UNIVERSAL LIBRARY
OU_204857
UNIVERSAL LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81 N 23 R Accession No. T 2279

Author నారాయణకవి

Title రంగారాయ చరిత్రము 1914.

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణ
రాయచరిత్రము.

వి. నారాయణకవి ప్రణీతము.

బొబ్బిలి సంస్థానాధిపతులు

మహారాజా రావు సర్

పతి రంగారావు బహద్దర్ కే. సీ. ఐ. ఇ.

వారి యనుమతిని

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1914

All Rights Reserved.

PRINTED AT

THE AUDI SARASWATY NILAYA PRE

69, Maha Perumall Street, MA R

1ST EDITION—1885

2ND EDITION—1909.

3RD EDITION—1914

శ్రీరస్తు.

రంగారాయచరిత్రము.

దూర్వాభిభవస్నవాంగరుచిర శ్రీనాథనామాంకసీ
మన్యంబునఁ జేర్చి లోకవితతి ప్రస్తుతించు ధన్యుండగు
స్తోత్రకృతిరాఘవుండు సుగుణాలంకారు మహారాజు శ్రీ
రంగారాయవసుంధరాధిపుఁ గృపన్ రక్షించు సత్ప్రేమ 1

జనువన్నెకన్నెకనయున్ వెలుఁగొందు పూఁబోఁడిగాం
చెడుగు ముద్దరాలు ముదంబుద్వ్యత్తుష్టనలిం బాగా
శాఖాసనపాలవెన్నెల నిసునోఁ దాప్రుధరోష్ఠిపతిఁ
రాజుకులాబ్ధిచంద్రుని మహైశ్వర్యాన్వితుం జేయు

ఉ. ఆయతమౌక్తికగ్రథితహారమునం జెలువొప్పు విస్ఫు
న్నాయకరత్న మట్లు సుమనస్తతి కెంతయు నగ్రగ
పాయక యంతరాయములఁ బాపు గజాస్యుఁడు
మేదినీ, నాయకమాళికిం గృప ననారతముం సమ
నిష్టముల్.

శా. చాపంబుం డమరు త్రిశూల శరముల్ శాతాసి
యుధ, వ్యాపారంబునుఁ బాణిపంక్తులఁ దలిర్పం
ద్వేల హేలాపుంభావమునం జెలంగి విజయోల్లాస
బొంగుచ, యువ్యాపూరీపురవీరభద్రుఁడు జయం
గృతిస్వామికిన్.

శా. వీణాపుస్తకముల్ కరాబ్జయుగళిం వెల్గొంద విద్వ
శ్రేణీజిహ్వాలపై నటింపుచు రమాసీమంతినీరత్నశ
ర్వాణీముఖ్యసతీవతంసములకు న్నైవేద్యముల్ [illegible]
వాణీదేవి యొసంగు మత్కృతికి వాక్పా
ర్యముల్.

తే. కాళిదాసమయూరమాఘప్రభృతుల
నుతులఁ దేలించి యాంధ్రసత్కృతు లొనర
నన్నపార్య [illegible] గాఁ దనర్చు

పోత[illegible]
శేషప[illegible]
[illegible] మూ
[illegible]

అని యిష్టదేవతావందనంబును సుకవికవితాభినంద
బును గుకవినిందనంబునుం గావింపుచు నిదానీంతనమహా
వీరపురుషపౌరుషరసానుబంధబంధురం బగునొక్క ప్రబం
ధంబు రచియింపం గోరి యున్నసమయంబున.

శ్రుతగుడక్షోణిభృత్ప్రతిమండలోచిత
ప్రాజ్యరాజ్యరమాధురంధరుండు
దానధారాధౌతధరణీసుపర్వాను
సారిదారిద్ర్యరజస్తముండు
గీతసాహిత్యసరసవిద్యారస
రసికతామహితసారస్వతుండు
ంతభూపాల సంప్రేషితద్వీప
దానసక్తామితసద్గాంగణుండు
ఎస బాంధవుండు
తారాతిరాజన్యదర్పమథన
జితాటోపకేళి మల్రాజవంశ
వనహేళి రామనృపాలమౌళి. 10

డెబ్బదియేడుగోత్రముల కీవి వహించిన యాత్మవర్గపు
నిబ్బర మైనపౌరుషము నేర్పుమెయి న్వెలమ ల్వచింపం జో
బొబ్బిలిరావు వారల యపూర్వపరాక్రమ ముబ్బరంబుగ
బ్బినతచ్చరిత్రము ప్రబంధముఖంబున నాలకింపంగన్.

మహోత్సాహం బుదయించి యుదంచితశాస్త్రప్రపంచ
సరస్సంచరన్మనోహంసు లగువిద్వాంసులును కవిత్వరచనా
చమత్క్రియాచరితోత్సవు లగుకవులును రాజకార్యస్వతం

త్రులగుమంత్రులును నాయకులును గాయకులుఁ
గలపరివారంబు గొలువఁ గొలువుండి గోష్ఠివిశ్వా

మ. సనునానాపృథివీంద్రచంద్రకృతసన్మానుఁడ రఘూ
వసపాదాంబుజసేవనానిరతుసత్ప్రాచీనవిద్వత్క
శనికాయాదరణీయదిట్టకవివంశప్రోద్భవుఁడ ధీరస
యను నారాయణుఁ జూచి యిట్లు పలికెఁ హాసము
దేల్చుచున్.

తే. గ్రామభూపావిశేషవర్ణనాప్ర
హారముఖ్యబహుకృతుల్ గారవమున
సందుకొంటివి మాచేత సన్మదాత్రి
తాప్రణివి దిట్టకవిరాజ యరుణతేజ. 14

ఉ. భారతయుద్ధమట్టు లతిభాసురతం గనుపట్టుచు స్వహో
వీరరసప్రధాన మగు వేడుక నింపెడు నాస్త్ర వారిదు
స్వైరప్రసంగమతిరమ్యతరం బది గద్యపద్యసం
భారయుతంబుగా నొకప్రబంధ మొనర్పు మదంకితంబుగన్.

వ. అని యనూనయింపుచుం బరిమళపరిమిళిత కర్పూరవీటీ
కనకశాటీ నిరాఘాటధాటి జనవఘోటీ పరంపరాది సత్కా
రంబులఁ బ్రియంబుఁగొలుపుటయుం గౌతూహలంబు వొ
డమి తత్ప్రారంభంబునకు మంగళోజ్జృంభణంబుగాఁ గృతి
పతివంశావతారం బభివర్ణించెద. 16

మ. సనకాదుల్ భజియింతు రెవ్వనిపదాబ్జాతంబునే పుణ్యశీ
లుని యంఘ్రిన్ జనియించి జాహ్నవి కడున్ లోకత్రయీ
లోకపావని యైనట్టి రమామనోహరుని దివ్యశ్రీపదాం

భోరుహం, బున జన్మించిరి పద్మనాయకులు విస్ఫూర్తిం బ్రవ
ర్తిల్లుచున్. 17

క. ఆపద్మనాయకాగ్రణు
లేపలరెడువేడ్క డెబ్బదే డగుగోత్రా
వ్యాపాదితనియమస్థితి
దీపించిరి వెలమసంజ్ఞ తేజరిలంగన్ 18

క. ఆసప్తోత్తరసప్తతి
భాసురగోత్రములయందుఁ బ్రతిభాకరమై
భాసిలె విరియాలాఖ్యన్
వాసిం గలగోత్ర మొన్న వన్నె దలిర్పన్. 19

శా. కల్లోలిన్యధినాథతుల్యవిలసద్గాంభీర్యయుక్తిన్ శారదో
త్ఫుల్లాంభోరుహవల్లరీ హిమఝరీ భూతేశవాక్సుందరీ
మల్లీ స్వర్లహరీ కరీంద్రయశుఁడై మల్రాజువంశంబునన్
వల్లారాయనృపాలమౌళి పొడమెన్ వార్ధిన్ మృగాంకా
కృతిన్. 20

సీ. తనచేతినిశితాసిధారావిధుంతుదుం
డహితాననేందుల నాక్రమింపఁ
దనరణభేరికాధ్వనిగర్జితంబులు
విమతహంసములకు వెఱపుఁ జూప
దనవాహఖురపుటీజనితధాత్రీధూళి
పరిపంధికంధులమురువుదింపఁ
దనజయధ్వజవీరహనుమంతుఁ డభియాతి
యాదోనిధానంబు లవఘళింప

తే. నలరు నమితవిరోధి ధరాధనాథ
రత్నమకుటాంశురాజినీరాజితాంఘ్రి
నఖరశిఖరసుధాంశుండు నయవచోభి
రామగీష్పతివల్లభరాయనృపతి. 21

సీ. ఆవల్లభనృపాల దేవవల్లభునకుఁ
దనయులు జనియించి రనఘమూర్తు
లసమానలసమానహారివాక్చాతురీ
పన్నగపతి పెదచ్చన్నగారు
శతమన్యుసన్నిభాద్భుతజగన్నుతసంప
దౌన్నత్యనిధి చినచ్చన్నగారు
వితరణశ్లాఘానపీనకర్ణఖ్యాత
ఘనకీర్తిశాలి జగ్గన్నగారు
తే. కొండమక్ష్మాతలాధిపాఖండలుండు
నాఁగ నలువురు దశరథనందనప్ర
తీతసౌభాత్రకలితప్రదీప్తు లగుచుఁ
ద్రిజగదభినంద్యవైభవశ్రీలఁ దనర. 22

క. ఆనలుగురిలోఁ గొండ
క్ష్మానాయకుఁ డలరె దశదిశామానవతీ
మానిత నానాభూషా
నానట దురుకీర్తికాభనవ్యయశుండై. 23

సీ. ఆశ్రితప్రకరవన్యాదైన్యనిరసన
సంభ్రమాక్రాంతవసంతఋతువు
విద్వద్గృహాంగణావిర్భూతనిజరూప
సంరంభయుతసౌరసౌరభేయి

కవిజనానీకలోకక్రమోదాపాది
విస్రంభశుంభత్సహస్రరశ్మి
సకలబాంధవచకోరకనికాయతపఃఫ
లాయితరాకాసుధాంశుబింబ

తే. మతఁడు నృపమాత్రుఁడే చతురంబురాశి
వలయితక్ష్మాసుపర్వానువర్ణ్యమాన
భూరివితరణవిజితమందారశాఖి
రాజితాకృతి కొండలరాయనృపతి. 24

మ. జలజాతాస్త్రభవప్రగల్భవచనశ్లాఘానిదాఘాటమం
జులతాలంఘనజాంఘికంబుల హిమానూన్యస్తవస్త్రావళీ
స్ఖలితాలాపకలాకలాపములు నైకన్యస్తమల్లాజుకొం
డలరాయప్రభుసార్వభౌముని ప్రచండప్రౌఢవాగ్ఘల్లరుల్.

క. ఆకొండలరాయధరి
త్రీకాంతవతంసమునకు దివిషత్తటికి
వ్యాకోచపుండరీకర
మాకల్పయశుల్కుమారు లాఱ్వురు వరుసన్. 26

శా. లీలాసూనశరాసనుల్ వొడమిరా లింగన్న జగ్గక్షమా
పాలగ్రామణి రామభూమిపతియుం బార్థోపమాటోపదో
శ్శీలుండై తగు రామచంద్రనృపుఁడున్ శ్రీరంగక్ష్మావరుం
డోలిన్ మల్లనృపాలమౌళియు ననానుర్వీశచూడామణుల్.

క. వారలలోపలఁ గులవి
స్తారకుఁడై సుకవివిద్వదాధారుండై
ధీరోదాత్తుఁడు రామ
క్ష్మారామారమణుఁ డలరె సరసులు వొగడన్. 28

సీ. అతనిచేతికటారి కభియాతినృపశరీ
రములు సజీవకోశములు గావె
యతనిశౌర్యాగ్నికి నభియాతినృపదుర్గ
తండముల్ హోమకుండములు గావె
యతనియాగ్రహశక్తి కహితభూభృచ్ఛిరః
కమలముల్ కబళకోశములు గావె
యతనిజయేందిరకరిరాజకరికుంభ
నికరముల్ హారపేటికలు గావె
తే. భళిభళీ యని తనప్రతాపంబుఁ గాంచి
సకలదిగ్దేశనృపతులు సన్నుతింప
నలరు బెల్లపుకొండ ధరాధిరాజ
రాజమార్తాండమూర్తి యారామనృపతి. 29

మ. అలఘుశ్రీనిధియట్టిరామవసుధాధ్యక్షుండు గాంచెన్ గు
మా, రుల మాద్రేయులఁ బోలురాజుకరణిన్ రుద్రప్రతా
పుండు కొం, డలరాయప్రభుసార్వభౌముఁడు ప్రచండా
టోపియా వేంకట, చలధాత్రీపతి నాఁగ నిర్వురమహా
సామ్రాజ్యధౌరేయులన్. 30

సీ. అర్థిదారిద్ర్యముగ్రాంధకార మడంపఁ
జంద్రార్కులతెఱంగు సంగ్రహించి
దుష్టనిగ్రహకళాదోహలస్ఫురణచే
రామలక్ష్మణుల బీరంబు నెరపి
శాత్రవోత్కరజయోత్సాహసాహసమున
భీమార్జునులపోల్కి దీముకొల్పి

లలితవిలాసలీలాచారుచర్యల
బలరామకృష్ణుల పటిమగల్గి
తే. వార లిరువురు సౌహార్దవైభవముల
నంచితస్ఫూర్తి మిగుల దీపించి రెలమి
రహి వహింపుచుఁ గొండలరాయనృపతి
వేంకటాచలమహీభృత్ప్రియాంకమూర్తి. 31

క. అం దగ్రజుండు శశభృ
చ్చందనమందారవిందసాంద్రయశశ్శ్రీ
లందెను గొండలరాయఁడు
రందఱుఁ దన నిజాస్వకీయానురంజనకరుఁడై. 32

ఉ. కొండలరాయనిం గెలువఁ గోరు సమున్నతశౌర్యసంపదన్
గొండలరాయనిం జెనకఁ గోరు నఖండితరాతిభూతిచేఁ
గొండలరాయనిన్ సమతఁ గోరు సత్ప్రకరావనిప్రియన్
గొండలరాయభూరమణకుంజరుఁ డెన్న నృపాలకమాన్యుఁడే.

సీ. దశరథసూతి యీధన్యుండు గాకున్న
నరిపంక్తికంఠసంహర్త యెట్లు
బలరాముతమ్ముఁ డీప్రభువరాళి గాకున్న
సత్యాభిరామప్రచారుఁ డెట్లు
రాకామృగాంకుఁ డీరమణుండు గాకున్నఁ
గువలయానందప్రవణుఁ డెట్లు
జంభవిద్వేషి యీజనపతి గాకున్న
నహితబలచ్ఛేది యగుట యెట్లు
తే. లని జనంబులు వేయినోళ్లఁ దనుభజింప
నప్రతీపప్రతాపమహాప్రదీప

శమితరిపువర్గదోర్గర్వతిమిరుఁ డలరు
రమ్యగుణహారి కొండలరాయశౌరి. 34

శా. ఆసౌభాగ్యబలారి గైకొనియె భార్యాయుగ్మముం గొండ
మాం, బాసాధ్వమణిఁ జిన్నపాపమసతిం బద్మామనోభర్తల
క్ష్మీసర్వంసహల న్వరించుపగిదిన్ శ్రీరుక్మిణీ సత్యభా
మాసీమంతవతీవతంసములఁ బేర్మిం గృష్ణుచందంబునన్.

మ. అనసూయాసతి సన్నపూర్ణను బులోమాత్మోద్భవారుం
ధతీ, వనితారత్నములం బయోధితనయన్ వైదేహి
నశ్రాంతముం, దనసౌశీల్యపతివ్రతాత్వవినయాదార్యాదు
ల స్మించి పే, ర్మానను కొండమ్మకు నింకఁ గాంత లెనయే
కొండొక్క రిమ్మేదినిన్. 36

సీ. తనదయాలీలాంచితనయవిశేషముల్
సకలార్థిజనములు సంస్తుతింపఁ
దనసాధువినయవర్తనసొంపు సేవించి
యుభయవంశంబులు నుత్సహింపఁ
దనగుణపారిజాతనవీనవాసనల్
నిఖిలకకుప్పాళి నిండికొనఁగఁ
దనతాల్మి కల్మి యింతనరాక వెగడొంది
తోడిచేడియల కుత్సుకత నెరప

తే. దనరు నాత్మీయసౌశీల్యదానధర్మ
విభవసౌభాగ్యకారుణ్యవిశదకీర్తి
సాధుమాధుర్యనయగుణసారముదిత
బంధునికురంబ శ్రీచినపాపమాంబ. 37

సీ. అం దగ్రమహిషియం దలఘుప్రతాపుని
వేంకటరామపృథ్వీపతిలకు
సన్నుతౌదార్య సూరన్నప్రభూత్తంసు
రామభూమీమండలామరేంద్రు
గొండోకసతియందు గురుశౌర్యవేంకట
నరసింహరాయభూవరవతంసు
ఘనునివల్లారాయ జననాయకవరేణ్యు
రామచంద్రకుమారరమణచంద్రు
తే. గ్రమము దీపింపఁ బుత్త్రషట్కంబు గాంచె
మువుర మువ్వురసమతానుమోదలీల
నమ్మహాసాధుసాధ్వీయుగ మ్మెలర్పఁ
బ్రబలరుచిహేళి కొండలరాయమౌళి. 38
తే. తత్తనూభవషట్కసౌందర్యధైర్య
శౌర్యచాతుర్యధుర్యతాసరణిఁ దెలియ
విన్నవించెద మిగుల వేర్వేర నెన్ని
సకలజనమానసానురంజకము గాఁగ. 39
సీ. ఏధన్యుసత్కీర్తి యిందుకుందమరాళ
ధారాళరుచులతోఁ దారసించు
నేధీరువితరణం బినతనూసంభవు
విజ్ఞానసమృద్ధి వీటబుచ్చు
నేపీరుదోశ్శౌర్య మింద్రనందనుభుజా
పాండిత్యమునకు విభ్రాంతి యొసఁగు
నేభవ్యుసౌందర్య మిక్షుచాపునుహాస
నైపుణ్యగుణములనేర్పు గాంచు

తే. సతఁడు చెల్వొందుఁ బ్రణమితాహితశిరస్థ
రత్నమకుటమరీచిపూరప్రరోహ
రాజినీరాజితాంఘ్రినీరేజయుగళి
రాజపవిధారి వేంకటరాయశౌరి. 40

సీ. తనరాజసంబు మాంధాతృభగీరథ
దశరథసగరులదశవహింపఁ
దనచక్కఁదనము కందర్పనైషధరాజ
రాజతనూజుల నోజఁ దెగడఁ
దనదానపటిమ రాధాసుతజీమూత
జీమూతవాహుల చెలువుఁ జూపఁ
దనపరాక్రమము మందాకినీనందన
శరవణోద్భవుల కచ్చెరువు నింప

తే. నిం పలరుఁ దారకాశరదిందుకుంద
శారదాశారదాభ్రమందారచంద్ర
దరహారవియన్నృతంగజధవళయశుఁడు
రాజదివిషద్విభుండు సూరప్రభుండు. 41

ఉ. క్రొన్ననవింటివాని యనుగుంజెలిచక్కఁదనంబునందు వే
గన్నులవానిపట్టి కధికం బగు జోదుపరాక్రమంబునన్
మిన్నులమానికం బపరిమేయరుచిస్ఫురణన్ మహాత్ముఁరా
మన్నను బ్రస్తుతింపఁ దరమా ధరమానవకోటిలోఁపలన్. 42

సీ. అర్థార్థిజనకామితావాప్తి యొనరింప
నవనికి డిగ్గిన యమరతరువొ
కనకధారాసారగౌరవస్ఫురణంబు
నెరప వచ్చినయట్టి నీరదంబొ

భూలోకసంచారఖేలనానిరతిమైఁ
గనుపట్టుచుండెడి కామగవియొ
పద్మనాయకమణిభానంబు గైకొని
మహిఁ జెలంగెడువేల్పు మానికంబొ
తే. భళిర యితఁ డని తనుజను ల్ప్రస్తుతింప
వెలయు విరియాలగోత్రపవిత్రమూర్తి
చారుతరకీర్తి నరదేవచక్రవర్తి
భవ్యరుచిహారి రామభూపాలశౌరి. 43

సీ. తనరూపు మీనకేతనవసంతజయంత
సౌందర్యధిక్కారియౌనరణిఁ బొదలు
దనవదాన్యతవికర్తనతనూజదధీచి
శిబికుబేరాదుల సిగ్గుఁబరచుఁ
దననీతిపటిమ శాంతనవకామందక
చాణక్యమనువుల జాడఁ దెగడు
దనరాజసము పురాతనరాజలోకైక
చూడావతంసకస్ఫురణఁ దెలుపు
తే. శ్రుతగుడస్త్వాభృదధిపుఁడై సొంపుఁ గాంచె
సైపుఖానవజీరభుజావలేప
లోపకృద్వీరవిజయప్రతాపశాలి
వేంకటనృసింహరాయ పృథ్వీపమౌళి. 44

శా. మల్లీవల్లరులన్ హసించు విలసన్మందారకుందారవిం
దోల్లోలన్నవమంజరీరుచులపై వాలుంకించు నభాద్రిపగా
కల్లోలాంబుశుభప్రభానిభములై కన్పట్టు మలాద్రిజు శ్రీ
వల్లారాయనృపాలచంద్రునియశోవల్లీసముల్లాసముల్. 45

క. ఆధన్యుని పినతండ్రి సు
ధాధారారుచిరరుచివిధాయకవాచా
మాధుర్యైకనిధానగు
ణాధారుఁడు వేంకటాచలాధిపుఁ డలరెన్. 46

సీ. అశ్రాంతవిశ్రాణనాభినంద్యప్రౌఢి
యినతనూభవునందు నితనియందు
నంగనాజనమనోహరరూపసౌష్ఠవం
బిందిరాసుతునందు నితనియందు
క్ష్మాభారభరణరక్షాదక్షదోశ్శక్తి
ధృతరాష్ట్రతనయునం దితనియందు
రణరంగవిజయశౌర్యప్రసంగనిరూఢి
యింద్రనందనునందు నితనియందుఁ

తే. గాని కాన మటంచు లోకము నుతింప
స్ఫుటతరౌదార్యరూపప్రభుత్వశౌర్య
ధర్మములయందు మా రెండుఁ దనకు లేక
నలరు మల్రాజవేంకటాచలవిభుండు. 47

తే. అమ్మహాబాహుగేహిని యతిశయిల్లు
నాస్యలక్ష్మీనిరస్తసుధాంశుబింబ
యాశ్రితజనావనాంచద్దయావలంబ
యన్నపూర్ణాకృతివిడంబ యన్నమాంబ. 48

సంతతములు.

క. ఉద్యద్విధాన్వవాయసు
ధోదన్వచ్చంద్రమునకు సర్వజనసం

మోదకరదానదాక్షి
ణ్యాదిగుణానీకనిధికి నప్రతినిధికిన్. 49

క. లాటయుగంధరకురుక
ర్ణాటద్రవిళాంగవంగనానావనిభృ
త్కోటీరఘటితమణిఘృణి
పేటీభవదంఘ్రినఖునిబిరుదాంకునకున్. 50

క. శ్రీమంతున కతివినమిత
సామంతునకుఁ బ్రసద్యశశ్శ్రీనతది
గ్సీమంతున కరిసరసిజ
హేమంతున కలఘుపుణ్యహేమవంతునకున్. 51

క. కరుణారసార్ద్రమతికిఁ
జరణానతవిమతతతికి శౌర్యోన్నతికిం
దరుణార్కసమద్యుతికిన్
ధరణీభృద్ధృతికి [illegible] స్వాకృతికిన్. 52

క. కనదురుదరస్మితయుతా
ననసరసీజునకు భూజనస్తుతలీలా
ఘనభాగ్యవి[illegible]జునకుఁ
దినకరతేజునకు సాహితీభోజునకున్. 53

క. రాజదిలీపునకుం బ్ర
ర్రాజాన్వయకలశసాగరకలాపునకుం
రాజత్కలాపునకు న
వ్యాజసుధామధురపేశలాలాపునకున్. 54

క. శాంతరసపాండవాగ్రణి
కంతర్వాణిప్రతాపహస్తప్రదనై

రంతరవితరణసరణికిఁ
గాంతాంబాతనయమణికి ఖలగజసృణికిన్. 55

క. శరనిధిగాంభీర్యునకుఁ
సరసౌదార్యునకు మేరుసమధైర్యునకుఁ
స్మరనిభసౌందర్యునకుఁ
నిరుపమశౌర్యునకు రామనృపవర్యునకున్. 56

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నఖిలకకుబంతవిశ్రాంతప్రసిద్ధిగా నంకితం బొనర్పంబూనిన యిమ్మహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 57

కథాప్రారంభము

మ. అమరేంద్రుం డొకనాఁడు కాల్యకరణీయంబుల్ నివర్తించి
రు, క్మమణీకీలితమండనప్రకరముల్ గై చేసి యాంగీరస
ప్రముఖోదీరితపూర్వపుణ్యపురుషప్రఖ్యాతచర్యాసుధా
ప్తిమహాహర్మ్య మిడఁ సుధర్మనొప్పై పేరోలగం బున్నెడన్.

సీ. అమరావతీనగర్యంతరాంతరవినో
దావలోకనజాతహర్షముననో
రంభాప్రభృత్యప్సరఃకామినీపయో
ధరధరారోహణోత్సాహముననో
మాహేంద్రలోకసామ్రాజ్యేందిరాసమా
క్రమణసంసక్తదీక్షాభిరతినో
యైరావణభుజాబలాత్మీయదోస్సార
తారతమ్యజ్ఞానతత్పరతనో

తే. ప్రమద మెసగంగ మర్త్యలోకమున నుండి
నిండి రెల్లెడ తండోపతండములుగ
నింద్రపురియందు నిజభుజాహీనచలిత
కలితకరవాలవీరు లాకస్మికముగ. 59

తే. అట్లు చనుదెంచుచున్న శూరాగ్రయాయి
జననికాయంబుఁ గాంచి యాశ్చర్య మొంది
తత్పురీగూఢచరు లతిత్వరత నేగి
మరుదధీశ్వరుఁ గాంచి నమస్కరించి. 60

శా. దేవా దేవర వీటి కెవ్వరొ ధరిత్రీభాగమందుండి తే
జోవైశ్వానరులాజిరంగనరులత్యుగ్రప్రభాభీక్ష్ణబా
హావిక్షేపితశాతహేతిరుచిధారాకృష్టదుష్టాహిత
క్ష్మావర్యేందిరు లేగుదెంచి కనదాశ్చర్యంబవార్యంబుగన్.

సీ. ఉచ్చైశ్శ్రవంబు చుంచోడసి పట్టి చరాల్న
నెగిరి యెక్కుమ్మడి నెక్కువారు
నందనోద్యానమన్దారశాఖలు వంచి
యొఱపుగా నుయ్యేల లూగువారు
కామధేనువ నడ్డఁ గట్టి గుమ్మలు గ్రోలి
యాబెయ్య యిది మంచి దనెడివారు
సురసరిత్కనకతామరసమ్ము లుడివోక
తెమలించి బారుగాఁ ద్రెంచువారు

తే. జలవిహారావసరసాహచర్య మమర
నమర కన్యాకపోలస్తనాతిచిత్ర
మకరికాపత్రములరూపు మాపువారు
నగుచు నెల్లెడఁ దారె రైయె రగవిరోధి. 62

చ. తోడఁబడ వచ్చి హెచ్చరికతో మును జన్నము లెన్ని
యేని యే, ర్పడ నొనరించు పుణ్యమున బాంధవ మొం
దిన పొరుటయ్యలన్, వెడల నదల్చి యచ్చరల వెన్వెనుక
న్వగగాఁ జరించుచోఁ, బడచుతనంపుటాటల నెపంబున
వారల కయ్యో కయ్యముల్. 63

వ. అని మఱియునుం బ్రళయసమయసముచితరుచిపిచండిలప్ర
చండ చండ కిరణమండలమండలాయితమాననీయప్రతాప
కలాపధురీణులును నభినందితసౌందర్య రేఖా మోఘీకృత
ప్రసవబాణులును నతినిశితకులిశధారానిరాకరణకారణ
భావిభాసమానబాణబాణాసనకృపాణ పరశుపట్టిసప్రాసము
సలముద్గరప్రముఖనిఖిలసాధనప్రసాధితపాణులును ననర్ఘ్య
తరచిరంతనోదారహీరమణితనుత్రాణులును నమందానంద
కందళితసుధాబిందు సందోహ ప్రస్యందిమధురవాణులును
మానత్రాణులును నగు వీరపుంగవశ్రేణు లిరుగెలంకులందు
నే శేర రేఁచినతీరునం బరవకట్టి రాసమయంబున. 64

సీ. మగమానికపుతురాసొగసు రాఁజెక్కిన
కలువరావన్నెపాగా ధరించి
గంబురా మెయిపూఁతడంబు రాజనబాబు
ఖందునా వలెవాటుగా ధరించి
చలువరాచెలువురా వవులనిద్దాతరా
కట్టాణి గొప్పచౌకట్లు దాల్చి
జాళువా మొసలివాజముదాడుశత్రుల
గెలువ నోపెడుదానిఁ గేలఁ బూని

తే. పెలుచ నీరేడుజగములు గలయఁ దిరుగ
నరుగుదెంచిన గరుడవాహనునికరణి
నరుణిమలఁ జొక్కు హైమపల్యంకకంబు
నెక్కి యొకదొడ్డదొరబిడ్డ యుక్కు మెఱసె. 65

క. మున్నెన్నఁడు మాదృశు లిట
విన్నది గన్నయది గానివిస్మయ మిది య
న్నన్నా కన్నారంగనుఁ
గొన్నారము తమకుఁ దెలుపు గూరిమికతనన్. 66

చ. అనవుఁడు విస్మయంబును భయంబును సంభ్రమ మొక్క
వ్రేల్మిడిఁ, బెనఁగఁగ నెమ్మనంబునను బేర్కొను చింతల
నెంతయుం బురా, తనసహాయపాదికృత్యములు తప్పఁ దలం
పుచు ఖిన్నచిత్తుఁడై, వెనుకయు ముందుఁ దోఁచమిని వృ
త్రవిరోధదురాధిమగ్నుఁడై. 67

ఉ. పెచ్చుపెరుంగు సక్కజపుఁ బెంపునఁ గూరు నిలింపభర్తృక
భ్యుచ్చయహేతువై తనదుపూర్వతపఃఫలమిట్లుఁ దోఁచె నా
నెచ్చట నుండి యెచ్చటికి నేగుచునోఁ జనుదెంచెఁ బుణ్యసం
పచ్చరితుండు చుక్క దెగిపడ్డగతిం గలహాశనుం డొగిన్.

సీ. కొమరుగాఁ జుట్టిన కుఱుఁగెంపుజడగుంపు
బాలార్కబింబసంభ్రమమునీన
నిగురుపూఁతమిటారి జిగిఁ బూను తెలిమేను
శరదభ్రవిభ్రమస్ఫురణఁ జూపఁ
జక్కనిపటికంపుజపసరంపుటొయార
మతితపఃఫలసంఖ్య నభినయింప
మువ్వన్నెమెకముతోల్మవ్వపునడికట్టు

సౌరు శక్త్రాయుధచ్ఛవినిఁ దెగడ

తే. మహతినారాయణాత్మకమహితమంత్ర
వర్ణములు సారెఁ బల్కుంచువన్నె కాఁడు
దురముటోరెంపుదాసరి సరసగతుల
నతులనై ఖరి మెఱయ ని ట్లరుగుటయును. 69

ఉ. కప్పరపాటుతో నతనిఁ గన్గొని కన్గొనలందుఁ జాలుగాఁ
జిప్పిలు హర్ష బాష్పములచేఁ బద మార్జన మాచరింపుచుఁ గ
ముప్పిరిఁగొన్న సంభ్రమసముద్రమముద్రతఁ దాల్చి పొంగి రా
నప్పరమోపకారనిధి యంఘ్రులకుం బ్రణమిల్లి యల్లనన్.

వ. అమ్మహామహుం డొడ్డుకొనివచ్చి నిజాసనార్ధభాగంబున నుని
చి నముచిదమనుండు సముచితప్రకారంబుగా ననిచినకుతూ
హలంబునఁ బునఃపునరభివందనంబుల నతనిడెందంబు
నానందింపం జేసి యప్పురాతనతపస్వియాననారవిందం
బవలోకించి కించిదభ్యంచితపంచమస్వరప్రపంచితవిపంచి
కారవానుకారిభూరిమాధురీధురీణవచనరచనా చమత్కా
రంబు మెఱయ నిట్లనియె. 71

క. నారదమానీశ్వర ని
ష్కారణ మరుదెంచినట్టి కారుణ్యసుధా
ధారానీరాకరమా
నీరాక రమాకరంబు నిక్కము మాకున్. 72

తే. దేవమునివర్య తావకపావనాంఘ్రి
జలజసందర్శనానూనసంభ్రమమున
నభిమతార్థంబు లొడఁగూడె నంతెకాదు
జన్మసాఫల్య మొదవె మజ్జాతికెల్ల. 73

తే. ఆజవంజవమాలిన్య మపనయించు
దురితములనొంచు నుత్తరోత్తరశుభాభి
వృద్ధి సమకూర్చు మీరాక వినుతిసేయ
నింక వేయేల పలుక మునీంద్రతిలక. 74

చ. అని వినయంబు దోఁపఁగ మహర్షిసమాగమనంబు మెచ్చి
హెచ్చినకుతుకంబుచే నతనిచిత్తమురా మధురోపహారము
ల్మునుపుగ భక్ష్యభోజ్యముఖముఖ్యపదార్థసమాదరార్హ
భోజనమున గంధిలార్ద్రహరిచందనచర్చలఁ దృప్తిఁజేయు
చున్. 75

మ. కలకాలంబు నహర్నిశంబును భవత్కారుణ్యసంప్రాప్తిచేఁ
గలిగెన్ స్వస్థత మాకు సార్థకముగాఁ గళ్యాణసంధాయకో
జ్జ్వలలీలావిభవంబు లెన్నియొకొ తత్సర్వంబు సంపూర్ణతా
కలనం జెందెనొ కంటనుం గుఱు తెఱుంగన్ రానిభాగ్యో
న్నతిన్. 76

చ. వశిజనవర్య మీకెఱుఁగవచ్చు సమస్తమునైన యీచతు
ర్దశభువనంబులం గల యుదంతము మీరు త్రిలోకవేదులీ
దృశమహిమంబు మీకె తగు దేవరవారికవేద్య మెద్ది యీ
దిశలఁ జరించు పేరుగల దేవఋషుల్ మిముఁబోలరెవ్వరున్.

చ. అని కొనియాడి యాతపసియాత్మకు నెయ్యము దోఁపఁగా
మహా వినయముతోడ నిట్టులను విన్నప మొక్కటి యున్న
దిప్పు మా మనమునఁ గల్గు సందియము మానుప మీరు సమ
ర్థులౌట నో య్యన వినుపింతు మీకు నిదె యంజలి నెంజలి
వాపుసంయమీ. 78

వ. అది యెయ్యది యంటేని. 79

చ. ఇపుఁ డొకయక్కజంబు జనియించిన దిప్పుడు దెప్పరంపుఁగా
ర్యపుఁ బని మున్నెఱుంగని తెఱంగగు నిట్టిమహాద్భుతంబు
మీఁ, నిపుణత దక్కఁగాఁ దెలియనేరము నేరము సైఁపు
మెవ్వరో, విపులపరాక్రమక్రమ నవీనధనంజయు లిందుఁ
గ్రందుగన్. 80

క. చనుదెంచి వీటి నెల్లెడ
ఘనతరదర్పం బఖర్వకలనవహింపం
జనవరు లట్లన విడిసిరి
జనవరు లగువారి తెఱఁగు సాకల్యముగన్. 81

క. వినుపింపు మనుడు నారద
మునిచంద్రుఁడు లేతనగవు మొగమునఁ జిలుకం
దనవాక్సుధారసాప్లుతి
ననిమిషపతిడెంద మలర నల్లన ననియెన్. 82

మ. ధరణీభాగమునం దపూర్వ మగు యుద్ధం బయ్యె భీభత్సరౌ
ద్రరసాలంబనమై మహాద్భుతతమద్రాఘిష్ఠదోశ్శౌర్యభీ
కరమై పర్వుచుఁ బద్మనాయకులకున్ క్షత్త్రాళికిం దద్రణో
ర్వర మేను ల్విడనాడి శూరులు మహేంద్రా వచ్చి రివ్వీటికిన్.

స్రగ్ధర. ఘోరాటోపంబుమీఱన్ గురుతరసమరక్షోణినన్యోన్య
వైర,ప్రారంభోత్పాతజాతప్రబలజయరుషాపాటవం బేపుమీఱ
న్, వీరంబుల్ చూపికొంచున్ బిరుసనక ధరం బెల్లుగా
వ్రాలు శూరుల్,వీరస్వర్గానుభూతిన్ వెలయుదు రనఁగా వీట
నిక్కంబు దోపన్. 84

వ. ఇత్తెఱంగున ననన్యసామాన్యదార్ఢ్యజన్యం బగు నొక్క
జన్యంబు విస్మయప్రాధాన్యంబై పరంగినకారణంబున నితరే

తరనిశితకరవాలధారానిపాతనంబుల నెదురుగాయంబులం
గాయంబులు పదులు జోదులు ధర్మాధర్మప్రకారంబుల
ననుకరించి కొంద ఱీయమరావతిని గూర్చియుఁ బరేతపతి
నికేతనంబు ననుసరించి కొందఱు ప్రవర్తించి రనవుడు నోడు
కఱచి శచీజానియాసంయమిపుంగవుం గనుంగొని యి
ట్లనియె. 85

శా. భూలోకంబున నెవ్వ రెవ్వరికి నాపోరాట వాటిల్లె త
చ్ఛీలంబుల్ కులముల్ బలాబలములున్ సేనాసముజ్జృంభి
తా,భీలాటోపవిడంబనంబులు జయాపేతప్రచారంబుల
య్యాలంపుఁ బరుషత్వముల్ వినుట కయ్యా వేడ్క యా
నిత్తఱిన్. 86

క. యీకథ సాకల్యంబుగ
మా కెఱుఁగింపుము కృపాసమగ్రకటాక్ష
ప్రాకటవచోవినోదో
ద్రేకము దీపింప మౌనిశేఖర యనుడున్. 87

చ. చిఱునగ వాననాబ్జమునఁ జెన్నలరన్ మునిచంద్రుఁ డ
ప్పురం, దరునిమనంబు రంజిల సుధామధురద్రవముద్రితం
బులన్, నిరుపమగోస్తనీస్తబకనిస్సృతచారుమరందపూర
భా, స్వరములు నైన పల్కు లతిసమ్మదలీలఁ దలిర్ప నిట్ల
నున్. 88

చ. కలవు ధరిత్రియందు సరకారు లనేకములందులోఁ శ్రీకా
కుళము కళింగసంజ్ఞత మకుంఠతఁ బేర్కొను సందుఁ గల్గు
బా, బ్బిలి యను నొక్కపట్టణ మభీష్టత మప్రతిభానుభావ

మం, జుల మగుచుఁ దరారమణీసౌమ్ములపెట్టియ నా మ
హోన్నతిన్. 89

ఉ. నీలమణిప్రరోహరమణీయశిఖాపరిచుంబితాంబరో
త్తాలవిశాలసాలకలితద్యుతిరూషితదిక్తటంబు కే
ళీలసదాపవన్యలవలీసుమనిర్గళదానవాంబుధా
రాలలితంబు బొబ్బిలిపురం బెసఁగుఁ సుజనాభినంద్యమై.

ఉ. ఆపురిసాల మాకసము నాఁగ నభోగతి తా గమింపఁగా
నోపకఁ గాదె యవ్వలికి నూకువతోడుతఁ జొకళింపఁ గా
నోపు నటంచు నెంచి జనితోత్సుకుఁడై తురగంబుగాఁ
గొనెఁ, జాపలయుక్తిమా హరిణశాబకముఁ హరి యా
త్మ మెచ్చుచున్. 91

మ. జితవారాన్నిధి యైన వీటిపరిఘం బెన్నొందు వాఃపూర మ
ద్భుతలీలఁ భుజగాధినాయకపురంబుల్ జొచ్చె నందుఁ జల
ప్లుతిబాతాళతలం బొకింతయును నంభోవ్యాప్తి గాకుంట
జు, మ్మతలంబుఁ వితలంబు నన్నయభిధల్ ప్రాపించుటల్
వానికిన్. 92

ఉ. వ్రాలిన యాఖనీలిమకరంబు నజాండముఁ బ్రాకి యొప్పు న
ప్పోలి యనూనమానములఁ బొల్పగు మేడలఁ బెట్టినట్టి
యా, నీలపుటోడుబిళ్లల జనించిన నైల్యము జుమ్ము గాని
చో, మే లగునే యరూప మగు మిన్ను నకుఁ గుణయుక్తి
జెప్పుటల్. 93

మ. విలసద్వాతవిధూతకేతనసముద్విగ్నస్ఫురద్ఘంటికాం
చలరావంబులు రేయునుం బగలు హెచ్చై దాపునఁ
మ్రోయఁగా, నలరూదఁ గను మూయలేమిని గదా

యస్వప్ననామంబు వే, ల్పులకుఁ గల్గుట వీటిసౌధముల
పెంపుల్ జెప్పఁగా నేటికిన్. 94

క. అన్నగరి నున్నసంపఁగి
క్రొన్ననల నమర్త్యనీలకుంతల లుత్సా
హోన్నతిఁ దాల్తురు తురుముల
నెన్నంగను బైడితేకు లివియో యనఁగన్. 95

ఉ. చెక్కులు లేని యండజవరేణ్యము లుజ్జ్వలరూపసంపదన్
మిక్కిలి విఱ్ఱవీఁగెడు సమీరణముల్ జనలోచనోత్సవం
బెక్కఁగఁ జేయు చిత్తము లమేయసుధానిధి నైన చంద్రుపే
రక్కునఁ జొక్కుచుండెడి కురంగము లప్పురిలో తురంగ
ముల్. 96

క. వేదండము లప్పురి శుం
డాదండము లెత్తి వంచుటలు దిగిభములన్
వాదునకే పిలుపుగదా
కాదే నినవెత్తి వంపఁగా నేమిటికిన్. 97

ఉ. కంటికి గూర్కు గాన రొకకాలమునందును గూటి యాస
నిం, టింటికి సత్రముల్ వెదకు హీనత కోడరు పాకవైరి
తో, జంట దొరంగ రద్విజసంతతు లెంతటివార లంచున
న్నింటను సౌఖ్యము ల్గను మహీసురు లొప్పరు వేల్పులం
బురిన్. 98

మ. అరివర్గంబుల నొంచుపట్టు నరణాహంకారదోశ్శౌర్యబం
ధురులై ధర్మసహాయవర్తనల నెందుం దక్కు రాకుండఁ
గ్రు, మ్మరుచున్ రాజకుమారసంజ్ఞితము సన్మానింపఁగా

నుందు ర, ప్పురిలో రాజకుమారు లాహవజయస్ఫూర్జత్ప్ర
తాపోన్నతిన్. 99

మ. నవతం బూను నిధానముల్ గలుగు నంతర్గర్వ సంపత్తిపై
భవ మందే దనగుహ్యకేశవిదితప్రఖ్యాతిఁ గానందు నై
శ్రవణుం డంచుఁ గుబేరు నెంచరు మహాసంపూర్ణసంపత్క
ళా, వివిధైశ్వర్యనిధుల్ కిరాటు లెలమిన్ వీటన్ నిరా
ఘాటతన్. 100

సీ. ఒకక్రౌంచమును గెల్చి యుబ్బి తబ్బిబ్బైన
షాణ్మాతురుని పౌరుషంబు ఘనమె
ఒకయంధకుని ద్రుంచి యుగ్రతఁ గైకొన్న
పశుపతివిక్రమప్రౌఢి యరుదె
ఒకవీరుఁ గెల్వ నోపక వీఁగిపాఱిన
హరిదశ్వుమగటిమి యబ్బురంబె
ఒకసైంధవోద్రేక ముడిపి పెల్లు నటించు
పార్థుని యాటోపపటిమ యరుదె
తే. యనుచు నభినవవిక్రమార్కావతార
సారదోస్సారనిస్సారితారివీర
వారదుర్వారగర్వాంధకారగిరులు
వెలమదొర లొప్పుచుందు రవ్వీటియందు. 101

ఆ. అంటి పొడిచి పోటుగంటు వెంబడి దూరు
వీరవరులు పురుషకారపరులు
మేరమీఱు సంఖ్య మెఱయుదు రవ్వీట
నదురుగుండె పిక్కచెదురులేక. 102

మ. ఒకయెద్దేలుగలంతనే వృషలుఁడై యుద్యద్విభూతిఁ మహా
ధికుఁడై భిక్షుఁడు రాజశేఖరుఁ డనాఁ దీంప్రించు సంపత్సమా
మకనామాంకము లూఁది కాంచె నిల నస్మద్వృత్తు లెవ్వారి
ను,త్సుకతన్ రాజులఁ జేయ వంచుఁ బురిలో సొంపొందు
చుం ద్రుంఘిరిజుల్. 103

మ. హారిణీంవ్యాతఁ జూడ్కి చేత శశిరేఖాస్పదమాస్యంబునన్
మఱిరంభాతిశయంబు పొందొడల హేమాభ్యంచితాసుస్వర్గ
భా,స్వామా మేనఁ దిలోత్తమాధికతనాసాఫుష్టిచే గెల్వన
చ్చాలం గెల్చుట కెంతవింత పురవేశ్యాకామినీజాతికిన్. 104

చ. ఉపవనమండలంబులు మహోన్నతులున్ సౌనీప్రజంబు తో
రపుసొబగున్ బురీనికటరాజితశాలివనీసమగ్రతల్
విఫులతరావణప్రకరవిస్తృతనిస్తులవస్తుజాలముల్
నిఫుణతఁ గాంచు సత్కవుల నేర్పునఁగాని నుతింపఁ బోలునే.

వ. మఱియు నతిపిమలనీరంధ్రప్రఫుల్లహల్లకకల్హారపరిమళమి
త మధురమధురసాసారంబు లగు కాసారంబులవలనను
గుసుమితలతాప్రతానవేష్టితనానానోకహవితాన బంధుర
గంధప్రలుబ్ధవిభ్రమద్భ్రమరసంతానంబు లగు నుద్యానసం
బులవలనను హరిహయాయుధప్రస్థరస్థగితహర్మ్యనిర్మలప్ర
భాపటలప్రణుతరాకానిశాకరకళంకంబు లగువిటంకంబుల
వలనను సభ్రంలిహాదభ్ర సౌధాగ్రతల పరిభ్రమత్పురపు
రంధ్రీ కచప్రచయ పయోధరావలోకన ప్రభూత కుతూ
హల చటుల నయనాపరాయణ పోషిత మయూరవర్గంబు
లగు రాజమార్గంబులవలనను ననర్ఘ్యతరచిరంతనరత్నఘుం
టికాఘుణఘుణాత్కార ఘింకారసంకులారవనిరంకుశాకుంచన

ప్రసారణోద్దండశుండాదండంబు లగు వేదండంబులవలనను దుములతమలడమామికాతమ్మటపటహఢక్కాహుడుక్కాప్రముఖభేరికా నినాదమేదురదురాసదప్రాంగణసుందరంబు లగు తత్తత్ప్రభుమందిరంబులవలనను నిజభుజాగ్రజాగ్రత్ఖండలాగ్రధారానిరాఘాట విజయధాటీసముద్భటులగు వీరభటులవలనను నమూల్యకల్యాణపల్యాణకలితవిలయపవమానజవమానబాహ్లీక పారసీకారట్టఘోట్టాణసమారోహణోద్వృత్తు లగు రాహుత్తులవలనను నప్రస్థలస్థాపితాపరిమితశతఘ్నికానికాయంబుసొంపునం బొంపిరివోని పెంపుమిగిలి సుధర్మాభిరామంబై యమరావతి ననుకరింపుచుఁ బుణ్యజనేశ్వరవిరాజితంబై యలకాపురంబు తెలుంగునగరంబు రంగల్లు నప్పురంబున కధీశ్వరుండు. 106

ఉ. రావుకులాభిమానిబుధరంజనధర్మగుణప్రధాని నా
నావసుధాధినాయకగణ స్తవనీయయశోనిధాని శౌ
ర్యావసథాయమానవివిధార్భటిమద్వరసేని రంగరా
యావనిజాని పొల్పెసగు నాహవరంగజితారిమాని యై.107

వ. ఏతదీయవంశానుక్రమం బభివర్ణించెద. 108

చ. పరమపవిత్రయౌ భువనపావనిజాహ్నవి గల్గెనే మహా
పురుషునిపాదపద్మమునఁ బుణ్యతమం బగుతస్మరద్విష
చ్చరణసరోరుహంబుననె సంభవ మందినకారణంబుచే
నరయఁగఁ బద్మనాయకులు నావెలమ ల్నుతిఁ గాంచి రిమ్మహిన్. 109

క. ఆవెలమవంశములలో
రావుకులీనులు ప్రసిద్ధరమ్యయశశ్శ్రీ

లావణ్యామూర్తు లగుచు ధ
రావలయం బేలుచుంద్రు రాజన్నీతిన్. 110

శా. శ్రీనాథాంఘ్రిసరోరుహాదయముచేఁ జెన్నొందుచుం బౌ
రుషాధీనస్వచ్ఛతరస్వభావనకులై దీపింపుచున్నట్టి య
పర్యాప్తకాలయపద్మినాయకులకుం మాన్యాదిపీఠస్థులై
శ్రీనిర్వాహకులైరి వేంకటగిరిశ్రీరావురాజాగ్రణుల్. 111

సీ. అనపోతవిభుఁడు మహాపరాక్రమశాలి
గావునఁ దనశౌర్యకలనఁ జేసి
యాజిరంగమునను రాజుల నోడించి
కృష్ణానదివఱకు గెలిచి దేశ
మును దనకు నధీనముగఁ జేసికొనియె నిం
కొకపరిఁ బొసఁగిన యుద్ధమునను
దనమీఁద వచ్చినఘను లగుదొరలను
నూట్రెప్పై నొక్కని గటపించి
తే. యేకవీరుం డటంచును నెన్నికఁ గనె
వేంకటగిరికుటుంబప్పుఁ బృథవిపతుల
లోన నారవపురుషుఁ డామానఘనుఁడు
వెలమలకు నెల్లఁ గలిగించె విమలకీర్తి. 112

సీ. సర్వజ్ఞసింగయ జనపతి యెల్లవి
ద్యల నేర్చి తనపేరు సార్థకముగఁ
బండితకోటిచేఁ బలుకవీంద్రులచేతఁ
బరివేష్టితుం డయి వార్ధి మెఱయ
విద్యావినోదియై హృద్యమైనరసార్ద్ర
వసుధాకరం బనఁబరగు గ్రంధ

ము రచించె సంస్కృతమునఁ బండితుం డని
కవివరుం డనియును గాంచెఁ గీర్తి
తే. నతఁడు వేంకటగిరివంశమందు నుదయ
మందిన వసుంధరావరులందు దశమ
పూరుషుం డయి జను లెన్నఁ బేరు వడసె
దగదె యాతనివర్ణింప జగతియందు. 113
క. అల వేంకటగిరిపురరా
జులలోఁ బదునేనవపూరుషుం డగుచు మహిం
బాలిచెఁ బెదరాయఁ డాతఁడె
వెలసెను నిర్వాణరాయవిభుఁ డనుబేరన్, 114
సీ. మొగలాయిప్రభులకై పూని షేస్తాహామదు
ఖానుఁ డనెడుపేరు గల్గినట్టి
సరదారుఁడు మనదేశమును జయింపఁగ
వచ్చె నాతనితోడ వచ్చినట్టి
యిరువురుప్రభులలో నీతఁ డొక్కరుఁ డయి
యుండెఁ దత్కాలపుయుద్ధములను
బలుసాయ మొనరించి పాదుషావలన రా
జామునునట్టి సంస్థానము బ్రతి
తే. ఫలముగను నొందె రెండవప్రభువు విజయ
నగరరాజ్యము మొదటివాఁడుగ గణింపఁ
బడిన మాధవవర్మ యర్కబుడమిఱేఁడు
వీరిలో బెద్దరాయపృథ్వీవరునకు. 115
సీ. సంస్థానము నొసంగు సమయంబునందె వం
శక్రమంబుగను రాజాబహదరు

మొదలైన బిరుదులు ముఖ్యమౌ తెల్లజెం
 డా నవుబత్తును ఢక్కయాది
గలిగిన రాజచిహ్నాలొసంగఁబడె నుత్త
 రపుసరకారులం దపుడు పోరి
సందడి యడఁగ దాజనపతి కూడవ
 చ్చినయట్టి లింగప్ప యనుసుతునకుఁ
తే. దనకు సమకొన్న యారాజ్యమును నొసంగి
 తండ్రితాతలనాటిదై తనరు వేంక
 టగిరి రాజ్యమ్మునకును దిరుగ జనియెను
 బెద్దరాయ వసుంధరావిభువరుండు. 116
శా. శ్రీమల్లింగపరాయమానవపతిశ్రేష్ఠుండుసర్వప్రజా, క్షేమా
 పాదకరాజ్యరక్షణ పరస్వీయాంతరంగాఢ్యుఁ డై, రాముం
 బోలుచుఁ దండ్రిగారివెనుకన్ రాజ్యంబు పాలించె ది,గ్భా
 మాకాయదుకూలతా విభవశుంభత్కీర్తిసంపన్నుఁ డై.
చ. అపుడు శ్రీగాకుళాఖ్యపురమందు వసించు నబాబు గారు త
 ద్విపులపరాక్రమాతిశయ విశ్రుతలింగపరాయనాముఁ డౌ
 నృపమణిరంగరా కను వనీస్థలికి న్మృగయార్థ మేగి శ
 త్రుపటలబద్ధు నాత్మసుతుదోర్విభవంబున వారిఁ గొట్టఁ దే
 నపరిమితప్రమోదభరితాంతరుఁడై కనుసన్నుతింపుచున్.
శా. గారామొప్పఁగ నప్పు డీతనిని రాఘూంటప్రతాపాఢ్యతా
 ధీరత్వాదిగుణప్రపంచము నిజాం దృగ్గోచరం బౌనటుల్
 దారాగంబున వ్రాయఁజూచి యతఁ డుత్సాహంబుచే నిచ్చె రం
 గారావన్ ఘనపౌరుషాఖ్యఁ గులజస్థా పాలచిహ్నంబుగన్.
ఉ. అంతియె కాక యొక్కనిశనాయసగ్రామము లెన్నితోరణా

క్రాంతి వహింపఁ జేయునవి గౌరవ మొప్పఁగ శాశ్వతంబుగా
సంతస మొప్ప నాతనికిఁ జయ్యన నిచ్చెఁ దదీయపౌరుషం
బంతయు నిత్యమై జగములందు వెలుంగఁగఁ జేయునూహచేన్.

శా. ఆరాజన్యుఁ డపుత్రకుం డగుటచే నాత్మీయవంశోదయున్
ధీరున్ వెంగళరంగరాయనృపతిన్ దీనావనోదారునిన్
గారా మొప్పఁగ దత్తపుత్రకునిగాఁ గైకొంట నాధీరుఁడే
యారాజాగ్రణి వెన్కఁ బూజ్యగతి రాజ్యంబేలె నత్యున్నతిన్.

శా. శ్రీమద్వెంగళరంగరాయవసుధాసీమంతినీశుండు సు
త్రామప్రోజ్జ్వలభూరిభోగవిభవభ్రాజిష్ణుఁ డౌచుం గృపా
భూమాన్వితమనోంబుజాతుఁడయి సద్భూమీసురవ్రాతమున్
గ్రామాదిప్రదుఁడౌచు మోదయుతమున్ గాఁ జేసె సంప్రీతి [చేన్.

క. రంగపతి రంగరాయనృ
పుంగవుఁ డొకఁ డతనిసుతుఁడు భూరితరశ్రీ
రంగపతి భక్తపరుఁడై
మంగళగతిఁ దంత్రకరణి మహిఁ బాలించెన్. 123

క. కాయజతులితాకృతియున్
ధీయుక్తవిశేషవిజితధిషణోన్నతియున్
రాయఁ డపరంగరాయా
ఖ్యాయుతు నొకసుతు నతండు గనె సుకృతమునన్. 124

క. ఆఘనుఁడు విష్ణుపదకల
నాఘటితనిజాత్ముఁ డగుచు నైజవసుశ్రీ
మోఘితకవిదారిద్ర్యని
దాఘోన్నతి యగుచుఁ జిరము ధరఁ బాలించెన్. 125

క. ఆపార్థివుఁ డనుతుండై

భూపాలననిపుణుఁ డైన పూర్వోక్తశ్రీ
గోపాలకృష్ణరంగ
క్ష్మాపాలకు దత్తపుత్త్రుఁ గా జేసికొనెన్. 126

తే. క్షితితలంబున గోపాలకృష్ణరంగ
రా వటంచును మఱి రంగరా వటంచు
నామముల రెంటిచేత నాభూమినాయ
కాగ్రగణ్యుండు మిగులఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచె. 127

క. అతఁ డినుఁ డయ్యును గువలయ
హితుఁ డగుచున్ రాజనామ మొసఁగియుఁ బ[illegible]
ద్యుతి యగుచుఁ దాను ఘనుఁడై
క్షితి మెలఁగుచుఁ జిత్రరీతిఁ జెలఁగుచు మఱియున్. 128

సీ. తనభుజాదండాసి ధారామహోరాహు
వరిరాజతతులు వెన్నంటి ప్రుంగఁ
దనసముద్దీప్తప్రతాపసహస్రాంశుఁ
డహితాంధతమసముల్ గుహలఁ జొనుపఁ
దనసత్కుముదబాంధవుఁడు శాత్రవలోక
ముఖపంకజముల సొంపులు హరింపఁ
దనదృఢాజ్ఞావేల మొనసి ప్రత్యర్థిభూ
పతిసముద్రంబులఁ బట్టువఱప

తే. నహుష నల రంతి సగర మాంధాతృ పూరు
పృథు భగీరథ శశిబిందు విక్రమార్క
ధర్మతనయుల మఱపించి ధరణి నేలె
రమ్యగుణజాలముల ప్రోవు రంగరావు. 129

తే. మన్నెహంవీరపెరమన్నె మదవిభాళ

గాయగోవాళబిరుదవిఖ్యాతిధనున
కమ్మహీజాని కనుజన్ముఁ డై తనర్చె
రావుకులమౌళి వెంగలరాయమౌళి. 130

క. ఇంద్రోపేంద్రులకై వడిఁ
జంద్రార్కులపగిది రామచంద్ర సుమిత్రా
చంద్ర ముఖీజులు త్రయని
స్తంద్రత వెలయంగ నం దుదారక్రీడన్. 131

తే. అగ్రజుం డైనరంగరాయావనీంద్ర
చంద్రమునిసాహసౌదార్యసద్గుణములు
వినయధర్మప్రజానుపాలనవిధములు
సిద్ధలగువారి దెలుప నప్రియముదొట్టఁ. 132

సీ. ఆమన్నెకొమరుని యభినవసౌందర్య
    వీరప్రతాప సద్వృత్తి యరసి
యాపద్మనాయక క్ష్మాపాలతిలకుని
    ప్రకటితసప్తాంగపటిమ నరసి
యామెల్లదొరబిడ్డ యప్రతీపవిచార
    పంచాంగనిర్ణయప్రౌఢి యరసి
యారావువంశపయఃపయోధిసుధాంశు
    చతురుపాయజ్ఞానసరణి నరసి

తే. చాల దనలోనఁ జూపోపఁజాల కునికి
నిర్నిమిత్తవిరోధంబు నెఱయ మెఱయ
రయసముద్వృగ్నరోషాగ్ని రవులుకొనుచు
డెందమగలింపదుర్వ్యథామందుఁ డగుచు. 133

తే. రావుకులజన్ముఁ డగురంగరావుపేరి

గొప్పమగమానికపుంబూన యొప్పిదమున
క్షాత్రసామ్రాజ్యవైభవం బక్కటకట
వెదకికొన గాజుపూసపాటదియటంచు. 134

తే. భాగ్యసంపన్నుఁ డగు పూసపాటివిజయ
రామరా జను నొకదొడ్డరాచబిడ్డ
యనుదినంబును రంగరాయక్షితీంద్రు
పెంపుమది నించుకేని సైరింపలేక. 135

వ. ఇట్లున్నంత. 136

సీ. గుఱిదప్పకొనకట నేగుర నాగ్గురను నొంపఁ
గలయలగొల్లపాకులబలంబు
కొట్టిల నడఁచి గగ్గోలుగాఁ బడఁద్రొక్కు
వేబారుటీటెల వెలమగుంపు
ఱెక్కమొనల్ గాచి ఱిక్కసైచిన డాగి
తెఱపులు వఱపెడు తేజిపౌఁజు
నాటి కొక్కఁడె చాలి మేటిమగంటమిఁ
గాలుద్రవ్వుచు నుండు కాలిమూఁక

తే. యగ్గఱా వీని కెద్దురా నుద్ధమైన
జోదువివ్వత్తుఁ డొకఁడేమొ చూడ ననుచు
నివ్వెఱఁగుఁ గాంచి సైనెత్తి చివ్వకెదుర
నోప నేరని కడిమిమై యుండునంత. 137

శా. ఢిల్లీపాదుషహానియోగమున రూఫ్ఖ్ రాజరాజే నిజా
మల్లీ పేరటి మేటిసాహెబు సుబాయాన్యం గళింగంబు రా
జల్లీలఖ్ ఘనుఁ డాఫరాసునకు మూసాబూసి యన్వాని క

త్యుల్లాసంబున నాధిపత్య మొసఁగఁగా యోజించి రావింపు
చున్. 138

ఉ. భాస్కరసన్నిభం బయిన భవ్యతరస్ఫురణాభినంద్యవ
ర్చస్కతగల్గు నీకు నతిసాహసశీలునకుం గళింగస
న్నిస్కరు భార మిచ్చి శుభలక్షణలక్షితుఁ జేసిపుత్త్రశ్రే
యస్కర మిట్టికార్య మని యాదరపూర్వముగా వచింపు
చున్. 139

వ. అప్పు డప్పరాసుల తేనికి నుత్తుంగతురంగమాతంగంబులు
మొదలుగాఁ గొన్నియుపాయనంబులు నుద్ధతులముల్కుగ
జఫరజంగుసిఫహాసరదారుగా రనియెడి దొడ్డకితాబులు నొ
సంగి యతనికిం దగిన సంగడిగా హైదరుజం గనియెడు
యవనపుంగవుం బ్రధానత్వంబునకుం గుదురుకొల్పి మఱి
యును. 140

మ. తరవుల్ పాలన సేయుచుండు నెడలం ధర్మప్రకారంబు సుం
దరమై పర్వఁగ నచ్చటచ్చటిజమీందారుల్ దివాణానకొ
ప్పరులై ప్రేమ్మెర సీమలెల్ల ఖరదాబాదాను గావింపుచుం
సరకారర్థము దస్తు సేయుఁడు ఖజానా నింపుఁ డింపొంద
గన్. 141

మ. అని రాజ్యప్రతిపాలనానుగుణవాక్యంబుల్ నిజామల్లినాఁ
జను సర్వాధిపుఁ డానతిచ్చుటయు మూసాబూడి వల్లే
యటం, చను దా హైదరజంగుతోఁ జనఁ జమూస్తోమం
బుతోఁ బైన మ, య్యెను లెక్కింపఁగ రానిరాజసము
పెంపెక్కం గళింగానకున్. 142

వ. తత్కాలంబున. 143

సీ. దిగ్గజంబులనైన దివులు గొల్పెడు బృంహి
తధ్వనుల్ నెఱపు దంతావళములు
వాసవాశ్వమునైనవడిఁ జూపి లంఘించి
తోఁకఁ ద్రొక్కఁగ జాలు తురగతతులు
మంథానగిరినైన మాయున్నతముతీరు
గలదె నీకను శతాంగములగములు
సేనానినైన నాసీరమ్మున నెదిర్చి
తప్పులు వెదకు పదాతిచయము
తే. ఘనతరోల్కానికాయముల్ గ్రక్కఁ దివురుఁ
బారు దీర్పఁగ నగుసరాబాతెఱంగు
మందుశకడాలుగుంటె సామానుబండ్లు
చెకుముకి తుపాకి సాబకుకౌతుకము నెఱపు. 144

సీ. సాహసోద్ధతమూర్తిజంగ్రల్మహమ్మదు
హుస్సెమ్యూ రనా నొప్పు నతఁడు
మోక్షీకృతారిలాడూఖాన్కుమందమఱి
పటుతరాభిఖ్యఁ గన్పట్టు నతఁడు
బహుయుద్ధములఁ బేరువడ్డ విక్రమశాలి
సిద్దిబిలాలునాఁ జెలఁగు నతఁడు
శూరాగ్రయాయియౌ జోదుజానూఖాను
మిర్జా యనెడిపేర మెలఁగు నతఁడు
తే. మఱియు హసనల్లిఖానుఁ డన్మానధనుఁడు
మొదలుగాఁ గల్గుసరదారు లెదుట నిల్చి
వేలకొలఁదుల జీరాగుఱాలతోడ
నిరుగెలంకులఁ దనుఁ గొల్వ నేపు మిగిలి. 145

శా. మూసాశబ్దము పూర్వమందు మెలఁగెన్ ముఖ్యుల్ సజాతీయులౌ, లాసూమర్తైనుదొబ్బితీరువిపులాంలస్సేనుకుప్లాంకువే, మాసూనాములు వానిఁ జేరి రతిదుర్గానుల్ జిరాకూర్పు మి, న్నాసన్నంపు బనాతుపింజరుల సొన్నాపాలకీ లెక్కచున్. 146

మ. సమరోజ్జృంభితశౌర్యధుర్యు లగు సార్జంతుల్ మయూరుల్ కుమం,దములన్ వీరులు సోలుదారులు సుబేదారుల్ మొదల్గల్గుసై,న్యము లాత్మీయులు గొల్వ నుద్ధతుల ముల్కాఖ్యామహాఖ్యాతిమ, త్సముదగ్రప్రతిభావిభాసి యగు మూసాబూసి యుల్లాసిల్లై. 147

వ. వెండియుం బ్రచండదోఃపాండిత్యంబునం జుఱుకుగల షుకురుల్లా ప్రభృతిఖానువర్గంబులును ఛత్రపతిరామచందురుప్రముఖు లగు రజపుత్రులును నాగోజీరాయపురోగము లగు పండితప్రకరంబులును సమరసన్నాహదోహాళంబు లగు కాహాళంబులును గర్జాసమూర్జితవిరావంబునకుం దానకంబు లగునానకంబులును దూరీకృతశీతవాతోష్ణవృష్టిప్రచారంబు లగుపటకుటీరంబులును భారవహనక్రమవిక్రమంబు లగుక్రమేళకంబులును నీలపీతారుణవిభావడంబరాంబరతలచుంబిత పటపటత్కృతిచంచల నిజాంచలప్రభూత నూతనవాతనిర్ధూతజలభృజ్జడంబు లగుసిడంబులును సమస్తవస్తుసంభారభరణధురీణంబు లగు నాపణంబులును దక్కుంగల సామగ్రియుం దనడెందంబున కమందానందంబు సంధింప గందళితహృదయారవిందుండై ఫరంగులదొర కళింగస

స్ఫురుభరంబుఁ బూని షహరు వెడలి కతిపయప్రయాణం
బులం జనిచని. 148

ఉ. రాజమహేంద్రపట్టణ విరాజదదూరతలంబునన్ సము
త్తేజితమైన గౌతమనదీతటసీమను గోటిలింగవి
భ్రాజితమైన యొక్కనవపాదపమంజుల నిష్కుటస్థలిన్
రాజితలీలఁ జేరి శిబిరంబువడిన్ విడియించె వేడుకన్. 149

సీ. అచటిలేమావిమోకాకుఖాణాదిను
పులుగులరొదలు విందులు ఘటింప
నచటిపుష్పాడితిన్నె యలరారు క్రొవ్విరి
తేనెవాకలరాక దేఁటలీన
నచటియేడాకులనంటిచెట్టులఁ బుట్టు
కపురంపుఁజిదురుపల్ గన్నుఁ దనుప
నచటియేటికరళ్లు నలరు డమ్మలమీఱి
కమ్మతెమ్మెరతావి ఘుమ్ము రనఁగ

తే. మంచిచెంగావిమేల్ముకమాల్కనాతు
కట్టుసొగ సుట్టివడఁ దీర్చి కట్టెసట్టి
రాంకవమ్మైనయొకగుడారంబులోన
సిఫహాసరదారుగారు వసించి యుండి. 150

ఉ. కారుణికత్వ మేర్పడ శ్రీకాకుళపుంసరకారులో జమీ
దారుల రామరాజవసుధావలయేశ్వరముఖ్యుల న్ముదం
బారఁగఁ బిల్వఁ బంపు మని హైదరజంగునఁ గానతీయఁ ద
చ్చారవచఃక్రమంబునకు సత్వరుఁడై పిలిపించె వారలన్.

ఉ. పాయనివేడ్క విద్విషదపాయకరాయతబాహుశౌర్యులౌ
పాయకరాయఁడున్ గిమిడిపట్టణపుం బృథివీశ్వరుండు నా

రాయణ దేవుఁడు౯ సరసరాజు మఱింగొలుగొండమన్నెపుం
రాయఁడు నాదిగాఁ గలధరావరు లందఱు వచ్చి రత్తఱిన్.

తే. ఉద్ధతులముల్కు సందర్శనోత్సుకత్వ
మాత్మఁ జిట్టాడ నాడాడ నలరు మన్నె
దొరలు వచ్చి రమానుషదోఃప్రసంగ
కలితుఁ డగు రంగరాయఁ డొక్కరుఁడె దక్క. 153

సీ. నిజభుజాదండనిర్ణిద్రకోదండంబు
గాండీవిగాఢ్యక్రమముఁ జూపఁ
జరమభాగస్ఫురచ్చటులతూణీరముల్
గవదోనసాంఫ్రు సంఘటిలఁ జేయ
నాసీరముఖరనానాశాంఖికధ్వనుల్
దేవదత్తారవోద్వృత్తిఁ దెలుప
సూరెలఁ బఱతెంచుజులమతీతేజీలు
ధవళాశ్వములమస్తు ద్రస్తరింపఁ
తే. గలియుగార్జునుఁ డౌర యాఘనుఁ డటంచుఁ
దనుజగర్జన మెన్న నుద్ధతులముల్కు
వీక్షణాపేక్ష నేతెంచె విజయరామ
రాజరాజన్యలోకమార్తాండమూర్తి. 154

వ. ఇట్లరుగుదెంచునవసరంబున. 155

సీ. సౌవర్ణకలశముల్ నవరించినవిలాతి
సకలాతిహౌదాలసామజములు
జిలుగుచీనాపట్టుచెంగావిచెఱఁగుల
నిద్దాజరీనిశానీలకరులు

గడలికర్ల చప్పుడుల నారడిసేయు
గొప్పనగారాల కుంజరములు
నజగరప్రతిమంబు లగు కంచుపుతురునా
శములు బన్నిన నిశానమదగజము
తే. లన్నియున్నియు ననరాక చెన్నుమిగిలి
తెగలుగా గొల్వవచ్చి యెంతేని వేడ్క
మానితము లయ్యె నారాచతేని కెదుట
నంతకంతకుఁ గనుదోయి కబ్బురముగ. 156
తే. అప్జనఖ్యాతిరాముకొర్యాతిశయము
రాజభోగంబు మెఱయ నారాజపాళి
విశ్వవిఖ్యాతిఁ గాంచెను విజయరామ
రాజనామంబు తనకు సార్థతవహింప. 157
సీ. చక్కనిసన్నంపుజరబాబుగవిసెనల్
జాలఁ జొప్పడు జెజాయీలవారు
మందుఘుట్టనలవలందు బాజునయించి
చాలు దీర్చిన ఫిరంగీలదారు
ధన్నాసరీవజాతాస్త్రముసుంగుల
నోలి గన్పడు రేకలాలవారు
జానకీ త్రాస్లకృశానుకీలలఁ జేర్చి
కేల నూఁదిన తుపాకీలవారు
తే. మేర మీఱినకొలఁది సమృద్ధిలీలఁ
బూనపాట్యన్వయాబ్ధిరాకాసుధాంశు
మోలిఁ జూపట్టెఁ జూడ్కి కమూల్యమైన
నిబిడతరనిర్భరానందనియతిఁ దెలిపి. 158

శా. రాజాలూడ్చి ఖలీనవల్గనకశాఘాతోరుసంజ్ఞాదులం
దేజీలన్ దుమికింపుచున్ గరములన్ ధీరుల్ గమాను ల్వాగం
బాఁజుల్ గట్టి సహస్రసంఖ్యలు శిలేబద్ధగ్గతో వచ్చి రా
రాజన్యోత్తముచిత్త మొప్పమిగులన్ రాహుత్తు లత్యు
న్నతిన్. 159

సీ. పోలుపొందఁ గాకర్లపూడి జగన్నాథ
రాజుగా రొకకొంతపౌఁజుతోడ
సత్యవరపుపురస్వామియగా నలరామ
భద్రరా జొకకొంతబలముతోడ
ఘనయశోనిధిముగ్గాశీపతిజునా
ధవమాళి యొకకొంతదళముతోడ
సాంఘువిభ్రముఁడు చింతలపాటినీలాద్రి
రాజుగా రొకకొంతపౌఁజుతోడ

తే. విజయరామరాజనృపావిభునిమోళ్ళిల
నేత్రపర్వం బొనర్చిరి నిజభుజాభు
జంగరసనాయమానప్రచండనిశిత
మండలాగ్రప్రభావళుల్ మెండుకొనఁగ. 160

శా. శ్రీరంజిల్లు కడానిసైడిజలతారీమాహురీకెంపుటం
బారీయేనుఁగు నెక్కి పెక్కులుమదేభంబుల్ దనున్ గొల్చి
రాఁ, గా మూఁకన్ జతురంగసైన్యములతో గజ్జల్లుచున్ వత్స
వా, యీరాయప్రభుమాళి వచ్చెఁ గడు రాజీక్షించి హర్షం
పఁగన్. 161

మ. జగ మొక్కుమ్మడిఁ గ్రమ్మఁ జాలెడు మహాసత్వంబుచే నొప్పు
గొ, ప్పగుజాలారితులు గైతలొట్టియలు శోభాస్ఫూర్తిఁ

దన్నాల్పమా, దుగులింగావనిభర్తృరాజమణి సంతోషిల్లఁగా
వచ్చెన్, క్కగజోత్తంసము నెక్కి చొక్కమున సుత్కం
ఠాతిరేకమ్మునన్. 162

శా. ధన్యాటోపులు మందపాటికులరత్నంబుల్ మహారాజమూ
ర్ధన్యుల్ శ్రీరఘునాథరాజబలభద్రేంద్రవరుల్ మున్ను సౌ
జన్యప్రౌఢలఁ బొఱుదెంచి శిబికాచంచద్గతుల్ గాఁ ధరా, జన్య
గ్రామణి వచ్చి రుత్సవముఁ దత్స్వాంతంబు శాంతంబుగన్.

చ. పలువది వేలకాల్బలము నాలుగువేలు తురంగమంబులున్
పలువగయేఁబదేనుఁగు లసంతమ్ముల్ స నెత్తఘ్ని కాచయం
బులు నొకవేయులొంటియ లపూర్వవిభావిభవంబుఁ దెల్పు
చుం, గొలువ ష రాసుతేనిఁ గనుగోఁ జనుదెంచె నరా జతి
త్వరన్. 164

వ. ఇట్లు మున్ను మఱసి యనన్యసామాన్యసామ్రాజ్యధురంధ
రుం డగు నారాజపుంగవుండు గంధబంధురసింధురస్కం
ధం బధివసించి పిచ్చియమ్ము [illegible] రఘునాథరాజులతోఁగూడి
తుండై సపరివారంబుగా నరుగుదెంచుచున్నవాఁడు. 165

తే. దుర్నిమిత్తంబు లొక్కకొన్ని దోఁచె నదియు
దానభావ్యర్థసూచకం బౌ నటంచు
నెఱిఁగి యెఱుఁగక వ[illegible]ంచి రెండఁ దేసు
కారణము దీర్పఁబోల దైవానికైన. 166

శా. ఆసన్నాహవిజృంభితస్ఫురణచే నారాజచంద్రుండు శై
లాసన్నోద్ధరతుంగశృంగగజలీలాకందరం బంచితో
ల్లాసప్రౌఢిమ [illegible] సింగము [illegible] యట్ల లావణ్య మింపొందఁ గ్రీ
డాసన్నాహసముజ్జ్వలద్గజము నెక్కెం డిగ్గియమ్మునన్. 167

సీ. నిశితాసిపాణులై నిలిచి శిఫాయీలు
 ప్రేమతో ఖ్వాని సలాము సేయ
నాసమ్రమణిమకుటాంశుమాలికలతో
 సామంతనృపులు సాష్టాంగ మెఱఁగఁ
గలధౌతమయకనద్ఘనవేత్రములవారు
 బలసి ముంగల బరాబరులు సేయ
వందిమాగధులు కైవారముల్ ప్రకటించి
 కొమరైన బిరుదుపద్యములు చదువ
తే. మదవదైరావతముమాఁక్కి మందమంద
గతుల నడపించి వచ్చి యుద్ధతులముల్కు
గారి సందర్శన మొనర్చి గౌరవమున
కొంచె మొక్కింతలేక యారాచపట్టె. 168
తే. దర్శనానంతరంబునఁ దత్తదుచిత
బహుబహూకృతు లొదవె శుంభద్దేభ
శోభమానాంశుకాదికలోభనీయ
రాజితోపాయనములు బరస్పరంబు. 169
ఉ. అంత ననంతసంభ్రమసమంచితమైన మనంబుతో ధరా
కాంతుఁడు దంతపుంబని చొకాటపు నీటిమెఱుంగు గెంపు
రా, దొంతరవింతసంతనలతోఁ దగు పాలకి నెక్కి వచ్చి ని
శ్చింతమెయిన్ నివేశనము జేరె వడిన్ దివిటీలవెల్గునన్.
సీ. గుబ్బెత లందిచ్చు గోదావరీనదీ
 స్వాదూదకంబుల జలక మాడి
శారదచంద్రచాంద్రీరోచిరుద్వాహ
 దములైన ధౌతవస్త్రములు గట్టి

యభిమతభక్ష్యభోజ్యాదికాహారముల్
లాస్తవస్త్రములతో నారగించి
నటనటీగాయకనానావినోదప్ర
సిద్ధప్రసంగముల్ ప్రస్తగించి
తే. రాయబారులు దెలుపువార్తలు గ్రహించి
మొక్కచొక్కంపు రాకుటి నుక్కుమిగిలి
నిదుర నాటించి మరునాటియుదయకాల
కృత్యములు దీర్చి కొలువు సాగించి యుండె. 171

చ. సరసగుణాభిరామ మునిశాసనభద్రవిశేషధామ నా
గరజనమానకట్టకుపరికల్పితదుర్భవసాగమాసీమ ని
ర్భరరుచితీవ్రధామ పటుసాగుణభద్రవరామ సాధ్వసో
త్కరసనసోమ పండితవితానగృహాంగణకల్పకభూరుహా. 172

క. ఆచక్రవాళశైలల, క్ష్మాచక్రనృపాలజాల సన్నుతకరలీ
లాచతురబ్ధిపూరా, యాచకమందారసున్నహారపరవరా.

ఉత్సాహవృత్తము. అనతకర్కరిలోకదర్పహారిఘోరవిగ్రహా
ఘనదనందనానుమానసతరుణానుపవిగ్రహా
ఘనదయారసానురాగకలితవాగనుగ్రహా
మనుపమానసయభృతకుమానవఘూపరిగ్రహా. 174

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాశ్యపగోత్ర దిట్టకవివంశ పవిత్రచ్ఛ
నామాత్య పౌత్ర పాపరాజకవిపుత్ర శ్రీరామచంద్ర చర
ణారవింద ధ్యాన పరాయణ నారాయణాభిధానప్రధాన
మణిప్రణీతం బైన రంగారాయకదసరంగచరిత్రం బను
మహాప్రబంధంబునందు ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

రంగారాయచరిత్రము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీజానకీంద్రచరణాం
భోజాతాయత్తచిత్తపుష్పంధయఘో
రాజిస్థలీజితాహిత
రాజన్యచమూనికాయరామారాయా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానం బెట్లు జరిగె నని యని మిషేశ్వరుండు దివిజకర్షంది నడుగుటయు నతం డతని కి ట్లనియె. 2

చ. గజఘరజంగుదర్శనవికాసితచారుముఖారవిందుఁడై
నిజపరివారవారపరిణీతమహాకుతుకంబుతో ధరా
భుజతిలకంబు సొం పెసఁగెఁ బుంఖితనైజమయూఖమంజుల
వ్రజపరివేష్టనాధిగతవర్ణ్యరుచిస్ఫురదర్కవైఖరిన్. 3

సీ. ఒకవంక నాప్తరాజకుమారసంతతుల్
సరససల్లాపముల్ సలుపుచుండ
నొకవంక రాజకార్యకళావిశారదు
లగుప్రధానులు రహస్యములు దెలుప

నొకవంకఁ గోవిదప్రకరముల్ నిరతంబు
ఘనతర్కశాస్త్రంబు లనువదింప
నొకవంక నిపుణవైణికవాంశికనికాయ
గాయకు ల్గానసంగతులు సలుప
తే. నోలగం బుండి తనలోన నూహఁ జేసి
యతిభయావహయవనసభాంతరస్థ
జనమనోహరభూరివచఃప్రసంగ
శీలు నొక్కవకీలు నీక్షించికొనుచు. 4

క. యావనసభాంతరంబుల
నీవు బహుప్రౌఢి మెలఁగ నేర్పరివి వచః
ప్రావీణ్యశాలి వని సం
భావింపుచు రాజకార్యఫణితిం బలికెన్. 5

చ. యవనజనావతంస మగు హైదరుజంగు కచేరిఁ జేరి నీ
వివిధవచోవిచతురత వేడుకఁ గొల్పఁ గళింగసీమలోఁ
దవిలిన రాచకార్యము యథావిధిగాఁ బయికంబుతో నిఖా
వివరణఁ జేసి మాకు సెల విం డని తెల్పుడుఁ జేసి వెండి
యున్. 6

శా. ముందెల్లప్పటికిం గళింగమునకున్ మోతాదుగాఁ గన్ జమా
బందీద్వాదశలక్షరూపికల కేర్పాటున్నదా చొప్పు పెం
పందన్ సా మిపు డిచ్చి పుచ్చెదము పర్యాయంబునన్
సాము మీ,కుం దోడ్తోడన మీరు లేచి తిరుగా గోదావరిం
దాఁటినన్. 7

క. అని రాజకీయసంగతు
లనువుపడం దేటపఱచి హైదరుజంగుం

గని పునరుత్తరములు వేఁ
గొనిరమ్మన రాయభారి గొబ్బునఁ జనియెన్. 8

మ. చని యారాజశిఖావతంసము సమంచత్ప్రీతిఁ దగన్ బంపు ని
ప్పని తీరు ల్సరకారుతోఁ గలజమాబందీవిచారంపు జో
ప్పును దన్నిష్కృతియున్ దదర్థనియమంబుల్ సమ్మదస్ఫూ
ర్తి నో,య్యన నాహైదరుజంగుసాహెబున కాద్యంతం
బునుం దెల్పినన్. 9

ఉ. హైదరుజంగుసాహెబు రయమ్మున నిట్లనియెన్ వకీలుతో
నాదర మొప్పఁ బైకమున కైనవిచారము లేటికమ్మ దీ
నాడిరగా మొలాజుమతునామది రంజిలుఁ దద్రిరంసనే
కాదనరాదవశ్యము త్రికాకుళ మానఁగ వత్తు మిత్రతన్.

తే. ఇవ్విధంబున నానతీ నవ్వకీలు
లు మలిపిన ప్రతిమనుబోలి మరలి
రాచబిడ్డకు విన్నపం బాచరించెఁ
బెనచి హైదరుజంగు పల్కిన తెఱంగు. 11

శా. ఆవార్త ల్విని రామరాజవసుధాధ్యక్షుండు కౌటిల్యచే
ష్టావైదగ్ధ్యము మానసాబ్జమునఁ దోట్టన్ సాహెబుం గొం
చు తా,నావిర్భూతమనోవికారగతిఁ బర్యాయంబునం బుట్టు
శో,భావృత్తుల్ గనలేక బొబ్బిలిగడీ పైడించు దుశ్చేష్ట
తోన్. 12

శా. మీతోఁ గొంతప్రసంగసంగతికి నెమ్మిన్ ముచ్చట ల్సేయఁగా
జేతఃప్రీతి జనించి యున్నయది మీచిత్తంబునం దెట్లయ
ట్లే తేజంబున నందు నన్నియును సందేహంబు లేదిందు నేఁ
బ్రాతఃకాలమునం దెవచ్చితమతో భాషించెదన్ సర్వమున్.

చ. అని పునరుత్తరంబులు దదాప్తకు హర్ష మెలర్ప దూత నొ
క్కనిఘను నంచియుంచితవికాసమునన్నిదురించి లేచి ప్రా
ఙ్గనఁ జని యాప్తవర్గములతోఁ బొడగాంచి యభీష్టగోష్ఠివ
ర్తనలఁ దురుష్కనేతకు ముదంబొదవం దగురీతి నుంచుచున్.

వ. తనయంతరంగంబునం బొడమిన యన్యాయసూచకాసూ
యావిశేషంబునకు నశేషంబునకు ననుకూలంబుగా నస
హ్యాజనకంబు లగు నుత్తరంబు లయ్యవనపుంగవునకుం గ
అపువాఁడై ప్రసంగవశంబున. 15

ఉ. భూరితరాభిరమ్యరుచిఁ బొల్పగు నూసరకాగులో జమీం
దారులు వెల్మవారు భుజదర్పసమాహృతవైరివీరభూ
మీరమణీమనోరమణమేదురరాజ్యరమాంగనామణీ
వారపరిష్క్రియుల్గల నవార్యులు బొబ్బిలిపట్టణంబునన్. 16

సీ. పాండవేయులభుజాపాండిత్యసామగ్రి
కార్త్తికేయుని పరాక్రమసమిష్టి
గంగాతనూభవురంగత్ప్రతాపంబు
హరునిదోశ్శౌర్యమాహాత్మ్యకలన
విక్రమార్కునిభూరివిక్రమప్రక్రియ
సంకర్షణుని మహాసాహసంబు
కార్తవీర్యార్జునకలితబాహాశక్తి
పరశురాముని యుగ్రపౌరుషంబు

తే. ప్రమదమున సంగ్రహించి శూరప్రపంచ
కల్పనాకల్పచాతురి గానుపింప
నంచితప్రౌఢిమమున నిర్మించఁబోలు
నలిలభవసూతి బొబ్బిలివెలమదొరల. 17

తే. ఉగ్రనరసింహమూర్తులై యొప్పువారి
సాహసమ్మున కన్యరాజన్యసమితి
రహిఁ వహింపక యున్నె హిరణ్యకసిపు
లీల లిఁక నేల దచ్ఛౌర్యశీల మరయ. 18

తే. అంబరమణిప్రభావవిడంబనంబు
ఘనతరోజ్జృంభితప్రభాకరనిరూఢి
వెలయఁ జూపట్టువా రౌట వెలమవారు
పద్మనాయకు లౌట స్వాభావికంబు. 19

శా. గారా మొప్పఁగ దాదు లుజ్జ్వలరసాంకప్రౌఢిదోశ్శౌర్యపుం
బీరం బాతని కుగ్గుతోఁ బెనచి త్రావింపంగ బోల్పిన్ననాఁ
డారూఢి న్సహజప్రతాపనిధు లాహో వెల్మవా రందు రం
గారాయప్రభుసాహసం బెసఁగు బంగారంపునెత్తావియై.

ఉ. భండనభీముఁ డార్యజనబంధుసముద్రుఁడు భాగ్యవైభవా
ఖండలతుల్యుఁ డర్థిజనకల్పమహీజము భూపలోకమా
ర్తాండుఁడు వైరివీరభటదర్పవిదారణబాహువిక్రమో
ద్దండుఁడు రావురంగవసుధావరుఁ డాతని నెన్న శక్యమే.

తే. అతనిఁ గొల్చిన కమ్మకట్టైనబలము
బలమురాంతక గాంగేయపాండవేయ
కార్తికేయ రఘూద్వహ కార్తవీర్య
జామదగ్న్యాదికాంశాభిజాత్యసరణి. 22

మ. అకలంకస్థిరధైర్యనిర్మథితమంథాహార్యుఁ డైనట్టి రా
వుకులాగ్రేసరు సన్నిధానమునఁ జెల్వొంజూప నొక్కొక్కఁ సే
వకుఁడే చాలును ఖాన్మహాలఫవుఁజు ల్వంచించితే ఘోటక

ప్రకటాటోపము వీటిఁబుచ్చుటకు దృప్యద్దోర్విలాసంబునన్.

సీ. కరుగునఁ బోసెనో ఘనభుజాపాండిత్య
భావంబు సవరించి యావిరించి
గనిగాఁగఁ దేలెనో గాఢవిక్రమకళా
కౌశలప్రౌఢి యొక్కంటఁ గూడి
మొలక లెత్తెనో రసాతలవలత్ఫణివాంత
విషవహ్నికీల లుర్వికిని వెడలి
పక్షినాయకులరూపములఁ గైకొనియెనో
నారాయణుని సహస్రారధార
తే. దారుణాటోపదీపితౌద్ధత్యు లగుచు
బొబ్బిలిపురస్థలమ్మునఁ బుట్టఁగన్న
వెలమకొమరులవడి యెన్న నలవి యగునె
నలువకైనను వేనోళ్ల చిలువకైన. 24

శా. రంగారాయనృపాలసోదరుఁడు ధైర్యస్థైర్యమంధాద్రియా
వెంగళ్రాయఁడు బారుటీటెఁ గొని దోర్వీర్యంబునం దూ
గినన్, గంగానందనుఁ డైనభీముఁడయినన్ గాండీవియైన
న్వాడిన్, భంగం బొందరె ఘోరవీరరణభూభాగంబులన్
వ్రేగుగన్. 25

సీ. చెలికాని వెంకయ్య యలఘుదోర్వీర్యంబు
ధనదుని చెలికాని దాఁటనోపుఁ
దాండ్రపాపయ్యప్రతాపనైపుణ్యంబు
పెఱరాచతాండ్రల పెంపు డింపుఁ
దామరదమ్మభూధవుఁడు మార్తురమోము
దామరసిరులచందము లడంచుఁ

గాకర్లపూడి వేంకటరాయభూజాని
యనుపొంద జయలక్ష్మి కాకరంబు
తే. ముత్తియము లెల్ల నొకచోట హత్తినట్లు
మగఁటిమిఁ జెలంగు వెలమ లామన్నెపిన్న
వాని బొబ్బిలికోటలో వన్నె మెఱసి
యున్నవా రింక వేయేల యోనవాబ. 26
క. ఆబొబ్బిలిగడిపై తెర
గాబురుజులపై నెసంగు నాగ్నేయకళా
శ్రీ బదయోమయమైన య
రాబాసాం పెన్న నెన్నరా దెవ్వరికిన్. 27
సీ. క్రొవ్వాఁడి వసియూర్పుగుమిదార గా నిష్ఠ
బలితంపు లగ్గదింపుల బెడంగు
మొసలు గామలచి తీర్చిననీలిశాసపు
గురిజాతి దంచిన గుల్లిసాబగు
నూనె కాకలఁ దేఱి జాన్పైన చిగురుటం
బలిఁ గాచు పెనములపదనుతీరు
యీాగకాలంతైన నెత్తిపాఱని గుఱి
నలవోని గుండు కోపుల యొయూర
తే. మారసాతలకలితగభీరనీర
పరిలుఠన్నక్రకమఠాహిభయదపరిఘ
యారా బొబ్బిలికోటమాహాత్మ్య మరయ
నబ్బురము నింపదే యెరికైన నహహ. 28
ఉ. బెబ్బులిమీాసమైన మెలిపెట్టి తెమల్పఁగవచ్చుగాని హా
నిబ్బరగండఁడైన ధరణీపతి రావుకులీనుఁ డేలు నా

బొబ్బిలికోటపై నడచి పోరఁగ రాదు కిరీటికైన మా
యబ్బపదంబు లాన నిజ మాడెద హైదరుజంగుసాహెబా.
మ. మదదంతావళగండశైలమరిభీమస్యందనసత్సావహం
బుదితక్షిప్రహయావళీహరిణముద్యోతత్ప్రతాపాతపా
స్పదపాదాతమృగేంద్రమవ్వెలమరాజకుమారమంథాద్రినై
ర్యదధిన్ ప్రచ్చుట వింతయే ముసలిమా నుర్వీపతిగ్రామణీ.
ఉ. నాలుగువేలకాల్బలమనారతముం దనుఁ గొల్వ నాపయిం
జాలిన మేటిమానసులు సాహసధుర్యులు పక్షనాయకుల్
కాలుసఁగాలు మెచ్చికొనఁగాఁ దగియుండు సహస్రముష్టిహీ
పాలునియొద్ద నాఘనుఁడపారపరాక్రముఁడెన్నిభంగులన్.
ఉ. కావున బక్షనాయకశిఖామణి గ్రాసన మహానుభావుఁ డా
రావుకులాగ్రగణ్యుఁడు దురాగ్రహబాహుబలప్రభూతగ
ర్వావిలమానసుం డయి దివాణమువారలఁ జరికిం గొనం
డావిభుఁ డెట్టిధన్యుఁడొ భయంపడఁడెంతటి బాన్నిఘూలకున్.
తే. సీమలోపల పితరులు చేసికొనుచు
సిస్తు వడనీఁడు పైకంబు దస్తుగాఁగ
నివ్వఁ డవ్వల నిఁక నేమి యవ్వబలుక
వారు తమజేరు దస్తులో రారు నిజము. 33
మ. అని రాజన్యునితప్పు దాట్లు కుటిలవ్యాపారసంభాషణల్
వినుచో హైదరుజంగుసాహెబు కడు న్విస్మేరచేతస్కుఁడై
నిను మున్నొందు మమందశౌర్యకలనానిస్తంద్రసైన్యావళీ
ఘనసంరంభి వటంచు నవ్వెలమ నీకన్నన్ బలాఢ్యుండొకో.
మ. అన నారాజవతంసుఁ డిట్లనును నాహాతాంక్రపాపయ్యనాఁ
జనువాఁ డొక్కఁడె చాలు మామకభుజాశౌర్యంబుఁ గో

ల్పుచ్చుతెం, పున కామన్నకుమారుపౌరుషరసంబు ల్వెల్గ-
గా నేల న, ర్జునగంగాసుతకుంభసంభవులనేర్పు ల్గావె తద్ద
ర్పముల్. 35

తే. అనుచు నారాజుపలికిన యాగడంపు
ముచ్చటల కబ్బురం బంది మొఱకుతురక
కఱఁకుఁదన మూఁది కొనవ్రేలిఁ గఱచికొనుచు
నాగ్రహమ్మున నతనితో ననియె నిట్లు. 36

శా. ఏలా జేరుకురాఁ డతండు పయికం బేలా దివాణాన కీఁ
జాలం డస్మదపారఘోరనిబిడజ్వాలాకరాళాయితా
భీలక్రూరశతఘ్నికానికరగంభీరారవప్రోథిమం
బేలా గుర్తెఱుఁగండుచూతమిఁకఁ దద్భ్రమ ప్రతాపోద్ధతుల్.

శా. కీలాభీలము లిప్పరాసులఫిరంగీ లగ్నిమూర్తు ల్మహా
కాలుండైనను గాలుఁడైన నెదురంగా నోప రిచ్చోట మ
న్నీలంచుం బలుకంగ నేటికి పఠాణీల న్నిరాణీతురా
ణీల న్గోటను జిమ్మలేదె మును బిన్నీబారులం బోరులన్. 38

సీ. తలఁపుతాశ్శిళ్లలో మెలఁగఁ జేసితిఁగదా
శకసింధుఘూర్జరాశ్మంతపతులఁ
జేరుదస్తునకుఁ దెచ్చినవాఁడనేకదా
మరహాట కరహాట మత్స్యపతుల
ధర బందిగీలఁగాఁ దార్చి తెచ్చితిగదా
మాళవ చోళ నేపాళనృపుల
తజవీజులో మెల్గ రుజువు జేసితిగదా
నానావగైరాల నాఁడునాఁట

తే. ఫాదుషావారి మీరు బరీదు సైదు
థక్కను మొగల్గరీబుపఠాణు లాది
ఫౌఁజులఁ బలాయన మొనర్చుపటిమ గల్గు
తురకదొరలము మాకు హిందువులు భరమె. 39

తే. సిఫహసరదారుగారితో జిడ్డుగొన్న
కవ్వడికి నైనఁ గాందిశీకతగడంగు
మన్నెవారనఁగా నెంత మాఫిరంగి
మండలంబుల ఘుటికాప్రచండగతికి. 40

చ. అతనిగడీపటుత్వమును నాతనివిక్రమశక్తి తస్మహో
ద్భుతులగు పద్మనాయకుల దోర్బలవైఖరి యెన్న నేలమ
ద్వితతశతఘ్నికానికరవేగము మమ్ముల మాఫరాసుసం
తతులపరాక్రమక్రమముఁ దల్పఁగ లేవయితే నృపోత్తమా.

చ. అలఁతుల బోవనేర్తురె దురాగ్రహచిత్తులు నిప్పరాసులు
జ్వలతరఢాంఢమీనినదసత్వరభూరిభయానకార్భటీ
కలితశతఘ్నికాతతినగాదులు దెల్పుచుఁ గొండలైన బ
ద్దలు వడి వ్రాలఁ జేయఁగల తద్గతి కిట్టిగడీలు లక్ష్యమే.

ఉ. అంగభవారిభూరినిటలాంబకవహ్నికణంబులట్టు లు
ప్పొంగుచు గుండు వ్రాలునెడ భూగగనస్ఫుటనాకఠోరతా
భంగురకాలమేఘరవభైరవరావము లుగ్గడింప కా
రంగులు మాఫరంగుల ఫిరంగుల రంగులు మీరెఱుంగరే.

శా. లాడూఖానుకుమంద మొక్కరుఁడె కిల్లాలెల్ల లగ్గొనెం
గ్రీడాశాలి ఫరాసుజేని కెదురేరీ మున్ను లోకత్రయిం
జూడ న్మాయిశిఫాయి గుంపులభుజాస్ఫూర్జత్ప్రతాపంబు లే
డేడం గన్న విమాకలక్ష్యములుగా హిందూలదోర్దర్పముల్.

శా. కాని మ్మెంత ప్రయోజనం బనుచు న్యట్కారంబుగాఁ బల్కు
నా, ఖానోత్తంసముఁ జూచి రాజు మదిలోఁ గౌతూహలం
బంది యెం, తైన న్నామము దాన భేదములుగా వప్పట్టునం
జూడ నా, భూనాథాగ్రణి దండసాధ్యుఁ డని నీబుద్ధి న్విత
ర్కింపుమా. 45

మ. అని యాఖానుని మానసం బెటియఁ గ్రూరాలాపముల్గొ
న్ని ప, న్ని నిజాంతఃకరణంబున న్మెలఁగు దుర్నీతిప్రసంగం
బునే, ర్పున విజ్ఞప్తి యొనర్చు వేళ గలిగెం బోనేఁడుగా మాక
టం, చునుదీర్ణప్రతిభావిభాసితముఖాబ్జుండౌచు రాజంతటన్.

మ. బలవద్విక్రమశాలినా నృపుని మీబల్కి న్నివారించి బొ
బ్బిలిలో మ న్నభిషిక్తుఁ జేసి పిదపం బెంపేది తద్రాజ్య మె
ల్ల లసత్ప్రీతిని మా కొసంగినను నీల న్నీకుఁ బండ్రెండుల
క్షలరూపాయలు పాయనంబులుగ రొక్కం బిత్తు నిక్కం
బుగన్. 47

శా. ఆమాట ల్విని ఖానుఁ డర్థికృతమా నత్యాశ దీపింపఁగా
నామీఁదం బ్రభవించుహానికిని బాపాయత్తదుర్వృత్తికిన్
మోమాట ల్గనలేక మంచి దని సమ్మోదంబునం బొందెఁ జా
లా ముఖ్యంబుగ నర్థకాంక్షకుల కేలా యూర్జితాలోచనల్.

మ. అలఘుప్రాభవరాజవర్య భవదీయాశాస్య మెట్లట్ల బొ
బ్బిలిఖిల్లా కధికార మిచ్చి నిను నొప్పింతుం దదావాసులన్
మలలం జొన్పుదు సాహుకారుతసిలీ మ్మాకిచ్చి కట్నంబుతోఁ
గలకార్యంబిదిరూఢిసేయుమన నాక్షత్రాగ్రగణ్యుం డొగిన్.

తే. పారసీకాగ్రగణ్య నీపరమమైన
చారుకారుణ్యరస మిట్లు సంభవించె

దాన విశ్వాస ముదయింపఁ దగినకొలఁది
నమ్మికలు సేయు టిది మాకు సమ్మతంబు. 50

క. పరిధాన మిచ్చుపలుకులు
కొఱఁ గాదన మిపుడు మీరు కోరినవారిన్
నెఱతనపుసాహుకారులఁ
గర మరుదుగఁ గూర్చి పూఁటకాఁపులఁ జేతున్. 51

క. విశ్వాసపుట్టునట్లుగ
శశ్వద్గతి మాకు నమ్మఁజాలినరీతిన్
విశ్వస్తగుణయవనా
ధీశ్వర ప్రామాణ్య మొసఁగు మిత్తఱి ననుడున్. 52

శా. తేజం బంది తురుష్కనేతతనయుక్తస్ఫూర్తి దీపింప రా
జాజీ సీమదిలోన నింతవసవాసాసర్వదిఙ్మండలీ
భ్రాజత్సత్యపరాక్రమప్రకటితప్రాంచద్యశశ్శాలికిన్
నైజం బొక్కటికాక మారు గలదే నా వాక్యము ల్పొల్లులే.

క. హల్లా సేయుదు బొబ్బిలి
కిల్లాతజ్జయము నీకుఁ గీల్కొల్పుదునే
కల్లాడఁ జుమ్మి యిది నా
యల్లాచరణంబు లాన యధిపవతంసా. 54

మ. అని రాజన్యుని పాణిపల్లవము స్వీయంబైన కెంగేల గై
కొని రమ్మంచును దోడుకొంచుఁ జనుచుం గోదావరీతీర
కా, ననదేశంబున నొంటిపాటున శమే నాలోనఁ గూర్చుం
డి యా,జననాథాగ్రణి యాత్మ మెచ్చఁగ నభీష్టాలాపము
ల్పల్కుచున్. 55

తే. కపట మొక్కింతలేక నిక్కమ్ముగాఁగ
ఖానుఁ డర్థంబుపై దృష్టిఁ గట్టిపఱచి
నృపమణికి నిచ్చె నమ్మిక లక్కృప దలిర్ప
ఘోరతరమైన యొకతరవారు ముట్టి. 56

శా. కత్తిం గొట్టి ప్రమాణపూర్వకముగా ఖానుండు నమ్మించి
నం, జిత్తస్వాస్థ్యము నొంది క్షత్రియకులశ్రేష్ఠుండు తౌరు
ష్క్రా, వాప్తగ్రామణిమానసం బలర సాహాయ్యాకారుటీపి
చ్చి ప్రోద్వృత్తి న్వాని యనుజ్ఞఁ గైకొనుచుఁ జేరెన్ వేల
మాత్రీయమున్. 57

వ. ఇవ్విధంబున విజయరామరాజధరారమణావతంసంబు సంస
త్ప్రాకారంబునఁ దనమనోరథంబునకు ననురూపాటోపంబు
లాచరింప నిరపాయం బగు సహాయంబున కనుకూలించు
కతనం జతనం బగు మనంబున జనించు నప్రతీపప్రమోదం
బప్రమాదంబునం బరఁగ నారేయి నిలచి చలిచీమకాటు
గా దనయొనర్చు కుయుక్తిచేష్టావష్టంభంబు లోకులకు నిం
చుకించుక సూచించుచు మఱునాఁటియుదయకాలంబున.

శా. రాచక్రంబున మేలుబంతి యనఁగా రాజిల్లు నాగాజుకూ
చీఁ జేయించి సమంచితాత్మబలవత్సేనాసమేతంబుగా
భూచక్రం బదుర్వంగ బూరటిలు విస్ఫూర్జత్సమిద్భేరిస
ధ్రీచీనంబుగ మున్నుగాఁ గదలి యర్థిం జేరెఁ బెద్దాపురిన్.

తే. ఖానుఁ డంతట నతులితోత్కర్ష మెఱయ
నుద్ధతులముల్కుగారితో నొయ్యనొయ్య
రాజుఁ దానును సలుపు వార్తారహస్య
మంతయును దెల్పె నతనికి హర్ష మొదవ. 60

క. మూసాబూసీవారిదు
బాసీలక్ష్మణసమాఖ్యఁ బరఁగు నతం డు
ద్భాసితమనస్కుఁడై తా
నాసా హెంబుపన్నగడకు ననుకూలించెన్. 61

శా. ఆరాజన్యుఁ డొనర్చు దుర్నయవిచారాలాపచేష్టావిధుల్
మేర ల్మీఱుచు నంతకంతఁ బ్రచురోన్మేషక్రియావైఖరీ
రారాజద్గతి నెల్లవారలకుఁ గర్ణాసహ్యతం బర్వె రం
గారాయప్రభుమాళియున్వినియెఁదత్కౌటిల్యవార్తాస్థితుల్.

సీ. ఈరాచబిడ్డని క్రూరకర్మవిచార
మిదియ నూర్జిత మని యెన్నువారు
పౌరుషశాలిరంగారాయనృపమాళి
వెనుకఁ ద్రొక్కం డని యనెడువారు
ఘనులు వీరుం డొరుల్కలహింపఁ దద్ధరా
జనులకుఁ ద్రొక్కటం బనెడువారు
జయపరాజయములచందము దెలుప దై
వాధీన మిది యని యాడువారు

తే. నిర్నిమిత్తవిచార మీదుర్నయంపుఁ
బనులు బలనాశకర మని పల్కువారు
నెవ్వరెట్లయ్యెదరొ వీర లిట్టికలత
ననుచుఁ జింతానిమగ్నులై రఖిలజనులు. 63

తే. అత్తెఱంగునఁ దమలోన నఖిలజనము
లిలఁ గలుగువారు పలువురుఁ బలుదెఱఁగుల
పలుకులవిచారములఁ గుంది కలఁతనొంది
డెందములయందు ఖిన్నతఁ జెంది రంత. 64

శా. రంగారాయనిగారు గారుడశిలారంగద్వితర్దిజ్వల
చ్ఛృంగారాయతనంబునందుఁ బెలుచం జెంగల్వ రాచె
ల్వారా,సింగంపుం దనుసైన గద్దియపయిం జెల్వొప్పఁ గూ
ర్చుండి సప్తాంగప్రాంచదమేయరాజ్యభరణప్రజ్ఞామహోద
గ్రుఁడై. 65

మ. హితులు న్మంత్రులు గాయకుల్ కవులు సాహిత్యప్రధాను
ల్పురో,హితులు న్నాయకులు న్సఖుల్ సహజులు న్మేలా
గతిం గొల్వ న,ప్రతిమోల్లాసవికాసలాలసమనఃపంకేరు
హుండై నిజా,ప్తతతిం జూచి రసోచితంబుగ వినం బల్కె
న్మృదూక్త్యార్భటిన్. 66

సీ. సరకారుభారంబు వరియించి పెల్లుగా
వడి ఫరాసెకిమీఁదు వచ్చుటయును
విజయరామక్షమావిభుఁ డాదిగా జమీ
దారులెల్లను వానిఁ జేరుటయును
దత్ప్రధానత్వంబు దాల్చు హైదరుజంగు
రాచయేలికపక్షమై చనుటయు
మనమీఁదివైరంబు పెనఁకువతో రాజుఁ
జొప్పించి కొండెము ల్చెప్పుటయును
తే. లక్షలకొలంది పైకంబు లంచ మిచ్చి
రాజు మనపైకి జాతివారలఁ గురించి
వచ్చి కలహించి యీరాజ్యవైభవంబు
తా ననుభవింపఁ దలఁచుట దా నెఱింగి. 67

క. అనిమిత్తవైర మీచో
ప్పునఁ దలపెట్టినవిరోధి భూపతి యాఖా

నుని వెనుకొని రాతద్ద
ర్శన మొనరింపంగ మనకుఁ జన నొప్పగునే. 68

ఆ. తగు వ లుఁ బనిచి తన్మనోగతములఁ
దెలిసికొని పోన వలనుగాదు
ఖానుఁ డర్థకాంక్షి నానరాధీశ్వరు
పిశునకృత్యమునకు వశగుఁ డగుట. 69

క. తనధనబలసంపన్నత
కెన యగువా రెవ్వరనుచు నెంతయు గర్వం
బునఁ బెనఁగొని యుండుట యా
యన మనపౌరుషముతీరు లరయమిఁ గాదే. 70

తే. తగవు ధర్మంబు విహితంబుఁ దప్పనీని
నయవిచారమ్ముచే దివాణమ్మువారు
మనల వారల సమదృష్టి నెనయునట్లు
చూచిరా లెస్స కాదేని సూటిపడదు. 71

ఉ. చూతము మీఁదిదైవగతిచొప్పునఁ గాఁగలయర్థ మెట్లొ త
ద్రీతిని నాన్నృపాలకులదీపకుఁ డాతఁ డొనర్చు దుష్టక
ష్టాతతతంత్రయుక్తుల కొడంబడి ఖానుఁడు నిర్నిమిత్త మే
లా తగ వాలకింపక చలమ్మున నాలపుదొమ్మి కొప్పెడున్.

ఉ. ఖానునిచేత నమ్మికలు గైకొని లంచము లియ్యకొల్పి కా
ర్యానకు వచ్చువాఁ డయి ఫరాసులతోఁ జను రామరాజభూ
జానిప్రయత్నమెల్లఁ గొనసాఁగఁగ నీని యుపాయ మెన్నిదూ
రాననె తప్పఁ ద్రోచుటయె రాజతనం బని తోఁచు నామదిన్.

చ. ఒరులధనంబుఁ గోరు రిపుయోజనదవ్వులఁ దూలపుచ్చు ని
ర్భరతరమంత్రశక్తికి నపాయము లేనియుపాయ మిష్టు బం

దరుపురి కొక్కనిం బనిచి ధార్మికలోకవతంసమా కుమం
దరుఁ బొడఁగాంచి శాత్రవువిధంబులఁ దెల్పి మరల్చు
టొప్పదే. 74

మ. మనల న్భూరికృపానురాగములచే మన్నింతురా రెడ్డినా
యనిగారుం గపితాక్షకుమందరును నెయ్యం బొప్పఁగా వారిఁ
గ,న్గాని తన్మూలముగా విరోధిజనులం గుంఠీభవత్కీర్త్యవ
ర్తనులం జేసి తొలంగఁ ద్రోచుటయె యుక్తం బెన్నిచందం
బులన్. 75

మ. మనతోఁగూడినకార్యమెల్ల తమజిహ్మాయున్న దారావువం
శనిధానం బగురంగరాయమహిభృచ్చంద్రుండు మాకిష్టుఁ
డా,యన మే లొప్పనిరాజుమాటలవి మీరాలింపరాదంచు
ఖా,నునకు న్బాసికిఁ దగ్గ యుత్తరము లెన్నో యన్నియుం
దేఁ దగున్. 76

శా. గోరుం దోరుహితోపదేశమునకుం గొండొక్కటాడండుదు
శ్చారిత్రుండు మియామయావిలుఁడు మూసాబూసి హర్షాద
యో,దారాత్ముం డగు రాజుఁ దల్చు కుటిలాద్ధత్యంబసత్యం
బునం,జేరు న్సూర్యకరప్రసారణమునన్ శేషించు మంచో
యనన్. 77

ఉ. హైదరుజంగుతోఁ బలుకనక్కఱ యించుక లేకయుండ
నోఁ,గా దని సీమతోఁ గల నిఘూసరకారుక్రమంబునం బరి
చ్ఛేద మొనర్చి యందె యరసేయక పూట యొసంగి తగ్గ
తా,ఖీదులు వీరిపేరట లిఖింపఁగఁ జేయుట మంచిదే కదా.

మ. అని మంత్రాంగనిరూఢి యేర్పఱచి ధైర్యస్థైర్యవాక్చాతురీ

ఘనునిం బంతెనవంశ్యు బుచ్చన యనంగాఁ బేర్చువాని
న్వాక్శీలు నిజాప్తుం బనిచెం గుమందరుని నాలోకించి కార్యం
బు సం,తన గూడం దగురీతిగాఁ బలికి ఫోక్తా సేయు మం
చు న్వడిన్. 79

శా. చాతుర్యోక్తులఁ బంతెనాన్వయమునన్ సర్వంకషప్రౌఢిప్ర
ఖ్యాతిం గాంచిన కొండమంత్రిమణికిన్ గారాలపుంబట్టివై
సీతారామన వెంకనాహ్వయులకుం జెల్వొంపు సైదోడువౌ
నీతో నీ డెవరంచుఁ బుచ్చె నను మున్నే యన్ని మన్నిం
చుచున్. 80

తే. అనుపమానప్రభావుఁ డజ్జనవరేణ్యుఁ
డనుప మసలక యతనిచే నాజ్ఞ వడసి
అతులితస్వర్ణపల్లకీకాధిరూఢ
గాఢసామ్రాజ్యరమ నేలి కదలివచ్చి. 81

ఉ. ఆపరమప్రగల్భవచనామరదేశికుఁ డేవేలు పె
ద్దాపురిమీఁదుగా నరిగి తత్పురసంస్థితురాజుఁ గాంచి స
ల్లాపము లొక్కకొంద ఱుపు లొనసచేఁ బచరించి యందుఁ
జూ,పోపమి యాత్మలో నెఱిఁగి యూర్పు నిగుడ్చుచు లేచి
దిగ్గనన్. 82

చ. ఇతనిమనంబు క్రూరతవహించినచొప్పెఱిఁగించుచున్న ది
మ్మతమిటువంటి దమ్మునలిమాన్ద్ర వమానసవృత్తి యట్టిదో
కతిపయవాక్ప్రసంగములఁ గానఁగ నయ్యెడు నంచు నత్వ
రా,యతగతి నప్పుడే కదలి యాయన లస్కరుచేర నేగు
చున్. 88

చ. కడువడి పిన్నపెద్ద లగుఖానులకు న్నజరుల్నొయించుచుం

బోడగనియెం దురుష్కజనపుంఖితపుష్టసభాంతరంగునిన్
గుడపరిమిశ్రధూమచయగుంభితభూత్కరణానుషంగునిన్
జడరసమద్యపానమదసంగుని హైదరుజంగు నొయ్యనన్.

తే. గుడిగుడీధూమపానవిఘూర్ణమాన
చకితదృగపాంగు హైదరుజంగుఁ గాంచి
నజరుగుజరానుపఱచె సాన్నాకడాని
జాలె మాతఁడు కూర్నిషాతుచేసి. 85

శా. ప్రాంచద్విక్రమశక్రసూతి యగు నా రంగాపనీభర్త దాఁ
బంచె న్వీఁడె వకీలు హాజరుగ రీ ప్పర్వ్రైహార్బ్ సలా
మంచుం గొంచక చోఫుదారు లెదుటన్ హస్తంబునం దె
ల్పఁగాఁ, గాంచెన్ హైదరుజంగు క్రోధరసయుక్తాపూ
ర్ణుఁడై యాతనిన్. 86

శా. ఖానుం డట్లతనిం గనుంగొనుచు రంగారావ్ జమీదారు
కే, జానీహేతుమిదల్కమాయ యని యస్తవ్యస్తపున్నై౨
జభా, షాన్నైపుణ్యముఁ జూపుచుం బలుక హాసాహేబు
మాటాడకన్, జానేవాస్తెహమా యటంచు నతఁడున్
స్వా లిచ్చెఁ బ్రత్యుద్గతిన్. 87

తే. ఈవకాలతుపసహారహీ వహించు
బహుతుగుండాతరాజితుబమ్మ ననుచు
కోపవల్లులు చివురింప గూఢపఱచి
మెల్లమెల్లన నతనితో మ్లేచ్ఛుఁ డనియె. 88

శా. రంగారాయఁడు మామొలాజుమతుకై రా కేటికిం జిక్కె
నా, బంగాళాపురగాతమీతటనటద్బహ్వ్యష్టధాత్రీశు లె
ల్లం గూర్మిన్ మదనుజ్ఞఁ జెంది హిత లీల న్వచ్చు నిష్టాప్తిఁ

జా, కర్ణం గానం డోకో వెల్మబిడ్డ మములం ఖాతిరుకుం
దేఁడోకో. 89

మ. ధరణీమండలి నుండు నెల్లరు జమీందారుల్భయం బంది
నగా, ఫరమానా శిరసావహించుకొనిరా పాటింప కారా
యఁ డీ, సరణీక రామికి నేమి చెప్పదన కేల్ కెంపేరుతా
రీపుచే, సరుదేర స్మృదిఁ దల్పఁడేమొ యతఁ డాహా మేల్సి
ఫాయీగదా. 90

చ. తురకలరాజ్య మాట మదిఁ దోఁచక యున్నదొ సాధ్వసా
సహంగా, ధురరణరంగవిక్రమము నోగసువారు ఫరాను
లన్న సే, రెలుఁగఁడొ రావు రాకునిక సేంతువు గానసి
మాకుఁ దోఁచెని, ప్పఅనుడనాక మ స్మృతఁసు భావము
నందు ఘనందు సేయుడో. 91

చ. విపులపరాక్రమాతిశయవిక్రతమూల్క సటంచుఁ దోఁడిధా
త్రిపులు వొజంగి పాఱ బెదరించెడిచాప్పున నిప్పరాసులం
గపటమనస్కతం జులక గాఁ దలపోయుట లెల్ల వేఁడి గా
లపుసిడిగానిగంపసిడిలాగున నుండదు మున్నె జేనికిన్. 92

శా. ఫల్లామంచిటి రావుగారు తనదోఃపాండిత్యసంపద్బలా
ద్యుల్లాసంబున గర్వితుం డగుచు నా కున్నాఁడు గాఁబోలు
మే, మెల్ల స్వీదొరదర్శనంబునకుఁ గా నేతెంతు మంచుస్
నా, గ్భల్లుంఢై ఖరడాజవాబు నడపెక్ ఖానుండు తద్దూత
తోన్. 93

ఉ. అంతట నవ్వకీలు వినయమ్మున లేచి సలాము చేసి మీ
యంతటిఖానుసాహెబుల నాదరణోక్తులఁ బల్కఁ బాడియే
సంతతధర్మశాలి విలసన్నయశీలి మదీశ్వరుండు గో, రంత

యు వింత నేరనిమహాత్ముఁడు మీకు విధేయుఁ డెన్నిటన్.
చ. కర మరుదైనపేర్మిని శ్రీకాకుళపు న్సరకారుభార మీ
సరణి వహించి యోగ్యన ప్రజాహిత మొప్పఁగ ఫౌఁజుదారి
కిఁ, నెరపెడివాఁడ వెల్ల ధరణీధవచంద్రులఁ గూడ కట్టు నే
ర్పరయక యిట్టులాడఁ దగవా నృగవా పగవానికైవడిన్.
మ. తలితండ్రాదులవంటివారలుగదా తల్పం దివాణంపువా
రలు చూడ న్ధరణీజనమ్ములు కుమారప్రాయు లట్లాటఁ గే
వలరాద్రోక్తులఁ బల్కఁ జన్నె పితరు ల్వంచింతురే మీరు బి
డ్డలమీఁదం గృపనివ్వటిల్లు కడకంటం జూడ్కి సారింపఁగన్.
శా. మీచిత్తంబున కిట్లసూయ పొడమ న్మ్లేచ్ఛాగ్రణీ యింత
దు, స్వాచాతంత్రము లెవ్వ రెవ్వరలు మద్వైరు ల్ని వేదించి
రో, యీచాటూక్తికుయుక్తి కల్పనలచే నీబుద్ధి నీకుండెనా
మాచేఁదీఱదు తగ్గవారు దెలుపన్ మానేర్పునీధౌర్త్యముల్.
చ. అని తెగనాడి యాయవనుఁ డర్ధకృతాశలరాచవారికో, పు
నఁ బడి దుర్గయంపుఁబని బూనినవాఁ డని యాత్మ నెంచి యి
క్కనుక యణంపఁగాఁ దగినకీర్తిధురంధరుఁ డగ్గముందరుం
డని కృతనిశ్చయుండగుచు నాయన బందరుమార్గగామియై.
తే. అచట నడచినవృత్తాంత మాత్మనృపతి
కంతయు నెఱుఁగఁ బనిచి యనంతరమున
ఘోరకాంతారగిరిగుహాకుంజపుంజ
నదనదీదుర్గముల దాఁటినాఁడు నాఁట. 99
చ. చని చని కాంచెఁ గాంచననిశాతశిరఃపరిచుంబితాంబర
మ్మునులవణాంబురాశిజలపూరనిరంతరదూర్మిమాలికా
నినదసమగ్రజాగ్రదవనీజనబంధురమున్ ఫరాసువా

రినిభరియించుబందరుపురీవరముం గరమొప్ప డాయుచున్.

సీ. అభ్రంలిహాదభ్రహరిహయాయుధశిలా
  కలితసౌధావళు ల్గాంచి కాంచి
మందురామందిరసందీప్తజవనాశ్వ
  సుందరాకృతిగతు ల్చూచి చూచి
వివృతాస్యగహ్వరవిస్తారితాయోమ
  యాగ్నేయయంత్రంబు లరసి యరసి
సమదసామజఘటాచటులగమాగమా
  తిప్రసంగములను దెలిసి తెలిసి
తే. రక్తరాంకవకంచుకయుక్తదృప్త
పాణితలచాలితకృపాణపటలజటిల
భీకరకరాళవదను లై పేర్చువారిఁ
గ్రూరులఁ బఠానుజనులఁ గన్గొనుచు నరిగి. 101

ఉ. రాయవకీలుకట్టెదుట రాజిలు నొక్కచిరత్నరత్నమూ
ర్త్యాయతనంబునందు గొలు వై చెలు వైనయొయార మింత
యూ, రా యనఁ గానుపించి రుచిరాయనకీర్తిధురంధరుండు
నా, రాయణుఁడో యనం జెలఁగు రాయని గాంచెను రెడ్డి
నాయనిన్. 102

తే. కాంచి యాభాగ్యసంపత్తి కౌరవేంద్రు
సాంద్రకరుణాతరంగముల్ సంగ్రహించి
సరస గూర్చుండి తనకార్యసరణి యప్పు
డతని కంతయుఁ దెల్పెఁ బండితవరుండు. 103

చ. అతఁడును నట్టికృత్యమున కద్భుత మంది యనింద్యకీర్తిరా
జతనికి నేమిటం గొఱత యన్యులసొమ్ముల కాస గోరి దు

ర్మతి మునువాని కమ్ముసలిమానున కెవ్విధి కోపముట్టఁగా
నతికెనొ యెట్టిమానవుఁడొ యంచు నహో యని వెచ్చ
నూర్పుచున్. 104

ఉ. రాజున కెంత నెట్టి యపరాజితమూర్తులు వెల్మవార లా
పై జగతిం బ్రసిద్ధు లురుభండనభూములరావు వార ల
వ్యాజముగాఁగఁ బ్రోల్డుడిపి రన్నయశం బటు కావునం దదు
ద్వేజకచేష్టలెల్లఁ గొఱవిం దల గోకికొనం దలంచుటల్.

మ. ప్రకటీభూతబలావలేపకలితప్రజ్ఞావిశేషాప్తి గొం
కక నిష్కారణ మిట్టిదుర్ణయపుమార్గం బంట వర్తించు తూ
త్రకులగ్రామణి కింతెకా దొగి నధర్మం బన్న చో నప్పురా
రికి నైన న్వెనుకంజ వైవరుగదా రేచెర్లగోత్రోద్భవుల్. 106

తే. గర్వితారాతిరాజన్యకాండకఠిన
కంఠలుంఠనజాతరక్తాంబుపూర
మజ్జనవ్రతదీక్షాభిమానఘనులు
రావువారలు వట్టివారా తలంప. 107

మ. తమపైఁ గీడొనరించువారలపయి న్దర్పించుట లొ్జన
త్తము లౌవారికి ప్రీతిలోకులవిషద్వైషమ్యసంప్రాప్తిగా
ర్యములో నడ్డము వచ్చి కాచుటలు తుత్రాచారము ల్గాన ధ
ర్మ మెయీరాజకుమారమస్మథున కారావాతనింబోరుటల్.

చ. తురకలునుం బరాసు లతిదుర్మదు లర్థముమీఁది తృష్ణ నె
వ్వరియెడ నేని తెంపు తెగువల్గొనఁ జూతు రిఁకెందు వచ్చి
యెం, దరుగునొ యట్టిదుర్ణయపుటారడి కెంతయు నియ్య
కొల్పుటల్, నెరవరిగాడు రా జనుచు నిష్ఠురవాక్యము లుగ్గ
డించుచున్. 109

క. ఆరెడ్డినాయకుఁడు రం
గారాయవకీలు నతికృపావసలోలుఁ
గారా మెప్పుఁగ రమ్మని
గోరుం దొరదర్శనమునకుం గొనిపోవన్. 110

చ. ముదితమనస్కుఁడై యతఁడమూల్యమణీఖచితంబులైనరా
ట్సదనము లాపణంబులు విశాలశిలామయవేదు లద్భుతా
స్పదవిజయధ్వజావళులు పద్మసరఃప్రకరంబులుం జర [న్.
స్మదవదిభప్రకాండము లమందగతిం గనుఁగొంచు నేగుచు

శా. ఘోరాకారులు శోణితాననులు రక్షోవీరసంకాశులుఁ
ఘారా గ్రస్తులు ద్రిమ్మరీ లెదుర సంభావించుచు స్వంచిశ్రృం
గారం బైనహజారముఁ విధుశిలాకక్ష్యాంతరంబు ల్ప్రప
ద్వారద్వారకవాటము ల్గడచి సౌధం బెక్కి యాచెంగటన్.

సీ. రత్నపాంచాలికారాజత్కరాంభోజ
కీలితవాలప్రకీర్ణకంబు
మణిపంజరాంతరామానసౌకస్సంఘ
సంఘటితాలాపజనచయంబు
చంద్రోపలస్తంభచకచకద్యుతిమృషా
కౌముదీముదితవీక్షణచకోర
మభ్రంకషాభోగహర్మ్యగవాక్షాగ
తర్మ్యప్రతానముక్తావితాన

తే. మగుచుఁ గనుపండు వైన సౌధాగ్రభాగ
చంద్రశాలాంతరంబునఁ జందమామ
జాతికురిచీలమీఁది ఫరాసుదొరల
సొంపుదొరలఁ గనుంగొని చోద్యమంది. 113

మ. కుతుకం బొప్పఁగఁ గాంచె నందుఁ గపితు న్గోరుం దొరం
బ్రస్ఫుర, ద్ధృతిసంరంభ నిరస్తమేరుహిమవద్వింధ్యాద్రిరా
ణ్మందరున్, శతకోటిప్రసవాస్త్రసుందరురసూచంద్రాననా
పాదప, ద్మతులాకోటిఝుళంఝుళా రవయుతో దంచన్మణీ
మందిరున్. 114

తే. ఇట్లు గనుఁగొన్న మన్నీనిహేజుబారి
కప్పరాసులయొకిమీఁడు చెప్పరాని
మెప్పురాఁగప్పురపువీడ్య మప్పు డొసఁగి
కుశలసంప్రశ్న మొనరించి కుతుక మొదవ. 115

క. ఆరాయభారి వచ్చిన
దూరాగమనంబుఁ జూచి దోడ్తో నడిగెన్
నీరాక కేమిగత మని
గోరుం దొరతనదుబాసికులమూలముగాన్. 116

క. మద్దాలరెడ్డినాయఁడు
తద్దయు నారాచవారిధార్త్యము సర్వం
బుద్దవిడిఁ దెలుపఁ దెలియుచు
నద్దిఱ యని మిక్కుటంపుటక్కజ మందెన్. 117

ఉ. బందరుపట్టణాధిపతి భాసురభోగపురందరుండు గో
రం దొరగారు విస్మయకరం బిటువంటిదురాగతంబు రా
జుం దురకాతఁడుం దలఁచుచు న్వెస రావుకులాగ్రగణ్యుపై
కిందిటమూఁదియేగగమకించుటచోద్యముగాదెయారయన్.

ఉ. మానితకీర్తిఁ గాంచు నభిమానధను ల్ధర రావువారు స
న్మాన మొనర్ప నర్హు లసమానపరాక్రము లట్టివారిపైఁ
బూనిక చేసి కార్యగతి పొంకము సేయుట లెస్సగాని దు

ర్గానితమూను నమ్మసలిమానును రాజును బుద్ధిమంతులే.

మ. మును రాచాతఁడు వెల్మబిడ్డఁడును మమ్ముం జూడఁగా వచ్చి
వా,రును వారు న్వివరించుచోఁ దగదు మీరు స్నీరు చూపో
పకుం, డని వైరంబునఁ బోరు పెట్టుకొని యిట్లాడంగ
రా దంచు నా, కినుక ల్మానిపిపుచ్చినారము మృదూక్తి న్వారి
నత్యంతమున్. 120

మ. అభిమానంబె ధనంబుగాఁ గలుగువా రారావువార ల్మహో
విభవుం డీతఁ డటంచు నోడరు రణావిఖ్యాతమై పేర్చు ప్రా
ణభయావేశము లేశమైనఁ గనుగాన న్రాక రేచర్లగో
త్రభవు ల్బావనుజంప రాజున కయుక్తంబిట్టిచో వైరముల్.

తే. రావువారిగడీమీఁద రాచవారి
పనుపునఁ బరాసువారు కోపంబు జేసి
నడచినా రనుదుష్కీర్తి పొడమకున్నె
మామకీనుల కిదియ ధర్మంపుఁ దెరవు. 122

తే. నేర మొకఁడవినచో నెట్టి క్రూరమైన
కర్మమున కొప్పు టిది జగత్ఖ్యాతిగాని
నిరపరాధులపై నిట్టిపరుసఁదనఁపుఁ
బని యసంభావ్య మని దూలఁ బలికికొనుచు. 123

శా. భీమాటోపుని నాభిజాత్యపురుషుఁ భీమప్రతీకాశు మూ
సామ త్త్యైనుసమాఖ్యునిం బనిచె లమ్కర్లోనికిం బోయి మ
త్సామర్థ్యం బెఱిఁగించి ఖానునకు మూసాబూసికిం దెల్పి ర
మ్మామాయామయుఁ డైన రాజుపలుకు ల్మన్నింపరా దం
చొగిన్. 124

తే. రాజుపిశునోక్తి చెవి నాని రావువారి

తెరవు జోరాదు మనకుఁ దద్దేశరాజ
కార్య మెల్లను మేమె సౌకర్యపఱచి
యర్థ మొనఁగూర్తు మిది ముఖ్య మనుచుఁ బలికి. 125

మ. మన కత్యంతహితంబుఁగూర్చ్సజగన్మాన్యుల్సుమీ రావువా
రనియు న్వారు కుటుంబసంగతులరై యచ్చోఁ బ్రవర్తిల్లువా
రనియు న్వారికి రాచవారికినిఁ బ్రత్యాసక్తినైరంబు ము,న్న
నియుం దెల్పుఁడిచేసియీవిషమకార్యంబున్నివారింపుమీ.

చ. అని నియమించి రావుకులజాగ్రణి పంచిన మంత్రి వెంట మ
ర్తెనుఁ డను జాతివాని నతితీవ్రముగాఁ దగు నుత్తరంబులె
ల్లను లిఖియించియిచ్చి కుశలంబుగఁ బొండనిపంప నంతవా
రును బయనంబు సాగి చని రుగ్రతరత్వరగాఁ జరించుచున్.

తే. ఇట్లు చనుచుండ రాజమహేంద్రపురముఁ
గదలి పెద్దాపురమున లస్కరు వసించె
వారు కలియకమున్నె దుర్వారఘోర
వితతచతురంగసైన్యసంగతముగాఁగ. 128

మ. అటఁ బెద్దాపురిపట్టణంబుననె మున్నావాసముం జేసి మీఁ
దటికృత్యంబు కృతప్రయత్నమయి చెంద న్జాగ్రదాలోచన
స్ఫుటవైషమ్యమనోవికారుఁ డగుచున్ జూపట్టుచున్ ఖా
నుఁడ, చ్చటికి న్వచ్చు టెఱింగి డెందమున హర్షం బందె రా
జెంతయున్. 129

తే. ఖానుఁ డచ్చట నిల్చి నిఖా యొనర్చి
పోలునాఁ డాది యగు సర్వభూమిపతుల
రాజ్యములు వారివారికిఁ బూజ్యఫణితిఁ
దేరుగడ జేసి యిచ్చుచు ధీరమతిని. 130

తే. అచట నొకరెండుదివసంబు లధివసించి
కదలి చేరెను లష్కరు కసిమికోట
యందు గలసిరి వచ్చి కుమందరనుపు
మత్తె నాహ్వాయుఁడును రాయమంత్రిమణియు. 131

ఉ. వచ్చినవానిఁ గాంచి చెలువంబున బూసియు నెమ్మనంబునన్
హెచ్చిన కౌతుకంబున నహీనయశుండగుమందరుండు పెం
పచ్చు పడంగఁ బంపిన మహామహుమత్తెను గారవించుచున్
ముచ్చట సల్పి యంతటఁ గుముందరుపల్కు హితోక్తి మె
చ్చుచున్. 132

ఉ. మందరుజంగునిం బిలిచి యాయనకుం దెలియంగఁ జెప్పి యు
త్యాదరణీయుఁడైన సుగుణాఢ్యుఁడు మాకు గుమాప మా
నుఁడున్, సోదరసన్నిభుం డతనిసూక్తులు లెస్స గ్రహించు
టుత్తమ, స్వాదుసుధారసైకపరిచర్యలు సుష్ఠుని సష్ఠుదంబు
నన్. 133

చ. అదియునుగాక రావుకులజాగ్రణితోడి నిఖానమస్తముః
మదుపరినిష్ఠితం బతని మన్నన సేయుట మంచిమాటరా
జుదితవిరోధబద్ధుఁ డయి యోర్వక చేయు కుయుక్తి సీరబు
ద్ధుద మని వ్రాసి పంపె నిది బుద్ధపథం బని యెంచి చూ
డుమా. 134

తే. ఇంక మన మిట్టు బొబ్బిలి కేగుపనికిఁ
గారణం బేమిగనుక సికాకులంబు
మార్గమునఁ బోదమనుచు సమ్మతిగఁ బలికె
నోడఁబడియె ఖానుఁడును బూసియుక్తి కపుడు. 135

తే. అప్పటికి మంచి దని వచ్చి యాత్మలోన

ఖానుఁ డూహించెఁ దమ్ములఁ గణుతిగొనక
బందరుకుఁ బంపి యచ్చోట బట్టుసేసి
యుత్తరము దెచ్చినా రన్నయుత్తలంపు. 136

తే. క్షత్త్రవర్యుండు హైదరుజంగుఁ గలిసి
చూచితి రె మి మ్మొకింతైన సూటిగొనక
రావుకులసంభవుం డైన రంగనృపతి
కార్య మితరప్రపంచంబుగా నొనర్చె. 137

మ. మును నే నెంతయు విన్నవించు పౌరవు స్మచ్చట్లకు న్వారుచే
సినతంత్రంబునకు న్సమాన మయి మీచిత్తానకుం దోఁచి
యుం, డెనో లేదో తమచేరుదుస్తునకు రా డీరావువంశో
దయుం, డనుమాట ల్నిజమేకదా యనుచు రోషావేశ
మెక్కించుచున్. 138

క. ఎక్కడిబందరుపట్టణ
మెక్కడిబొబ్బిలిగడీ మరెటగోరుందో
రికార్యము వడి మించం
ద్రొక్కుటె మే లనుచు రాచదొర పల్కుటయున్. 139

తే. ఖానుఁ డట మున్ను జ్వలితకృశానులీల
నుండుటకు దోడు నారాజునుదువు లంత
వన్నియ వహించె మిగులఁ బ్రవర్గ్యఁజల్లు
బాలచందంబుఁ దెలుపుచు భగ్గురనఁగ. 140

మ. కలితక్రోధరసాంతరంగుఁ డగుచున్ ఖానుండు దర్పించి చా
రులఁబంచె న్బహుగూఢపూర్వగతుల నూర్ధంబుగానేగిబొ
బ్బిలిఖిల్లానలుదిక్కు లారసి తదాభీలస్థితిస్ఫూర్తిజం, గలు
ఝూడీమయిఖానులం దెలిసి రంగారాయనిం గాంచుచున్.

తే. ఖాన్ఖహో మిమ్ము రమ్మని కాగితంబు
వ్రాసినాఁ డని చూపి శీఘ్రింబుగాఁగ
వర్తమానంబుఁ దెమ్మన వారు నట్ల
నరిగి గిరికాననమ్ముల తెఱఁగు లరసి. 142

మ. హరకాలా లిటువచ్చినారు భవదీయాలోకనేచ్ఛారతిం
దురకాతం డనిపించినాఁ డనిన సంతోషించి రంగక్షమా
వరచంద్రుండును గొల్వుగూటమునకు న్వారిం గడు న్వేగ రా
నరు నంపించిన వారు వచ్చిరి మహానందంబు సంధిల్లఁగన్.

క. హరకాలా ల్గొనివచ్చిన
ఫరావానా చూచి హర్షపరవశుఁ డగుచున్
శిరసావహించికొనుచుం
దిరమగు బహుమానజలధిఁ దేల్చె న్వారిన్. 144

మ. తగుప్రత్యుత్తరము ల్మహావినయసంధాబంధురస్ఫూర్తితో
నగధీరుం డగురంగరాయనృపుఁడు న్వ్రాయించి పంపించె
నింపుగ నావచ్చినవారిసంగతముగా భూరిప్రతాపాకర
మ్యగుణాలంకృతుఁడా మెరాన్వయునిదస్మన్నప్రభుగ్రామణిన్.

మ. అతఁడుం దగ్గబలంబుతో సరిగి ధూప్రాక్షుప్రతీకోద్ధతా
కృతియా హైదరుజంగు నుగ్రతమదృగ్జ్వాలద్రుషాపావకో
ద్ధతకీలాముఖవిస్ఫులింగుఁ గని యాత్మ న్నివ్వెఱం గందు
చున్, హితముం దెల్పుచు నజ్జుదాస్తుగుజరాయించె న్న
మంచద్గతిన్. 146

తే. అట్టు లరుదెంచి పొడఁగనునంతలోన
నెరపరము కన్నుదోయికి నెగరఁబాఱి
మెట్టుడా ల్సాప ఖానుసాహేబుగారు

అలిగి దామెరదమ్మన్నవలనుఁ జూచి. 147

శా. ఏలా రాఁడు భవత్ప్రభుం డిటకు రాఁడేనిన్ మఱిన్ మేల్గడీ
ఖాలీ చేసి యథేచ్ఛ నేగు మని మీ ఖావందుకున్ వ్రాయు
మీ, వాలాయంబుగ నిప్పు డీవని జ్వలద్వైశ్వానరుండో
యనం, జాలాకోపముతోడ మండిపడి పాశ్చాత్యుండు పల్కె
న్వడిన్. 148

తే. అట్టిపలు కాలకించి దమ్మన్న యనియె
కోట ఖాలీ యొనర్చుట కేటిసబబు
మావలన నేర మేమి మారావుగారు
తమ్ము దైవంబుమాఱుగాఁ దలఁచుచుండు. 149

ఉ. నేరము లేనివారి మము నిష్ఠురవాక్యము లాడ మీకుఁ జ
న్నే రుచిరాంతరంగుఁ డవనీధవచంద్రుఁడు రంగరాయనిం
గారు భవన్నిరీక్షణనికామమనఃప్రమదంబె కైకొనం
గోరినవాఁడతండు తమకుం గరుణింపఁగ నర్హుఁ డన్నిటన్.

ఉ. ఓపిక లేక యిట్లు దగు నోటు భయోక్తులు పల్కు మీరు
హో, కిములి కించు కేని పరికింపక యస్మదరాతిరాజులే, మేమి
వచించినారొ యవనేశ్వర వారలు పల్కినట్లుగా, మీమన
సిట్టిదైనఁ దరమే యెదురాడఁగ మాకు మీయెడన్. 151

ఉ. రాయనిగారివద్ద నపరాధ మొకించుకయేని లేదు మ, న్నే
యిటు వచ్చి మిమ్ము రమణీయగతిం బొడఁగాంచు యుక్తి
కిన్, మాయకుఁ దైన యస్మదరిమానవనాయకుఁ డిందుఁ
గల్గుటన్, రాయడి పుట్టునన్న విధురం బగు బుద్ధిని రామి
తక్కఁగన్. 152

తే. మాయెడల నిట్టితక్సీరు మాపుచేసి

కౌలు దయచేసినను రావుగారి నిపుడు
తావకీనావలోకనోత్సవము నెఱపఁ
బిలువ నంపింతు ననవుడు సలుక వాఁడమి. 153

చ. తరమిడి చూచి దమ్మనృపధర్మనయప్రకటప్రసంగముల్
కరమును గన్నశల్యములు గాఁగఁ బొరింబొరి నాటిన స్మ
హో, ధురగతి ఖానుఁ డిట్టు లను దోర్బల సంపద విజ్జ్వీఁగి
యు, పూరుషుఁడు మాకు మాన్మసలిపోరఁ దలంచినచూ
డ్కిఁ దెల్పెడిన్. 154

శా. కౌల్కుఁ వారియము తాను రా సలవ దంకిం గోట్లైఁ
ల్కాన్లై జా, గాలో నుండక లేచి పో మ్మనుచు లేఖ ల్వ్రాసి
ఫుత్తెంచు మీ, వేళం గూడక యుండెనేని నిఁక నీవే పో
యి వేగంబ ఖి, ల్లాలో నుంచి వెడల్పు మంచు నతఁ
డల్కం బల్కె సెల్వందుచున్. 155

ఉ. బొబ్బిలివచ్చి దమ్మనప్రభుప్రవరుం గని ఖానునొ నా, గు
బ్బకొనం జనించు పలుకు ల్సెవి నించిన ర్య మూఁది
లో, నుబ్బెడు నర్థమోహమున నుక్కుమెయి న్బెదరించు
నేరుపుల్, దబ్బర సుద్దులాడుటలు తెల్ప దివాణపువారి స్సైజ
ముల్. 156

మ. గరిమం జూపి దివాణ మర్థకృతకాంతు న్వంచనాపూర్వభీ
కరచాటూక్తులఁ బల్కనంతనె గడీ ఖాలీయొనర్ప నిప్పూ
త్కారము ల్నవ్వఁ బలాయనంబు మదిలోఁ గాపింప నెంతా
టపా, టరుపాదర్పితుఁ డత్తురుష్కుఁ డనుచుం దకొక్కుడఁగా
నేటికిన్. 157

ఉ. కోరినయర్థ మెంతయినఁ గొమ్మని యీ నొడఁబాటుఁ జెంది

యు,న్నారము నేర మించుకయు నాయెడలఁ సరకారుప
ట్లలే, దూరక క్రూరకర్మమున కొప్పి వధూజనతాసమేతు
లా, వారల మైన మాపయికి వారలు వత్తురె ద్రోహ
బుద్ధికిన్. 158

మ. అపరాధం బనుమాట లేనియెడ నర్థాపేక్షచే భీకరా
లపనంబు ల్బచరింతు రింతియ రణోల్లాసంబుచే నెత్తివ
చ్చుపను ల్వ్యట్టవు బైక మెంతయిన నజ్జోడింప కర్పింతు మ
ర్థపుటాసం గమకించువారలక యుక్తంబు ల్దురంపుంబనుల్.

ఉ. కావున నిందుకై జడియఁ గాఁ బని యేమని యాత్మవర్గ
చిం,తావలమానసంశయకృతాఖిలచింతలు మాన్చి ఫుచ్చి
ధై,ర్యావసధాయమానహృదయాంబురుహుం డయి రంగ
రాయధా, త్రీవరుఁ డుండె నంత రుషదీంద్రిలఖానుఁడు
బూసి చెంగటన్. 160

తే. చేరి యిష్టానులాపము ల్సేసికొనుచు
రాచకార్యంపుసరళిలో రావువారి
ముచ్చటలు కొన్ని దెచ్చి సమ్మోద మొదవఁ
దాను రాజును డాసి మంతనము సలిపి. 161

మ. మనకుఁ బందరునుండి వచ్చిన సుధామాధుర్యవాక్సంగ
తుల్, వినతిగ్రాహ్యము లిందుమీఁద నొకఁ డావెల్మాతఁ డ
ర్థాఘ్యుఁడా,యనచేఁ గట్నము పేరువాడుకొని యర్థాకృష్టిఁ
గావించి పైఁ,జనుట ల్పాటియ నా నతండు మది హర్షం
బందెఁ దద్రీతికిఁ. 162

ఆ. అంత నపుడు వార లఖిలసైన్యములతోఁ
గసిమికోటఁ గదలి కదురయమున

నొప్పు మిగుల నడచి యొడ్డాదిమీఁదుఁగా
బోయి దేవులపలిపొంతఁ దిగిరి. 163

చ. మనసరిహద్దునన్ మునలిమానుఁడు రాకొమరుండు జూ
సియున్, మొనకొన వచ్చి డిగ్గి రను ముచ్చట లందెను రా
వుగారి క, య్యనుపమధైర్యుఁ డప్పుడు రయంబున మెలుం
జెలికానివంశజున్, ఘనయశు వెంకభూధవశిఖామణి సంపఁ
దలంపు వేసుకన్. 164

ఉ. పోడిమి మీఱ రాముఁ డనుపూనుషుఁ జెట్లవంశజుం గ
షుం, దోషుగఁ గూర్చి సన్నదముతోఁ దగు నుత్తరము వ్రా
చించి యా, జేఁ డనిచెం(గ)తాపవిధురీకృతసర్వదిగంతసై
రిస, ప్రాడుదయున్ దయామయుసమగ్రయశోహరిణాంక
వెంకయన్. 165

చ. అతఁడును నేగి యయ్యవను నాసటఁ గట్టెదుట స్నిష్ఠస్వ
హితము నయమ్మదోఁపఁగ నొకించుక కొంచక యుగ్గడించు
చో, నతఁడును గోపఘూర్ణితహృదంతరుఁడై నడపె న్వెసస్ఖవ
క్షితిపతికోటఁదా వెడలి శీఘ్రమె పోయెనో లేదో నావుడున్.

ఉ. హైదరుజంగుతో ననియె నప్పుడు వెంకనృపాలమౌళియు
న్నానొరగా రొకింత యనుమానములేక కృపార్ద్రమైన మీ
యాదరణ న్మొలాజుమతుకై చనుదేరఁ దలంచినాఁడు స
మ్మోదముచేత రమ్మనెడి ముఖ్యముగాఁ దమకౌలు వచ్చినన్.

తే. వచ్చినయనంతరమ్మున వారు తమరు
గలసి ముచ్చటలాడెడు గారవమున
వ్యగ్రత యనంగరాక మీవచనసరణి
నడపఁ గలవాఁ డతం డని నుడువుటయును. 168

చ. పలికెద వేల యిట్లు పసిబాలులతోడుత మాటలాడి న
వ్వులు పచరించినట్లు చనువు ల్నెరపే వది మంచిమాటగా
దలఘుపరాక్రమాతిశయు నాతనికోట వదల్చురీతిగాఁ
దెలియఁగవ్రాయుమిప్పుడని తీవ్రతఁజూపుచుఖానుఁడల్గుటన్.
తే. కసరొకించుక దొట్టి వెంకయ్య యనియె
రావువారికి నీకు పూర్వంబు వైర
మున్నదా యేమి కార్పణ్య ముప్పతిల్లు
కారణం బేమి నీకయో ఖానవర్య. 170
సీ. సరకారుపట్టున దురహంకృతి వహించి
మరలుఁబాటుతనాన మసలినామొ
పైక మీఁజాలక బాకీ కటాయించి
యొఱగోడ్లములఁ బల్కుచుండినామొ
తమకు నిష్టముగాని దారిగ్రుమ్మరుమతి
గేడించి రుజువుగా నోడినామొ
నాఁడునాఁ డేమైన నయరహితము లైన
నడక లేమేనియు నడచినామొ
తే. దొంగలము మేమొ యిలువెల్లి తొలఁగునంత
పనులు మాకేమి నేరము ల్పంచినావు
సాహెబునుబావు నీ వను జంకు వాడమి
కొలు గావలె ననుటయే కంటకంబె. 171
క. స్త్రీబాలవృద్ధజనముల
తో బహుకాలంబునుండి దొరతనపుఁబసన్
శాబాసి గీలుగొంటిమి
మీబోటిసుబాలవద్ద మే మలఁతులమే. 172

క. అవరోధజనముఁ దోడ్కొని
భువిజనములు నవ్వఁ గోటఁ బోనిడి పోహే
తువు మాకు నేమి నీకి
యవివేకపుఁ దెరవు బుట్టినగునా ఖానా. 173

మ. అధికారంబు వహించివచ్చినసుభావామీఁద ఖావంద వె
వ్విధి నైన న్సరకారుశిస్తుఘణతిన్ విత్తంబు చిత్తంబురా
వ్యథలం గొల్పక కొంచు నేననక మీరాకోటఖేటింపుఁడన్
పథము ల్దప్పినవట్లు నల్కఁ దగునే పాశ్చాత్యలోకేశ్వరా.

చ. ఇఁక నొకమాట కోట వెడలించెద నన్న ప్రతిజ్ఞ నీకుఁ బూ
నిక యయి యుండెనేని ధరణీధవచంద్రునిఁ జిన్నవారితో
నకలుషవృత్తి బైట దిగునట్లుగఁ జేసెద నీవు వచ్చి కొం
కక బలుకోటలో డిగు సుఖంబుగ నస్మదరాతి దక్కఁగన్.

చ. పొగలుచు మీర లిట్లాడలిపా ష్మను సుద్దులు కోటలోన
మా,పగతురఁ దెచ్చి డింతు మనుభాషణము ల్వివరించి చూ
డఁగాఁ, దగవులు గావు సన్మతపథస్థులు గా నవి మీకు
నిట్టి వి,య్యగణితపౌరుషాఢ్యకుల మా మముబోంట్లకు గావు
సహ్యముల్. 176

శా. సాహంకారుఁడవై మదీయరిపువాచాపద్ధతిం బోయినన్
ద్రోహంపుం బనిఁ గూడఁ బెట్టుకొను టెంతో నిక్కమా
నీకు సం,దేహం బేమిఁకఁ గోట వీడుటలు మా దేహాలతో
నొప్పలే, మాహోయిట్టిదురాగ్రహంపుఁబను లేలా ప్రల
ఖాన్ సాహెబా. 177

ఉ. నాయము దప్పి మీపయి రణంబొనరించుట కెత్తిరాము మా
యాయతనస్థలు ల్దొలఁగి యన్యగృహంబులగోరి పోము మీ

చేయఁ గలంతచేయుఁ డజుచే మును నెన్నుదుట న్లిఖించు నం
తాయువు దప్పనేరదని యాయనరాయనిఁ జేరెఁ గ్రమ్మఱన్.

క. రంగారాయనృపాలుని
చెంగటికిం జేర నరిగి చెలికానికులుం
డంగీకృతార్థనిధి యై
సంగరమె ప్రధాన మనుచు సర్వముఁ దెలిపెన్. 179

తే. తెల్పి యచ్ఛిద్రకర్ముని తెఱఁగుఁ జూడ
బవరమున కోహటింతు నన్పలుకె కాని
సంధి కొడఁబడుమాటల జాడ లేదు
మీఁదటిప్రయత్న మొనరింప మేలు మనకు. 180

మ. కలనైన న్స్వనకు న్దివాణముపయిన్ ఖడ్గంబు సారించుటల్
కలలోన న్విహితంబు గానియది నిక్కం బింక స్త్రీబాలవృ
ద్ధుల దూరమ్ముగ నంచి పొంచికొని యస్తోకస్థితిం గోటలో
పలనిత్తామటుగానిచో నని పడన్ భంగంబు వచ్చున్ నృపా.

ఉ. క్రూరత రాజు ఖానుమతిఁ గోమలమై చిగురొత్తఁగా మహా
వైరముఁ బెంచుచున్నెడ దివాణమువారు నయమ్ము దప్పి దు
ర్వారగతిన్ శతాంగహయవారణఘోరచమూశతఘ్నికా
వారముతోడ మిన్నొఱయు వైఖరి రానిటులుండ యుక్తమే.

ఉ. వెయ్యననేల రంగపృథివీవర జాగ్రత నొంది యుండుటే
తియ్యము నెయ్యమైన మదుదీరితనీతి గ్రహింపుమంచు వెం
కయ్య వచించుదున్ నృపశిఖామణి యిట్లను డాగియుండినన్
దయ్యము నెత్తికొత్తలఁపు దప్పదుపో మన మెట్లు చేసినన్.

ఉ. వానికచేరి భీకరత వానిజవాబులు వాని చెయ్దముల్, కానిక
గావు మీర లవి గన్గొని భీతిల నేల యర్థమె,లైన గ్రహిం

పఁగాఁ దలఁచి యాడెద రిందుల కెంతవింతమిా, కైనవిచార
మేమి చనుఁడా యని యించుక యూఁరడించుచున్. 184

క. విమతతఁగాని యొక్కదివా
ణామువా రెక్కడికి దూఁగి నడచిరయేని౯
సమయానుగుణక్రమమే
గమనాగమనంబు లెన్నఁగా నుచితంబుల్. 185

ఆ. మనవిరోధి రాజుఁగాని వారువచ్చుచో
వెనుకఁ ద్రొక్కిపోవు టనుచితంబు
వీరవర్యు లయిన వెల్గోటిశాసనాం
కులవిధంబు గాదు తెలుఁగు చూడ్కి. 186

చ. మనగడిదుర్గపుంబలుపు మత్కులధర్మము మప్పుఁ గొల్చుని
మ్మున గలయట్టిపోటరుల మొక్కలువోనిమగంటుము ల్భళీ
యన కిటులాడ నీకుఁ దగునా మృగనాభియలంది చంక లె
త్తనిఁకఁ బనేమి యాత్మబలదార్ఢ్యముఁదాగణుతింపనేటికిన్.

తే. ప్రధనభూములఁ బిరుదీక పగఱ నోడిచి
జయముఁ జేకొన్న సత్కీర్తి జగమెఱుంగు
రణము గుడిపిన వీరులు రావువారు
మార్తురకు దాలఁ దొలఁగుట మంచిపనియె. 188

చ. వెలమ లమోఘవిక్రిములు విశ్వధరాస్థలినందు నెల్లది
క్కులవినకారు రేచరల గోత్రులపౌరుషమందు రావువా
రల భుజశక్తి యద్భుతకరం బటుగావున నట్టిదైన యి
క్కులమునఁ బుట్టి రంగనృపకుంజరుఁ డోరసిలంగ నొప్పునే.

తే. వేపిఁ జేపట్టి గజరాజు విడిచినట్లు
గత్వరము లైనప్రాణముల్ గాచికొనుట

కామృగాంకార్కతారాగ్రహంబుగాఁగ
వెలయు సత్కీర్తిగోల్కొప్పు వెట్టెఁగలఁడె. 190

శా. లాసూముఖ్యులకెల్ల నొద్దుగరసాలావారియెల్లోల్లుపా
కీసామానుగు తాలపౌఁజునకు రాణ్కుసర్యపాలంభదో
ర్వ్యాసంగంబు వరింపఁ దాండ్రికులజున్వప్రంబరాబాకుగా
వైసాచర్ బురికొల్పి శాశ్వతయశస్సంపాదినై పోల్చెదన్.

ఉ. ఆదిమవీరయోధతతి నైన వెరం గొనరింపఁజాలు మ
త్తోన్నదగుఁడల్లై నావిమతశూరవరేణ్యులు వల్లతంబులో
నాదినిశీలతత్తదధిపాగ్రణు లైనఫరాసువారి నా, హైదరు
జంగు నొక్కమొగి నాహుతిసేయఁడె రోషవహ్నికిన్. 192

ఉ. ఈగడిదుర్గ మీాగయితలీతెలగాబల మీాతుపాకిబా
రీగజవాజిరాజితతు లీమనబాంధవవర్గ మీాయరా
బాగమి యీాముకుందపురిబల్లెఘరాణువ రిత్తబోవునే
భూగగనంబు లొక్కటరి బొక్కపడన్ జగడంబుఁ జూపకన్.

తే. ఇంత సామగ్రి గలిగి మీాయంతలేసి
మడమ దిరుగనిమగటిమి మారుమసలు
పద్మనాయకబలముతోఁ బగతురెదుర
మార్కొగము జూప బాపురే మనల కగునె. 194

చ. అని బహుభంగులం దనబలాబలదర్పవిజృంభణంబునే
ర్పున వివరించి పైననిమె భోరున నాచెయి మించె నాధరా
జనము నుతింప నిప్పుడమి సర్వము నేలుదు వారిచేయి మిం
చిన సురరాజ్య మేలుదుఁ బ్రసిద్ధముగా సకుటుంబినై కడున్.

క. మాతోఁ పాటున కొడఁబడి
భీతిల్లక నిలుచువారిఁ జేర్కొనవేలా

యీ తెఱఁ గొప్పనివారలు
చేతఃప్రమదంబుగొలఁది సేయుం డనుచున్. 196

క. ఆజికి పై కావని యా
రాజున కెదురొడ్డఁజేసి రాజాంకోటం
దేజమునఁ దాండ్రపాప
క్ష్మాజానిం గుదురుకొలిపి సంభ్రమ మెసఁగన్. 197

సీ. నక్తందివంబును నాదుపాదుకొనంగ
సాహేబునౌబత్తు చరుపఁబనిచి
కడుగడీపైనలంగముచుట్టు నెల్లెడ
గస్తు గ్రుమ్మఱునట్లు గట్టిపఱచి
బురుజులమీఁద నిష్ఠురతరాయోధన
సాధనసామగ్రి పాదుకొల్పి
బిరుదువస్త్రాదులఁ బేర్వేఱ నాడాడ
ముస్తాదుగా నిల్పఁ గుస్తరించి
తే. యసి ముసల కుంత పరశు పట్టసముఖాది
పరుషహేతిచ్ఛటలకెల్ల బదను దీర్చి
తగుబలస్తోమములతోడఁ దగినరీతి
రావుకులహేళి యుండె బీరమున నంత. 198

సీ. తురగరింఖాముఖోద్ధూతభూతలరేణు
జాతంబు దివికిఁ బ్రచ్ఛదము గాఁగఁ
గరిఘటాపటలఘీంకారనిర్ఘోషంబు
గర్జారవమ్ముల గారవింపఁ
జటులధ్వజానీకఝంఝాప్రకంపన
ప్రతతియభ్రావళిఁ బాఱఁదోల

రథచక్రనేమిపరంపరాఘాతకా
తదితమై పాతాళతలము బెగడ
తే. నగణితాయుధచయధగద్ధగితకాంతి
సవితృబింబంబు నోరఁబట్టుజాడఁ దెలుప
రాజమణిసంగతముగా ఫరాసుబలము
లగ్గడీడగ్గరకు డాయ నరుగుదెంచి. 199
క. గవ్యూతిమాత్రనికటత
లవ్యుత్పాదితవినిర్మలస్థలసరసీ
దివ్యోదపానవిగతప
థవ్యథులయి సేద దేఱి తద్దయుఁ బ్రీతిన్. 200
సీ. జలజపత్రాంచలచ్ఛాయావినిద్రిత
కమనీయకోకస్తనములదాని
శైవాలనీలరోమావళీవళితని
మ్నాభిరామావర్తనాభిదానిఁ
జంచరీకోత్కరచ్ఛదరుచికజ్జలాం
తరితాంబుజాతనేత్రములదానిఁ
గాదంబవలయకాంచీదామవేష్టన
ప్రబలసైకతనితంబములదానిఁ
తే. గంటి కింపైన నెచ్చెలివంటిదాని
నచ్చెరువు గాంచి యచ్చెరు వందుకొనుచు
నిలిచె నచ్చేరువన నవనీపకుటజ
తరువరశ్రేణినీడలఁ దురకబలము. 201
ఆ. రాచపుడమిఱేఁడు రాజిల్లి తత్తటీ
కాంతసీమ నొక్కకాంతమైన

రాతిగుట్టయెడ నరాతిభయమ్మున
నండ యిది యటంచు దండు విడిసె. 202

తే. అట్లు విడి మట్టుసేయ దిగంతదంతి
కర్ణకోటరపాలనక్షమ వహించి
మన్నెహంవీరుకోటలో మిన్నువగుల
మొఱయు సాహెబునౌబత్తుకరము దనరె. 203

తే. కఱకుములుకులచాడ్పున నుఱుకమొఱయు
నాదువీన్గవడాసి నోనాఁటిపాఱఁ
బారసీకవతంస మపారరోష
భీషణారుణితాక్షుఁడై బెదరి లేచి. 204

మ. వితతోద్వృత్తకనీనికాభయదదుర్వీక్షాకృశానున్ ధ్వని
ర్జితహిందూవసుధాధిపవ్రజమహాసేనావధానున్ స్వము
ద్ధతమాయామయవాఙ్నిధానున్ సతిరక్తశ్మశ్రుసంతానవే
ల్లితవక్త్రీపరిదోర్విధానున్ హసనల్లీఖానున్ వీక్షించుచున్.

సీ. ప్రళయకాలపయోదపటలీపరిస్ఫుర
ద్గర్జాసమూర్జితాఖండశక్తి
శైలశిఖాతటస్ఖలితగండోపల
జనితనిర్ఘోషప్రచండపటిమఁ
బురభిదుద్యత్కరాంభోరుహోచ్చాలిత
కల్పాంతఢక్కానికామకలన
మందరక్షోణిభృన్మథితమహార్ణవ
ఘుమఘుమారభటికాగుంభనంబుఁ

తే. దెలుపునిదియేమి కలకలం బలుకు నినుచు
. ననుడు రా జడ్డగోలుగా నగ్గడీని

వెగ్గలంబుగ మ్రోయించు వెలమ తేని
యనుపమంబైన నౌబత్తు నినద మనిన. 206

క. కసరుట్టియుట్టి పడుచు
న్విస మొల్కెడు వేఁడిచూడ్కి వెదఁజల్లుచు న
లైస లారసి యిట్లను నో
హుసనల్లీఖానవర్య యనుపమశౌర్యా. 207

శా. నీ వచ్చోటికి నేగి యప్పుడమితేనిం గాంచి నోనాడి యీ
క్రేవం డిగ్గనవాఁడు సాహెబుసుబాకేలాచకిట్టు ల్భయా
భావం బైనమనంబుతో నుదుటునౌబత్తుం బజాయించుచు
న్నా వికార్యము మాని యింకగడిలోనక లేచి పోనో
డవో. 208

క. అని తెలియ నడిగి రమ్మని
ఘనకోపనిరీక్షణంబు గదురఁగ ఖానుం
డనిపినఁ జను వేడుకతోఁ
దనదూత్యద్రఘిమ మివులఁ దనివి సొరంగన్. 209

మ. మురువై పేర్చుకడానివన్నియజరీమున్నాలు పుస్తుంగుబం
గరుపల్లంబు నిగారపుంబనితరాకల్లంబు విన్నాణపుం
బిరుదు ల్దిద్దినసిద్ధమౌ నొకయరబ్బీ నెక్కి చొక్కంపుఁ దా
ల్మిరహింజొప్పడ నేగు దెంచె హుసనల్లీఖానుఁ డామోదియై.

ఆ. అతనిరాకఁజూచి హర్షించి కంచుకి
దెలుప నరిగె నంత నిలుపరాని
సమ్మదంబు బొంగుఁ జంద్రోదయారంభ
వేళ జలధిఁ బోలె వెలమదొరకు. 211

తే. హర్షమగ్నాంతరంగుఁడౌ నానృపాలుఁ
డతని కెదు రేగి కౌఁగిట నామతించి
తోడుకొనివచ్చి యొక్కయస్తోకచిత్ర
కంబళావృత మైనకూటంబులోన. 212

క. ఆసీనుఁ జేయ నాతం
డాసారసుధారసాయితాసారసము
ల్లాసంబు నెఱపు నిష్టక
థాసల్లాపములఁ గొంతదడవు వసించెన్. 213

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రొద్దు జరపి యిష్టకథాప్రసంగంబులవలనను గణికానికాయనటన చమత్కారజనితాభంగురవిలాసతరంగంబులవలనను నంతరాంతరంబుల సయ్యనం తాకాంతుం డొసంగు నుడుగరలవలనను గుతుకం బంతరంగంబునం బొడమనీని యంగీకారానంగీకారంబులు కార్యసౌకర్యానంతరకరణీయంబులుగా నెఱుంగం బలుకుచుం డనయోలిక యనిపిన రాకరాకానిశాకరప్రతీకాశుం డగు నమ్మన్నె దొరకు నెఱుకపఱచినం గనలి యతం డతని కిట్లనియె.

చ. ప్రబలతరప్రభుత్వమున భాసిలుథాదుషహా యొసంగఁగా
నిబిడతమప్రభావమున నేర్పుమెయిం గొనినాముగాని సా
హెబునవుబత్తుదీని నెవరేని యెఱుంగక యుండ దొంగవే
డబమునఁ దెచ్చికొంటివె తడంబడ కిట్టు లనంగ న్యాయమే.

మ. బలవంతమ్మున సన్యులం గదిమి యప్రామాణ్యదుర్నీతిచే
నిలు వెళ్లింపుచు నాక్రమించుకొనలే దిచ్చోటు గాణాచిగా
నెలవై యుండెడు తావు మాకిదియ యెన్నేనాపద ల్వచ్చినన్
వలనల్పోయి యెఱుంగమేమిపనిగా వంచింప నిప్పల్కులన్.

తే. ఏడుమూఁడుతరంబుల నిండెయుండి
యాపదలు వాపికొనుచు భాగ్యానుభవము
గొన్నవారముగాని యీకోట వదలి
పోవుట యెఱుంగ మకట యీపూటదనుక. 217

శా. మా కత్యంతవిరోధిరా జతని సన్మానించి చేపట్టి మా
రాకున్నట్టి దినాబతు ల్సలుపుట ల్ప్రాధాన్యము ల్గాగ న
స్తోకప్రౌఢిని నీరుకాకినెపము ల్జోడించి పల్కా అయో
హాకీము ల్దమ రిట్లు పల్కుటకు నర్హంబే విమర్శింపకన్.

శా. లక్షద్వాదశశుభ్రదానకలితోల్లాసంబున న్శ్రీమనం
బక్షీణప్రభచేఁ జెలంగ భవదీయాంచత్కృపాపాంగస
ద్వీక్షావైభవ మంది మద్విమతపృథ్వీజానిమాకోట నేఁ
డక్షుద్రోద్ధతిఁ గైకొనం దలఁచెఁ గాదా భూరివైరంబునన్.

ఆ. మమ్ము గెలిచికాని మాకోటఁ జేకొన
నేరఁ డెంతయేని వీరుఁడైన
శూరధర్మమునకుఁ జొప్పడు నగురీతి
బోరుదీర్చి నడచి పోరుటెందు. 220

చ. నలువదివేలకాల్బలమున న్బలవత్తరుఁడైనవాఁడు రా
ట్కులమణినాల్గువేలుదళ గొల్వఁగ నుండెడువారమేము వా
రలపసమత్ప్రతాపము దురమ్మున బోరునఁ గాని కానరా
దలఘుమనోవినోదగతి నారసి తారసిలించి చూడుఁడీ. 221

క. ఆరాచవారి మమ్ముఁ
బాఱునకుం దీర్చి యొక్క పసిమినిశానీ
వారలచేతికి నిచ్చిన
ఘోరాహవ మోర్చి దానిఁ గొంటిమ యేనిన్. 222

చ. పదపడి మాయథాస్థలికిఁ బాత్రులఁ జేయుఁడు మష్టు లేకయు
క్కదనమునందు నోడి తిరుఁగంబడి చచ్చితిమేని మీర లె
య్యది యపరాధ మూన్చినఁ దదర్హత మాజ్ఞకునియ్యకొల్పి
యుం, డెద నిరువాగువారల కడిందిమగంటిమి కాన నయ్యె
డున్. 223

మ. అదిగాదేని యతం డొసంగుధన మెంతో సంతసే నిబ్బడి
చ్చెద నారాచకుమారుఁ డేలు పురితత్సీమాసమేతంబుగా
మదధీనం బొనరింపుఁ డెంతయును ధనస్వాస్థ్యముం బంచు నె
ల్లెదమా సాహసిరావు పల్కె హసన్మ్లానుఁ డాపిస్తటన్.

ఉ. మన్నెకుమార నీనిరుపమానవచోనియమంబు నీతిసం
పన్నతగల్గు వారిచెవిఁ బట్టెడుఁగాని దురంగతోద్ధతం
జెన్నెసలార మీపగతుచే మునుపల్కఁగనైన కొండెముల్
విన్నకృతఘ్నుఁ డెవ్విధిఁ జెవిందవిలింపఁగ నోపునస్యమున్.

చ. అకలుషసాగరాంతవసుధాధిపుఁ డయ్యుఁ దురుష్కుఁ డయ్యుఁ
బై, నొకరిదురుక్తి డెందమున నొప్పిదమై ప్రసరించి యుం
డియుం, బ్రకటితవైరబద్ధుఁడయి భాసిలునప్పుడునప్పుడుద్రోహ
కోఁ, తికి శివ మెత్తుచంద మది ప్రప్పుట కేరితరంబు భూవరా.

చ. భవదభియాతి కిచ్చెనఁట బాసపదార్థపుటాస మున్న గై
దువుఁగొని ముట్టి తప్పడనితోఁచుచునున్నది దాని నింక న
య్యవనుఁడు దుష్టమానసుఁ డహంకృతిచే నభిమాన మూది
పై, నెవరును జెప్పిన న్వినఁ డదెట్టిమతంబకో రా దెఱుంగఁ
గన్. 227

మ. ఇది దుస్తంత్రము దీని కియ్యకొని నీ వీపద్ధతి న్రాచవా
రిదురాలోచన వింట మంచిపనియే రేచెర్లగోత్రీయుఁ డే

మి దివాణానకుఁ దప్పుఁ జేసె గతమే మీవారి వేధింప నీ
యుదితక్రోధరసంబుడింప్మని వేయుం జెప్పినా రందఱున్.

చ. పనివడి వారితోడిచలపాదితనంబు వహింప నేల పై
కొని చనెనేని త్రొక్కటముగూడును వైచినయట్లు వైచినర
మొనకొని వేదురైనను నమోఘముగా జయమందు నండ్రె
గా,వున ధరణీశముంటములు వుచ్చిన మేలుసుమీ తలంచి
నన్. 229

చ. విను మినుమంత మామనవి వింతయొనర్పక యొక్కమాస
మీ,వనుపమధైర్యమంది చని యంతట నంతట యుండి తేని
యే,నినుఁ గొనివచ్చి క్రమ్మఱను నిల్పెద నీదగు కోటలోన నీ
మనమున సంశయింపకుము మన్నెకుమార శిరోవతం
సమా. 230

ఉ. వారు దివాణమూట బలవంతుల రింతటి కెన్నఁగా జమీ
దారులు మీర లట్లగుట దాప్టికమెల్లను వారిసా మ్మహం
కారము మీకుఁ జెల్లుబడిగా నొరగొడ్డము లాడి యోర్వఁ
గా,లే రెవరేని వారి కదళీదళకంటకసామ్య మాటచేన్.

సీ. కేకయాత్మజచేయు కృత్రిమంబునఁ గాన
బాములఁ బడఁడె శ్రీరామమూర్తి
గడుసుయోధనుచేత నిడుములఁ గుడువఁడే
ద్వైతవనంబున ధర్మసూతి
కలికృతంబైన దుష్కరబాధ నొందఁడే
లలనాసమేతుఁడై నలవిభుండు
గాధిసూనుఁ డొనర్చు కష్టికి నోర్వఁడే
సతియుఁ దానును హరిశ్చంద్రనృపతి

తే. యక్కటా యంతవారి కొక్కొక్కవేళ
గ్రహగతులు దప్పి వచ్చును గష్టపడియు
దుద శుభం బందరొక్కొ యాపదల కోర్చి
సంపదలఁ గాంచు మనెడుశాస్త్రంబు దలఁచి. 232

ఉ. కాన నృపాలవర్య తురకల్బలవంతులు వారితో విరో
ధానకుఁ బోవఁగూడ దది తథ్యము సామము దాన మాదిగా
నైన నయమ్ముల న్విజయ మందఁ దలంచుట మేలగు న్నయు
ద్ధే నకథాచనేతి బుధుడేయనె శాస్త్రము మీ రెఱుంగరే.

సీ. బ్రాహ్మణద్రోహంబు పరమధర్మవిచార
మన్యాంగనాసక్తి యాత్మశుద్ధి
వృత్తివిచ్ఛేదంబు విహితసదాచార
మన్యాయవర్తనం బధికతపము
నిత్యకర్మము మేదినీజనక్షోభంబు
ధార్మికపీడ హితవ్రతంబు
దుష్టభాషణము లభీష్టదైవస్తుతు
ల్కేవలనియమంబు దేవఘాత

తే. మ్లేచ్ఛులరు నిక్క మందులో మెఱుఁగుపాటి
పాటిదప్పిన దుర్గుణప్రాణి యైన
వానితో నీకుఁ జలమేల వలదు వలదు
తొలఁగి చనుటయె మిగుల సంతోషమనుచు. 234

చ. నయము భయమ్ము దోఁప యవనప్రభుదూత వచించుచుం
గడున్, రయమునఁ గోపచిత్తుఁడయి రంగనృపాలుఁడు నిట్ల
నున్ జయాజయములు దైవవేద్య మని శౌర్యముఁ గల్గిస

వార లొప్ప రీ, క్రియను బరాఙ్ముఖంబునకు గేవలశాత్రవు
లెత్తి వచ్చినన్. 235

తే. మానసీయతఁ గాంచి యస్మద్విరోధి
జవనయవనాశ్వికులతోడ సంభ్రమించి
యెత్తి వచ్చినయపుడు మే మొత్తిగిలుట
రావువంశంబు దుష్కీర్తిఁ దావుఁ గనుట. 236

ఉ. కావున మీర లెంతనయగౌరవభాషణము ల్రచించినన్
భాష మొకింతయు న్విముఖభావము గాంచదు మాకు శౌర్య
సం,భావితకీర్తియా వెలమపట్టికి ధర్మము గానిరీతి యే
లా వచియించు టర్థకృతలంపట మొప్పద నెంతయేనియున్.

మ. ధృతి సర్వింతుఁ బదార్థ మెంతయిన నిర్దేశించినం బైనసం
గతముల్ పౌరుషహానికృత్యములు దుర్గంబిచ్చి పొమ్మంట నే
బతుజాలించుమటంట వీనికి నొడంబాటొందుట ల్లేవు మా
మతిలోఁగీర్తిధనాఢ్యులెందుబిరుదుల్ల్కాయింతు రేయుర్వరన్.

క. బిరు దుడిగిపోవుకన్నను
మరణంబే మేలు మాకు మఱియు విచారం
బగయఁగ లే దిది తుదివ
త్సర మనికొనియెదను దీన సందియ మేలా. 239

క. ఋభులోకవిభునియంతటి
శుభలక్షణలక్షితునకు సొలిగెనె నవాబుష
ప్రభవాపత్ప్రిథయిప్పటి
కభిమానం బెడలుకంటె హైన్యముగలదే. 240

తే. అర్థ మెంతైన నిచ్చెద మంతమీఁద
నొడఁబడఁడయేని ప్రాణము ల్విడుచువార

మంతయేకాని పౌరుషహాని కొప్పి
వెడలనోపము దీనికి నడల ననుచు. 241

మ. నయసంధాయకచాతురి న్దెలఁగు శాణాన్వైతివా యర్థిని, న్స్థి
య మేర్పాటొనరించి సంధియ యొనర్పం జూడు మీవింక
దు,ష్క్రియకుం బూనిన వానిడెంద మదిచక్కం జేర్పలే
మన్నచోఁ, బుయిలోడం జనదంతమాత్రలకు మీబోం
ట్లిందు రాఁజెల్లునే. 242

క. మంచిది మాకర్థము నై
రించనకృత మెట్లో యట్టిరీతిని జరుగుం
గొంచకచనుఁడీ యన మే
లంచు న్నసనల్లిఖాను డరిగెం దిరుగన్. 243

శా. రాజీవాసనవంశసంభవశిఖారత్నంబు నాఁ బొల్చు నా, గో
జీరాయఁడు రాజు మేటితురక ల్గూర్చుండఁగా నోలగం, బై
జంభాసురుపోల్కి నుండెడు సుభాపజ్జం ప్రవేశించి కే, లీ
న్వైవాత్మకుఁ డైనవాఁడు హసనల్లీఖానుఁ డుత్సాహియై.

మ. ధన మెంతైన నొసంగువార మని యాథార్థ్యంబుగాఁ గో
ట యీ,మని నొబత్తుసడల్ప నోప మని యన్యాయంబుచే
నెత్తివ,చ్చినఁ బ్రాణంబుల కాసఁజెంద మని నిశ్చింత న్మముం
జంపఁ జూ,చినఁ జచ్చె మని పల్కినా రవల మీచిత్తం బనం
గ్రుద్ధుఁడై. 245

తే. తోఁకఁ ద్రొక్కిన యురగంబుతో సమత్వ
మూని హైదరుజంగు దుర్మానగరిమ
రాజు వినుచుండ నంతంత రాఁజునగ్ని
యట్టుల రవుల్కొనుచుఁ బల్కె నిట్టు లనుచు. 246

క. ఫల్లా కానిప్పుడా
ఖిల్లాఖిల్లాకు నడఁచి కించిన్మాత్రం
హల్లాకు సూలుకొలుపుచుఁ
జెల్లాకుం జెదరఁ జేతు శీఘ్రమె వారిన్. 247

ఆ. అనుచు నుడువునంత హసనల్లిఖానుఁడు
హసితవదనుఁ డగుచు నతని కనియె
నీకుఁ దగునె యిట్టినీతిశూన్యం బైన
జాడ పలుకుఁ బలుక సాహెబేంద్రా. 248

మ. వయికం బీమనిరో దివాణముపయి న్బాహాబలోద్వృత్తిచే
నయము ల్దప్పినచెయ్యము ల్నడచిరో నమ్మించి రమ్మన్న నిర్భ
యు లై రాక పరాకుచేసిరొ శిరోభారంబు నీకేమి దుర్ణయ
ము ల్రాజు వచించుకొండెమున నన్యాయంబునం గ్రమ్మఁ బన్.

మ. వెలమల్వా రభిమానవంతులు జగద్విఖ్యాతచర్యు ల్విని స్తు
లశౌర్యోన్నతు లాపయిన్ నిరపరాధు ల్వారిపై నిర్నిమిత్త
లసత్క్రూరత్వవివర్ధమానవిషు లౌద్ధత్యంబు వాటించి నిశ్చల
వృత్తి నీచలమూఁదుటెల్ల నివి నీసర్వాధిపాహంక్రియల్. 250

ఉ. తప్పులు లేనివారియెడఁ దప్పు ఘటించి నిరర్థకంబుగా నొ
ప్పని పూనికం గినుక యూనినఁ జేకుఱు టెట్లు నీతలం పప్పు
రుషప్రతాపవిజితాఖిలవైరి నియుద్ధులైనవా రెప్పగిది న్వ
శం బగుదు రెందఱ నోంచెదరొ దురమ్మునన్. 251

మ. బలవంతంబున వారిపై నడచి చంపంజూచిన న్వార లెట్టుల
నిన్నోర్తు రనేకవృద్ధశిశుబంధుప్రాణశుద్ధాంతకాం తలతో
నుండెడివారిగీములపయి న్దర్పించి యుద్ధార్థులై సిలకిల్గుదు
నన్న మీఁదట ఖోదా నిన్నెట్లు గావించెడిన్. 252

మ. గడిదుర్గంబది వానిపై నడరు రంగల్లోహనాళావళుల్
పిడుగుల్గ్రాసినయట్టిపిట్టలముగా భీమోద్ధతి న్వేఁడి గు
ళ్లడలింపంబడిపోవవే పిడుకవేళ్ల టాసుబావన్న నీ
చెడుగుల్వైరికి నోడునే యరుగునే చిచ్చుమ్ము దాకిమ్మహిన్.
తే. ఎదిరిచావును దనచావు నెఱుఁగకుండ
వెలమవర్ణంబు తెఱఁగేగు వెఱ్ఱిగలఁడె
భీతిలఁగఁ బైకి వారిట్టి బెడద డాసి
పచ్చుచో నిల్తురే పిన్నవారితోడ. 254
ఉ. వారలు ధర్మమార్గ మెడఁబాయక పైకమనేక మిచ్చుచు
న్నారమ నాయనాదరమున గ్రహియింపక పండువంటిసం
సారులయింటిమీఁది కతిసాహసవృత్తిని జంప నేగు దు
ర్వారతరాఘమిప్పుడ యవారితమై నినుఁ జుట్టుముట్టదే. 255
క. కులహానిపాపహేతువు
కలహంబరయంగ యశము గలుగదు దీని౯
వల దుడుగు మంచు నెంతయు
నలుక న్వాసనల్లిఖానుఁ డాడినపిదపన్. 256
తే. కొలువునం గలవారు నాగోజిరాయఁ
డాదిగాఁ గల్గువారు న్యాయంబుదొరల
నట్లు పల్కిరి యుదుటురా జంతలోన
చిరివిసపుమాట ఖానుని చెవినిసోఁక. 257
తే. వీరుసరకారుతాజమీదారుఁ డరయ
నెదిరిసత్వంబు తనసత్వ మెఱిఁగికొనక
వాలుకుముచొప్పున నడవక వికటమతిని
దిరుగఁబడి యుంట సరసంపుఁదెఱఁగె యనిరొ. 258

తే. అట్టిపలు కాలకించి యయ్యార్యులెల్ల
విన్నవై మిన్నకుండి రాసన్న యెఱిఁగి
చెన్ను మిగిలెను ఖానునిచిత్తవృత్తి
మంటకును వాఁడిపెట్టి నట్టంటరాక. 259

ఉ. అంతటఁ గొల్వువారలు నిజావసథంబుల కేగి రుగ్రతా, క్రాం
తమనోవికారులయి ఖానుఁడు రాజును లక్ష్మణాఖ్యుఁడా, చెం
త వసించు బూసికి వచించిరియాయనయాప్రసంగమా,ద్యం
తము వించు నప్పుడె దురాగ్రహుఁడై సెల విచ్చె నాజికిన్.

ఉ. సూరిజనస్తవాస్పదత సుశుభ్రియశోజితపుండరీకడిం
డీరమరాళనారదపటీరమహేశ్వరహీరతారకా
పారతరంగిణీదరతుషారహిమాచలశేషశారదా
శారదచంద్రచంద్రహరిచందనకొండలరాయనందనా. 261

క. దివ్యద్రుమకుసుమసమ, ప్రవ్యక్తసుగంధసారభాసురకీర్తి
ద్రవ్యార్జనాతివికస, న్నవ్యమనఃపద్మపద్మనాయకతిలకా.

మాలినీ. శ్రుతశిఖరిగుడాద్రిక్షోణిభృచ్చక్రవర్తి
సతతనిఖిలధర్మస్థాపనోదారకీర్తి
వితరణకృతసద్యోవిద్వదాశాప్రపూర్తి
శ్రితజనవశలీలా సేవధీభూతమూర్తి. 263

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాశ్యపగోత్ర దిట్టకవివంశ పవిత్రాచ్చ
నామాత్య పౌత్ర పాపరాజకవిపుత్ర శ్రీరామచంద్ర చర
ణారవింద ధ్యాన పరాయణ నారాయణాభిధానప్రధాన
మణిప్రణీతం బైన రంగారాయకదనరంగచరిత్రం బను
మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

రంగారాయచరిత్రము

తృ తీ యా శ్వా స ము.

క. శ్రీకామినీపదాబ్జతు
లాకోటిస్ఫుటఝుళంఝుళారావయుత
శ్రీకరనిజమణిమందిర
రాకాచంద్రోపమేయ రామారాయా. 1

వ. అవధరింపు మవ్వలికథావృత్తాంతం బెట్లుండె నని నిలింప
భర్త యత్తాపసప్రవరు నడిగిన నతం డతని కిట్లనియె. 2

శా. మూసాబూసియనుజ్ఞఁ గైకొని మహామూర్ఖాత్ముఁడై ఖానుఁ
డుల్లాసం బేర్పడఁ బారుదెంచి రణలీలావ్యగ్రచేతస్కులౌ
లాసూముఖ్యుల గొప్ప గొప్ప సరదార్లన్ వేగ రప్పించి యు
త్రాసాటోపవిజృంభితాగ్రహసముద్యత్స్వాంతుఁడై యిట్లనున్.

క. ఆహవమున ధైర్యరసో
త్సాహంబు వహించు సాహసప్రాణులు మీ
బాహాబలంబుఁ జూపుఁడు
మోహీం మరుదెంచె నిదె సముత్సుఖ మగుచున్. 4

చ. మొనఁగల మేటిమానసు లమోఘపరాక్రము లద్రిధైర్యు లి
య్యనుపమదుర్గసాధనరణాయతసంయదుపాయశాలి వం

చనఁ దగువారు మీరలని సన్నుతిఁ జేసి తదర్హ వస్త్రవా
హనబిరుద ప్రధానములనందఱిఁ దేల్చెముదంబు రాసిలోన్.

వ. ఇవ్విధంబునం జాంబూనదాంబరా భరణతాంబూలంబు
లొసంగిన నంగీకరించి సంగరరంగ ప్రసంగంబునకుం గు
తూహలంబు వొడమి సన్నద్ధులై పరఁగుచు. 6

మ. ముహురన్యోన్యవిలోకన ప్రభవసమ్మోదాతిరేకస్పృహా
రహితాత్మీయవిచారసూచకపరిమ్లానాననాంభోజులై
రహిఁజూపట్టియు వార లొప్పి రతిదుర్వారాస్త్రశస్త్రాసిసం
గ్రహణావ్యగ్రరణార్భటీపటుతరకార్యాతినిశ్శంకతన్. 7

తే. అప్పుడరంధ్రశ్రుతిప్రభునాజ్ఞ వడసి
తడసి కొన కేగి పడ వాళ్లు దండువెంట
గడిఘిరాయించి సైనముల్ గండటంచు
సైనికులకెల్ల మోహీముసాటి రఘుడు. 8

చ. అతనియనుజ్ఞచొప్పునన యాహవకేళికి నెల్ల సైన్యముల్
జతనములై జతల్పడి విశాలముగాఁ దగు మందుగుండు న
ద్భుతతరలోహనాళవితతుల్ జినిసీదినుసౌఫిరంగు లా
యిత మొనరించి యశ్వముల నేనికలం గయిచేసి రేడ్తెఱన్.

వ. మఱియునుం జమూసమూహంబులు శిరస్త్రాణకంకటంబు
లును శరశరాసనఫలకంబులును పరశు పట్టిస ప్రాస ముసల
ముద్గర పరిఘ కరవాల ఛురికాచక్ర ప్రముఖనిఖిల ప్రహా
రణ ప్రకాండంబులును భండనోచితమండనంబులును ప్రచం
డగతిం బొలిచి రణపాండిత్యంబుఁ దెలుప సన్నద్ధులై తమ
తమవాహినీనాయకులచెంగటం గుతుకంబు నినుపుచు
నిలిచియుండి రయ్యవసరంబున.

ఉ. బాహుజచక్రవర్తిపరిభావితగాండివధన్వుఁడై రణో
త్సాహముతోఁ దురంగమగజవ్రజవీరభటోత్కరంబు లు
గ్రాహవదోహళం బయిన కాంచనరత్నకిరీటముల్ సమి
త్కాహళరాజియుల్ మెఱయ ఖానుఁడు మెచ్చఁగ వచ్చెఁ
గ్రచ్చఱన్. 11

శా. సారాహంకృతిమ న్నిరంకుశగతిన్ సంగ్రామరంగస్థలిన్
రారాజన్నవవిక్రమార్కు లనఁగా రాజిల్లువా రెంద తే
పేరు ల్గాంచి వెడందరొమ్ములపయిన్ పిస్తో ల్తుపాకీలతో
శూరాగ్రేసరులైన మూసలు ఫరాసుల్ వచ్చి రుగ్రాకృతిన్.

చ. జవజితవైన తేయములు సాహిణము ల్సులతానుచూడ్కికిన్
దవిలిచె న త్తరిన్ ముదము ధౌరితరేచితవల్గితప్లుత
ప్లవనపులాయితాదిగతులన్ కలికాముఖవల్గువ ల్గన
ప్రవణమనస్కసాదిజనభావపదంబుల నాశ్రయించుచున్.

మ. ప్రతిపక్షప్రబలావలేపహరణప్రజ్ఞాసమగ్రంబు ల, ప్రతిమ
ప్రస్తుతగండమండలమదాంభఃక్షేపశౌమ్యచ్ఛమూ, ధ్ధుత
రేణూద్గమముల్ ప్రతప్తకలధౌతోద్దీప్తభూషాపరి, ష్కృత
ముల్ మత్తకరీంద్రముల్ మిగులరాజిల్లెన్ సుబామెచ్చఁగన్.

చ. పృథురభసంబున న్మొఱసె భీషణఘోషణదూషణక్రియా
బధిరితదిక్ప్రఘూణములు భర్మమయావయవాతిరమ్యము
ల్మథితవిపక్షపక్షబహుళప్రతివీరవిభంగరంగముల్
రథముల సంఖ్యసంఖ్యలు ఫరాసులయేలికచూడ్కికింపుగన్.

చ. అతులనిశాతహేతిరుచు లాకస మెల్లను నాక్రమింప ను,ద్ధత
గతి నేల యీనినవిధమ్మున లెక్కకు వెక్కసంబుగా,నతనికి

వేడ్క నించిరి సితాసితపీతపిశంగకంచుక, ప్రతతులఁ దాల్చు
చున్ యవనబర్బరమల్లపుళిందపుల్కసుల్. 16

మ. కదనక్షోణికి నిత్తెఱంగున మొనల్ గట్టాయితంబై నదు,ర్మదుఁ
డాసాహెబు సర్వసైన్యములలోమాద్యద్భుజావిక్రముం,డు
దృఢాటోపి యితండటంచు నొగి లాడూఖాను నేమించె స,న్మద
మొప్పన్ దళవాయి వీవ యని సన్మానింపుచున్ గ్రచ్చఱన్.

శా. లాడూఖాను కుమందముం బటురణాలంఘ్యప్రతాపోజ్జ్వల
తీక్ష్ణక్రీడాదర్పితు నివ్విధంబునన నీకిన్యగ్రణిం జేసినన్, వాడున్
జూడగ నొప్పె రావణబలవ్రాతంబులో తొల్లి యు,ప్రిడన్ గ
న్పడు మేఘనాథుని మహోద్వృత్తి న్విడంబించుచున్. 18

మ. మదదంతిప్రతిమాన దేహలతికామం దేహుజంఘ్రాల్మహా,న్మ
దుహుస్సేనుమయూరుశాత్రవచమూ మత్తాహిదృప్యన్మ
యూ,రుదవాగ్నిప్రతిమల్లువిగ్రహసమగ్రున్ వానిదోర్వీర్య
సం,పదకున్ బాసటగా నమర్చె సమరప్రారంభసంరంభియై.

ఉ. శుంభనిశుంభులన్ దెగడు శూరులు వీరల నా జెలంగి య
స్తంభపరాక్రమక్రమవిశాలతమై జతగూడి వారు దో
స్తంభవిజృంభితాసిముఖదారుణశస్త్రపరంపరాసము [న్.
త్తంభితధీధితుల్ దివికిఁ దార్కొన నుక్కునఁ బేర్చి రెంతయు

శా. లాడూఖానుని నివ్విధిన్ సమరలీలాకేళికిన్ ముఖ్యుఁగా
నీడం బోవక నూలుకొల్పుచు లడాయీకిన్ వడిన్ మొగ్గరం
బై డాయన్ సమకట్టి జోదులఁ దదీయానీకినీశ్రేణినా [ద్ధతిన్.
డాడం బేర్కొని మార్కొనన్ నిలుపువాఁడై ఖానుఁ డత్యు

మ. నుతసత్త్వాధరితోగ్రసేనజనుఁ జానూఖానుమీర్జానుజా
నుతలోత్సారితసర్వపర్వతసమానున్ మానకౌరవ్యు ని

ర్జితనానాహితవర్గదుర్గనిచయుఁ సిద్దీబిలాలానుతో [డై.
జతగా నూల్కొలిపెఁ మహోగ్రరణదీక్షాదక్షిణక్రౌర్యుఁ

శా. లీలాభర్త్సితదుస్ససేనుహసనల్లీఖాను నాయోధనా
భీమప్రక్రమవిక్రమాతిశయవాగ్భీతారిదుర్గానులా
లాలోలాయతవక్త్రుఁడైన షుకురుల్లాఖానుతో జంటగా
నోలిన్నిల్పె నరాతినిగ్రహకరోద్యోగక్రియాధుర్యుఁడై.

శా. అత్రాసాత్స్వవరూధినీనికరబాహాహంక్రియాసారచా
రిత్రధ్వస్తసమస్తశాత్రవనృపశ్రేణీభుజాగర్వనిఁ
క్షత్రగ్రామణి నుగ్రవిగ్రహుని మూసాఖూసి దోఃప్రపటుగాఁ
జిత్రక్రోధరసాగ్నిభుగ్నతనుఁడై చేర్చెఁ రణోచ్చారతిన్. 24

శా. లాసూదొట్టిఫరాసుమండలము లోలస్సేనుతో జోడుగా
లాసుఁ లాసుకు ధన్ని ధన్నికిని కుల్లామంటికుల్లాముతో
మూసుఁ మూసుకు కుప్పి కుప్పికిని నైమర్త్యను నీరీతిగా
మూసాపూర్వ్యలశృంఖలాకృతిని గుంపుల్ దీర్చి తోరంబు
గన్. 25

వ. యివ్విధంబున నానావిధసేనానాయకుల సమకట్టి యం
దగ్రభాగంబున లాడూఖాను కుమందమును బిటెందదెస
జంట్రాల్మహమ్మదు హుస్సేనుమయూరును వారలకు దక్షిణ
పుదిక్కునఁ గన్నాకుగా జానూఖాను మీర్జాసిద్దిబిలాల్ఖాను
లును దదుత్తరదిశను హసనల్లీఖాను షుకురుల్లాఖానులును
బశ్చాత్ప్రదేశంబున ఛత్రపతి రామచందురుప్రముఖరజపు
త్రసమేతంబుగా బాంహ్లీక ఫారసీక యవన బర్బర
పుళింద మల్కఫల్కసాదు లగు సాదులును మధ్యప్రదే
శంబున విజయరామరాజన్య తిలకంబును నుద్ధతులము

ల్కను వారల కిరుగెలంకులం బాసట గాలాసూపురోగ మఘరాసుమండలంబును బాదుకొల్పి నాసీరంబునం జినిసీ ఫిరంగు దాదులును జెక్కుమొనల నుక్కుగల జిరాగుతా లఖౌజును దాని కంతటికి జక్రవలయాకారంబులుగాఁ జెకిముకితుపాకీబారుగడిదీలను దత్తదుచితక్రమక్రిమాను గుణ్యంబుగా నీలపీతారుణగౌరకడారపిశంగవర్ణస్ఫీత కేతన వ్రాతంబులును భల్లూకవ్యాఘ్ర చర్మభర్మమయవర్మ విశేషంబులును భండనోద్దండమండనప్రకాండంబులునుం గీలుకొలిపి దండాకారశకట క్రౌంచపద్మవ్యూహప్రకారం బులుగా మొగ్గరంబులుదీర్చి గడీదిరుగువా రంఘురాయిం పుమని యనీకినీనికరంబుల కనుజ్ఞ యొసంగినం గదలి యు త్తుంగమత్తమతంగజ బృంహితంబులును సంగరాభంగుర తురంగమ హేషానిర్ఘోషంబులును శతాంగనేమీవిరావం బులును నానాయోధనోద్భటభటోత్కరక్ష్వేళారవంబులు ను శింజినీటంకారంబులును కేతనపటపటాత్కార ఘోరని స్వనంబులును నరబ్భిబాజార్ఝాంకరణధ్వనులును డమారం ఫుటోకుల రవలియు నేకీభవించి సర్వపర్వతప్రపంచంబు నాక్రమించి పఱతెంచు యుగసమయవిఘూర్ణమానచతు రర్ణవకలకలంబు ననుకరింపుచుం గోలాహలంబుగా విశ్వ విశ్వంభరానభోంతరాళంబు నిండి దిగంతదంతావళశ్రవణ కోటరవిపాటనద్రఢిమంబు రవకట్ట బొబ్బిలిగడీచుట్టు ముట్టి నిలిచె నంత నచ్చట. 26

ఉ. హైదరుజంగుపంపున మహాహవకేళికిఁ గోటచుట్టి బా
హాదృఢవిక్రమోద్ధతి రయమ్మున సైన్యము వచ్చి నిల్చె ని

మ్మాదివిచార మెట్లని యమేయపరాక్రము రంగరాయధా
త్రీదయితుం గుఱించి విచరించిరి యచ్చటిపెద్దమానసుల్.

క. అంతట రంగారాయఁడు
చింత యొకింతయును లేక చెన్నగు ధృతి మ
త్స్వాంతమ్మున బురుజెక్కి త
దంతికగతఖానుసేన నంతయుఁ గాంచెన్. 28

తే. చూచి తలయూఁచి తద్బలస్తోమభీమ
సమరసన్నాహసాహసోత్సాహములకు
నబ్బురం బంది వీరంద అస్మదీయ
లోహనాళంపుగుళ్లు వ్రేలుదురుగాక. 29

చ. అని కృతనిశ్చయుం డయి నిజాశ్రితవీరభటప్రతానముం
గని కనుసన్నలో మెలఁగఁగాఁ దగురీతిని నియ్యకొల్పి మీ
రును జతనంబుగాఁ గరసరోరుహకీలితలోహనాళులై, సుని
శితకుంతసంతతులు శోభిల నుండుఁ డటంచుఁ బల్కుచున్.

తే. మనయరాబాసమిష్టిభీమంబుగాఁగ
మందుగుండును గట్టించి పొందుపఱచుఁ
డెందు నెందుల ననవుఁడు గ్రిందుకొనుచుఁ
దత్తదధికృతపురుషు లందఱును జెలఁగి. 31

సీ. నక్రప్రదీపనిర్వక్రశుక్రాభీల
కీల లొల్కెడుఫిరంగీలవారు
కాలకూటంబులు జ్వాలాముఖంబులై
క్రాలెడు జభరుజంగీలగుంపు
కాలకాలాయసాకార ఘోరమ్ములై
పొలుపొందు గుంటికోవులబిడారు

బాడబానలశిఖాపటలీనిరాఘాట
కీల లీనెడు జర్ఝాయియాలగుంపు

తే. గండుమిగిలిన రేకలాతండములును
లగ్గిడింపులు దించె నాలగ్గలముగఁ
గోట నలుచుట్టు లురువడి మాటులందు
బురుజులందును నిలిపి రద్భుతముగాఁగ. 32

మ. జిగురం బ్లొ పెనంబులున్ దిలరసస్నిగ్ధోష్ణకుంభంబులున్
పొగబాణంబులుఁ జిచ్చుబుడ్లు వసియార్పుం దారుఖండం
బులున్, మృగచర్మంబుల మందుతిత్తులును మొద్దీటెల్ సిలా
యంత్రముల్, జిగిగా నుంచిరి కోటకొమ్ములపయిం జెన్నొ
సుతారమ్ములన్. 33

సీ. కొనల నింగిలము గీల్కొల్పి జానకి త్రాళ్ల
వలయముల్ కూర్పరస్థలులఁ జేర్చి
కటిసీమ నెఱ్ఱడాల్ కాశలపై మందు
సచిలాతిముసుగుదస్తా లమర్చి
వల కేలు పిఱుఁదికి వంచి డాకేల్సాచి
నెడఁదరొమ్ముల నంట మడమ లూఁది
గుఱిదప్పనీని యబ్బురపుఁజూడ్కులు వాతి
యుక్కుటీగలమీఁద నూలుకొలిపి

తే. శాత్రవభయంకరోద్దండచండపటిమ
మెండుకొనుచుండ నెలగోలు గండుమెఱసి
గండికోటతుపాకీలదండి బారు
బారుగా నిల్చె నురువడిఁ బైగణంగి. 34

మ. పులితోళ్లుజ్జ్వలబారుటీటెయలగుంపు లుల్కాటాకించుటం
దెలపల్లెంబులు బాకులుం దుముకుకత్తులుఁ మొలామూకటా
రులు జందాళీలు బేజమాలు పనిదీర్పుం గప్పునాల్గుజ్జుక
త్తులు నిమ్మాలు ధరించి వీరభటులందు న్నిల్చి దుస్తంభ
తన్. 35

క. బులుగారుపేటివాలా
జిలుగుసిలేబక్రిరులును జికిలీతరవా
రులు సింగిణీతరకసం
బులుదాలిచి నిలచి రెల్ల బురుజులరౌతుల్. 36

సీ. ఘనభుజాబలశాలి కాకర్లపూడి వేం
కటరాజు కొంతసంఘంబుతోడ
నరనుతశౌర్యుఁ డిస్గంటిధర్మారాయ
భూకాంతుఁ డొకకొంతమూఁకతోడ
స్థిరతరధైర్యుండు చెలికాని వేంకట
క్షితిపాలుఁ డొకకొంతసేనతోడ
శాత్రవముఖసరోజాతారిదామెర
ధర్మరాయఁడు గొంతదళముతోడ
తే. బశ్చిమోత్తరదక్షిణప్రాగ్దిశాభి
భాగకుడ్యంబులకు నెక్కి ప్రబలబలస
మృద్ధిసన్నాహములతోఁ బ్రసిద్ధగరిమ
బారుదీర్చిరి కోట నల్వాబులందు. 37

మ. ధృతిని స్గంటినృసింహరాయఁడను పృథ్వీభర్తయొంతేసము
ద్ధతమై బాజులయేటు లాడుప్రజకుం దగ్గైన మొగ్గైన మ

ద్ధతుగా రై ప్రకటించుచు న్నిలిచెఁ జెంత న్పాండవశ్రేణి కి
ష్టతము న్నాజికి సైన్యనాథుఁ డగు ధృష్టద్యుమ్నుచందం
బునన్. 38

చ. కరులు రథంబు లశ్వములు కాల్బలముల్ సమరోచితక్రియా
సరణి నలంకృతంబు లయి సత్వరగా నరుదెంచె నంత ని
ష్ఠురభుజసాహసద్రఢిమ జొప్పడ జాగ్రతతోడ దానునుం
గురుతరలీలమై పసపుకోకలు దాలిచి నిల్చె నాజికిన్. 39

శా. రంగారాయనృపాలుఁ డిప్పగిది వీరగ్రామణుల్ మెచ్చ స
ర్వాంగాలింగితశాలి బాసిచయహృద్యత్కంచుకభ్రాజియై
వెంగళ్రాయుని కాత్మసోదరున కుర్వీభార మర్పించి సూ
నుం గౌతూహల ముప్పతిల్లఁ దదధీనుం జేసి యూపిష్మటన్.

క. చెలికాని వెంకభూవరు
నలఘుస్థైర్యంబు మెరయ నవరోధజనం
బుల నాలోకనయాత్రకు
నలువొందఁగ నీయ కొల్పు మని దృఢమతియై. 41

చ. అపుడు ధరామరాగ్రణుల కానతుఁడై తిలభూహిరణ్యగో
కపిశపిశంగవస్త్రతురగప్రకరాదులు చాల నిచ్చి ని
శ్చపలమనస్కతన్ వివిధసౌరతతిన్ భజియింపుచున్ త్రివి
ష్టపపదవీసమాక్రమణసంభవలగ్నవిచారమగ్నుఁడై. 42

క. ఖానునియెడకు జిరాయ
త్ఖానాబాయన్న ననిచె కడువడి రంగ
క్ష్మానేతయమరలోక
ధ్యానారూఢాత్ముఁ డిట్లు తగదని తెలుపన్. 43

చ. అతఁడును నట్లు యేగి యనయ మ్మిది వారలు పిన్నవారితో
హాత మగువారు మీరు తెలియ న్బలుక న్వివరించు కేని
యు,ద్ధతమతులై దురం బగు విదారణపుం బని పూని
యిట్టిదు,ర్మతి విడవేని పైనుసురుమానదు నీకు నిజంబు
ఖానుఁడా. 44

తే. కోట విడిచి పోవ రాటోపములు జూపి
తిరుగబడి దురంబు నెరపనోప
రాత్మఘాతవలన నభిమానరక్షణం
బనుమతించువార లకట వారు. 45

మ. నయ మింతేనియు లేక మీర లటు లన్యాయంబుచే రాఁగని
ర్భయతం దాల్చుచు మేము మానుషపువర్గం బౌట మీ
కిట్లు ని,ర్దయ యొప్పఁగ విధి లేదు చావక యధర్మవ్యాప్తి
చేకూరు మీ, పయి పైఁ జేసెదు బుద్ధి లే దిది మనోవా
క్కాయకర్మంబులన్. 46

చ. మరణము డాసినప్పు డసమానపరాక్రమశక్రసూతిభూ
వరతిలకంబు రంగనృపవర్యుఁడు పోరున నోల మాన చే
కురఁ డటమీఁద నెందఱనుఁ గూల్చునొ చచ్చెడువాని
కుర్వి సా,గర మది జానుదఘ్న మగు గా యని యాయన
యేగె క్రిమ్మరన్. 47

తే. అంత నచ్ఛిద్రకర్ణుఁ డుద్వృద్ధవాగ్ని
పగిది మండుచు నిప్పుడ బవరమునకు
నూలుకొల్పెద నని లేచి మోరిలనుండు
పసిడిజలపోతఖాతి నీపైవి దొడిగి. 48

శా. బంగారంపుఫరంజుక్రొంజికిలివాల్పట్టైనడాలున్ జిరా,సింగా
ణిందౌనలన్ వహింపుచు సిరాజీఫారసీదేశపున్, టాంగణు
ఱ్ఱము నెక్కి వచ్చెను నిజాంతః క్రోధవాఃపూరముల్, పొం
గన్ హైదరజంగు జంగ మనగంబో నాచమూభూమికిన్.
శా. సేనావారముఁ జొచ్చి వచ్చి యతఁ డక్షీణానురాగంబుతో
నానాసైనికనాయకప్రతతిలో నాసీరదేశంబులం
దేనుంగుంగముల న్దురంగమములన్ యేయేనిశానీలతో
జానౌజోదుల నెల్ల నారసి సమిజ్జాగ్రత్త్వరోదగ్రుఁడై. 50
శా. జానూలాడుఫరాసుసిద్ధిరజపూర్జండాగ్రిల్లహమ్మాదుము
ఖ్యానీకిన్యధినాథయోధులసముద్యద్దర్పసందీప్తులన్
గానిండాలము చాల మేలయిన లగ్నం బంచు రావించె స
న్నానింప న్ద్వర నేగి వారును రణోన్మాదానుమోదాత్ములై.
శా. డేరీజాకెదుటన్ ఫిరంగులగముల్ ఢీకొల్పి ఘోరాహవో
దారస్వైరవిహారసారకలవాదర్పాంధబంధూభవ, న్నీరం
ధ్రాద్రిదృతవీరపాణులు కృపాణీప్రస్ఫురత్పాణులున్,గ్రూర
ప్రాణులు నైన దాడుల రవుల్కొల్పన్ని యోగించినన్.
మ. జినిసీదీర్చి ఫిరంగుదాదులు సముక్షిప్తాంశుకస్తోములై
యనలజ్వాలలు కోలల న్గమిచి హాహారావ ముప్పొంగఁ ద
గ్ధనవప్రోరుకవాటపాటనకళాగాధోద్యముల్లక్ష్యదృ [లన్.
ష్టిని యొక్కుమ్మడి నాదుకొల్పిరి దిశాశ్రేణుల్ కదుంబెగ్గి
చ. అపుడు ధరాతలం బదరె నద్రులు వ్రగ్గతిలెన్ దిశాతల
ద్వీపములు దిర్ద్దిరం దిరిగె దీర్ణము లయ్యె హరిత్పరంపరల్
తపనహిమాంశు లొత్తిలిరి తారలు దుల్లెఁ బయోధు లింకె
ని,ట్లపరిమితంబుగా మొఱయునాజినిశీనినదంబుడంబునన్.

శా. రుద్రాదిత్యమరుద్వసుప్రతతిభీరూభూతభూరివ్యథా
ముద్రాముద్రితచిత్తతం బొరసి గుంపుల్ గూడె మింటన్ జగ
ద్విద్రావద్రఢిమైకభీకరతమావిర్భూతఘూమధ్వజో
న్నిద్రోగ్రప్రవకృచ్ఛతఘ్నిపటలీనీరంధ్రనాదార్భటిన్. 55

తే. కటకటా యిట్టిదుస్తంత్ర కార్యమునకుఁ
బూనినయతండు మూఁడవపూఁటయందుఁ
గులిశధారానిహతిఁ గూలు కొండకరణి
గంతుగొనఁగలఁ డని పల్కె గగనవాణి. 56

క. నెత్తురులసోనవాన వి
యత్తలమున నుండి తొరఁగె నవనీస్థలిపై
మొత్తంబు లగుచుఁ గడువడి
నుత్తలపడి రాలె నపుడు నుల్కాతతులున్. 57

సీ. తట్టికోటయగల్పి దారుణోష్మలు గ్రమ్మ
వంకదారుకు డాసి వ్రాలునవియు
సినుపతల్పులు ఘణిల్లునఁ దాకి పిఱిఁదికిఁ
రవలిమై వచ్చి నెట్టువియు నవియు
ద్వారబంధపుఁగమ్మి దూఁటి యవ్వలికంట
మస్సి పాఱఁగ నోడి డొల్లునవియు
గుఱిఁ దప్పి పఱతెంచి కోటముంగలిహస్తి
నఖపుదుమ్ములరేచి నఱకునవియు
తే. నగుచు నొండెడ నెడయాక నంటి తూఁగి
బంతు లాడినపగిది గుభాల్గుభాలు
వినదభయదార్భటులశతఘ్నిప్రయుక్త
తాళఫలసన్నిభాయసగోళతతులు. 58

సీ. గంధాశ్మనికరదుర్గంధధూమస్తోమ
సంఛాదితాఖిలాశాచయంబు
బహులశతఘ్నిగుభాల్గుభారభటికా
బధిరీకృతేంద్రసభాతలంబు
కేతనాతతమరుద్వ్రాతఝాంకరణప్ర
కంపితసకలలోకవ్రజంబు
భేరికాధ్వానాదభీతావనీధరా
గ్రస్థలస్థాయి మృగప్రకాండ
తే. మశ్వఖురకోటిఘట్టనాయాసచకిత
ధరణిధరణాక్షమాత్తభూత్కరణభగ్న
మాన శేషాహిరాట్ఫణామండలంబు
తొలుఫిరంగులజగడంబుకలన నిలిచె. 59

శా. జెట్టిం జీమలుబట్టినట్లపుడు నిశ్శ్రేణుల్ శిరస్త్రాణముల్
కట్టుం గోలలు పాఱచిప్పలుసురంగంపుఁ సుతారుల్ జురా
తొట్టుల్ కుంజరపుంజముల్ మడుపుఁగత్తుల్ మొత్తమై రాఁగడీ
జిట్టుఁ జిట్టున లగ్గకెక్కుటకునై చేరె న్బలస్తోమముల్. 60
మ. రణఘాటీలును దంధమాలు గడిమోర్చాలుఁ ఫిరంగీలు చి
క్కణమౌ సూరతుమందుగుండ్లు పొదులుఁ గాఢంబుగా
కోటచుట్టుమాత్రం బెడయీక యీకవిడినట్లంతంతకుఁ
డాసి రాఁ, గణఁకం గాంచి తదంతరస్థభటసంఘాతంబు
నిర్భీతమై. 61
ఉ. వచ్చెను హద్దు తప్పి బలవర్గ మనర్గళవిక్రమోద్ధతిఁ
హెచ్చియగడ్త డాసి యని హెచ్చరికం గడిమన్నెవీరుతో
నొచ్చము మాని తెల్పనపుడుక్కున హూయని సన్నకొల్పి

మీా, యిచ్చకు వచ్చినట్టు లీఁక నేయుఁ డనె జ్ఞనపాలమాళి
యున్. 62

తే. సంధి పొసఁగమి నిట్టి దుస్సంధి గూడె
నింకఁ బోదని యొండొరు లెచ్చరింపు
కొనుచు బురుజులఁ దగు ఫిరంగులన గాదు
కొలుప సాగిరి వేనవే ల్గుములు గూడి. 63

చ. చొరఁబడి నచ్చువారి గుఱిఁ జూచుచుఁ గొంకక జేరుగళ్ల
లో,నురువడి వంచిపట్టి యెడ యూదక పై నెలగోలురగ్గడీ
యురువడి వెంబడి న్నిలిచి యోర్చుచు నేయఁగ మూఁగి
పెల్లుగాఁ,బరువడి నొక్కపెట్టునఁ దుపాకులు ఢామ్మఢమీా
ఢమీాలునన్. 64

శా. వాసిం బేర్కొను రంగరాడ్జనుదవ్యాసంగము ల్గాని యా
మూాసాబూసి ముఖాహితాననవాంభోజాతగంధగ్రహే
చ్ఛాసంరంభనిగుంభితారవముతై చంచద్గతి న్వచ్చు భృం
గీసంఘుంబు లనంగ వార్తెను దుపాకీగుండ్లు రివ్రివ్వనన్.

సీ. కోటపేరిటిశక్తి గుడ్లెఱ్ఱగావింపఁ
బొరిఁబొరి రాలునిప్పులొ యనంగ
రణదుర్గమీాద సీరంధ్రంబుగాఁ జల్ల
రాజిల్లు నాచార లాజ లనఁగ
గడిదుర్గ మనియెడి కాలాహి గ్రక్కిన
క్రొవ్వేడివిసంపుగుళిక లనఁగ
రంగరాయకుమారరమణాభ్రమునఁ బుట్టి
దొరఁగెడు పిడుగుకుక్కతునక లనఁగ

తే. లెక్క కెక్కుడుగాఁ దూగు రేకలాలు
గుంటికోపులు జబరుజంగులు ఫిరంగు
లొక్కమొగి గాతు గావింప నుక్కుమొఱసె
గుండ్లగుంపులు జడివాన గురిసినట్లు. 66

క. ఇరువాగుదొరలదళములు
మొఱసె నగారాలు మేరుముఖపర్వతముల్
దురమున కొండొరు దారసి
యురువడి ఢీఢీక్కులాడు నొఱపునఁ దఱుచై. 67

శా. భేరీభాంకరణంబులుం గరిఘటాబృందిష్ఠఘీంకారముల్
ఘోరాటోపవిజృంభితారిజనతాకోదండటంకారముల్
వీరవ్రాతభయంకరారభటిమద్విఖ్యాతహుంకారముల్
నీరంధ్రంబులుగాఁగ రెండుదెసలన్ నిండెన్ ప్రచండోద్ధతిన్.

మ. తమప్రాణంబులు వైరికోటులును దత్ప్రాణప్రతానంబులుం
దమకుం గైకొనకుండ మార్పులకునై దార్కొన్న యా
మోధనో, ద్యమలీలావసరంబునం దెగర నేయం దోఁచు
పిష్టాతక,క్రమమై వైచె ధరారజంబు హయరింఖాసంఘసం
ఘాతమై. 69

తే. అట్టియద్భుతరసదిదృక్షాతిశయము
చొక్కఁగ విమానతతు లెక్కి నిక్కినిక్కి
చూడసాగె వియచ్చరస్తోమ మప్పు
డభ్రమున నుండి తముఁ దాఁకు ననెడుభీతి. 70

తే. అంత నేనును గలహాశి నగుటఁ జేసి
కుతుక ముదయించి వచ్చి భారతరణంబు

నాఁడుగాఁ గూటిపేదనై నేఁటి కిందు
గంటి నని కుంచవిసరుచు నుంటి మింట. 71

మ. అపు డన్యోన్యజయాభిలాషలరణాహంకారహుంకారపూ
ర్వపరిస్ఫీతనిజప్రతాపకలనావైదగ్ధ్యముల్ మీఱఁ దో
రపుఁ గిన్కన్ రిపుకోటిబిట్టదుర దుర్గస్థాయులుం గోట బో
ల్కి పడంగా యవనోగ్రసైన్యముఫరంగీల్ గుప్పి రొక్కెత్తుడిన్.

మ. ఇరువాఁగుండళముల్ ఫరంగులగముల్ హేరాళమై పర్వ ని
ట్లురువేగంబున నేయుగుండ్లగిరి నొండొంటి న్వడిందాకి ని
ష్ఠురనిర్ఘోషముతోడ మిన్నొరయుచున్ క్షోణీస్థలిన్ వ్రాలి క్ర
చ్చుఱ పాతాళతలంబు ముట్టసరిగెన్ సంగ్రామరంగంబునన్.

మ. గజముల్ ఘోటకముల్ బడల్పడిచనంగా వారువస్త్రం బొగిన్
రజమై కుప్పలు గూడి రాలి పడ సంరంభంబుచే వీరలున్
భుజగర్వం బనివార్యమై పొదలఁగాఁ బోరాడి రప్పున్నెరా
ధ్వజినుల్ మ్లేచ్ఛభటుల్ పరస్పరజయాధ్యాసీనభావంబునన్.

శా. ఈలామండసముల్ జటేల్పడ ఒజాయీ లేకలాలున్ ఫిరం
గీలున్ రువ్వినగుండ్లు పెన్బొగలు నింగిం గ్రమ్ము నిమ్మై తమో
జాలంబుల్ సమరాంగణంబు మెఱసెం జాలంగ పీనుంగు పెం
టైలూనాకృతిఁగాంచె బొబ్బిలిగడీయాలంబు పోలింపుచున్.

మ. పరుషాంభోధరమండలం బురువడిం బ్రస్ఫీతగర్జాసము,త్క
రమై క్రాలు మహాశనిప్రతతి నాఁ గారామసింగీల ఘో,రర
వం బొల్కెడు వేడిగుండ్లురల హోరాహోరిగాఁ బోరిరి, ట్లి
రువాగుం దొర లంత భీతికరమై యేపారె నాలం బొగిన్.

చ. బలముల నెచ్చరింపుచుఁ దుపాకులమూఁకలు డంధమాలు
ని,ట్టలముగ మోరిజా ల్బురుజు డాయఁ గిలార్పుచు లాడు

ఖానుఁ డుజ్జ్వలతరకోపవహ్నికణ సంజ్వలితేక్షణుఁ డై
కడంగికో, ల్తల నడపించె సైన్యముల దర్పవిజృంభణ ముప్ప
తిల్లఁగన్. 77

శా. శాతాసీప్రభ లాఁకసం బలముగాఁ జండ్రాల్మహమ్మాదుసం
జాతక్రోధరసప్రసారితజిగీషాభీషణౌద్ధత్యవా,చాతంత్రింబు
వెలార్పుచుం గడువడిన్ సన్నద్ధుఁడై తూఁగి సం,ఖ్యాతీతం
బగు సేనతో నడచె హుంకారింపుచున్ లగ్గకున్. 78

మ. పృతనామండలికుండలీకృతధనుర్బృందంబుతో సందడిం
చి తుపాకుల్పయినుండి రా ఫలకముల్ శీర్షంబులం జేర్చి యా
తతహేతి ప్రకరంబు దుస్సికొని యుద్ఘాటింపుచు న్గోడ కు
ద్ధతిడాబాలును నొడ్డుగుంటలును నండగ్గాఁగ డాయం జనెన్.

శా. కేడెంబుం దరవారుఁ గేలఁ గొని యక్షీణప్రతాపాద్భుత
క్ష్వేడారావ మొసంగ దానును దుపాకిం ద్రిప్పుచుం దేవస
మ్రాడావాసపురంబుపైఁ దొడరు వృత్రప్రక్రియం గ్రుద్ధుఁడై
లాడూఖాను కుమంద మేత్తైజ గడీ లగ్గల్ గొన న్రావడిన్.

చ. బురుజులమీఁద నుండి పరిఫుల్లసరోరుహగర్భనిర్గళ
ద్గురుతరచంచరీకములకోపునఁ బెద్దతుపాకిగుండ్లు ని
ష్ఠురగతిచిత్తవాన తెరసోకిన చాడ్పున ఆలఁగోత్తలర్
విరిగిరి బెగ్గడిల్లి పురి విచ్చిరి నొచ్చిరి మ్లేచ్ఛు లయ్యెడన్.

చ. మునుమునఁ దారసిల్లి తనమొగ్గరపుం బలుమానుసు ల్గదుర్
వెనుకకు నోలమానఁ గొని వీఁగినఁ గ్రమ్మఱఁ గూడఁగట్టి మీ
ఘనతరదుర్గసాధననికామపటుత్వముఁ జూపుఁ డంచు నె
ట్టనఁ బురికొల్పి యిట్లలవడన్ నడపించెను లాడుగోడకున్.

మ. మనలా డూచెరలాడు సైన్యములతో మాద్యద్గతిఁ గోడ గై
కొనఁ దా లగ్గకుఁ దూగె నంచు విని యత్యుగ్రాత్మవర్గంబు నె
క్కొనఁగా రాజవతంసుఁ డుద్ధతులముల్కుం గారునిస్సాణని
స్వనవిస్ఫోటితదిక్ప్రఘాణు లగుచున్ సన్నద్ధులై తోడ్పడన్.

మ. తనకుం బాసట గాఁగ నిల్చిన భుజాదర్పాధికప్రాణులన్
ఘనులన్ వారలఁ గాంచి కయ్యమునకుం గాల్ద్రివ్వుచున్
బిచ్చలిం,చిన తోడ్పాటున కుబ్బి బొబ్బిలిగడీఁ జేకొందు నే
నిప్పు డం,చును లాడూతనదోఃప్రసంగగరిమల్ శూరుల్
వితర్కింపఁగన్. 84

చ. గజఘరజంగు పెంపున నికామతరత్వరఁ గొల్చుచుం జము
వ్రజముల నూలు కొల్పి పురి వాయక యుండ మఱల్చి
కొంచు భూ,రజము మఱుంగుగా నుఱక రౌతులబాసటఁ
దూఁగి డాసె లా,డజనము నెత్తి నత్తమిల నత్తమికండఱుఁ
దన్నుఁ జూడఁగన్. 85

శా. మూసాబూసియురాజు నాశ్వికబలంబుల్ ఫారసీకాగ్రణుల్
లాసూదొట్టిఫరాసుమండలము కిల్లా బెగ్గటిల్లంగ ధా
రాసంపాతము గాఁగ నొక్కుమొగి గర్నాలుం దుపాకీలు సం
త్రాసం బానఁగ గుప్పి రెల్లెడల నీరంధ్రంబుగా నత్తఱిన్.

వ. ఇట్లురువడింపుచు లాడూఖానుండునుం దనయిరుగెలం
కుల నుఱక మొఱయు ఢక్కాహుడుక్కాపటహాత్మ్మటభే
రీభాంకారంబుఁ గరిఘటాఘీంకారంబులుఁ బ్రమత్తరా
హుత్తప్రకాండ కుండలితకోదండ మౌర్వీఠంకారంబులుఁ
బదాతిజనహుంకారంబులు బిట్టుఱికి జెట్టిమగలలో నొం
డొరులం బిలిచికొను నెలుంగుల కలకలంబులుఁ దుములం

బులుగా బురుజులపై నుండి వ్రాలు లోహనాళప్రయుక్త
భయదాయకాయోమయఘుటికాపరంపరల తుంపరలకుఁ
జెదరక తురంగమఖురాహతధరాపరాగపటలంబు రోదసీ
కుహరంబు నిండ మెండుకొని నిశ్శ్రేణికానికాయాదిసాధ
నంబులతోఁ గిలార్చుచుం గదియబలఁతెంచు నవసరంబున.

మ. పటహధ్వానవిఘూర్ణితాఖిలదిశాబ్రహ్మాండభాండంబుగాఁ
బటుసంరంభముతోడ బొబ్బిలిగడీపై నుండు జోదుల్ నిజో
ద్భటదోఃపాండితిఁ జూచి మింట సురబృందంబుల్ వెరం
గంద నొక్కట మ్రోయించిరి రామసింగులు ఫిరంగీల్
గుంటికోపు ల్వడిన్. 88

సీ. తోలుదోల్త బాడబజ్వాలనకణాలోల
ఖేలనల్ గల తుపాకీ లమర్చి
యావెన్క నుద్వేలదావపావకశిఖా
భీలంబు లగు జజాయీలు దీర్చి
యాపిఱుందయు గాంతయమదంష్ట్రికాచయో
త్తాలంబు లగు రేకలాలు నిలిపి
యాపిమ్మట నటద్విరూపాక్షఫాలాగ్ని
కీలలీనెడు ఫిరంగీలు నించి

తే. జబురుజంగులు బెనచి బిట్టుబుక నేయ
బదరికామలకామ్రజాంబవకపిత్థ
తాలకూష్మాండసన్నిభోత్తాళగోళ
జాల మయ మయ్యె యావత్సైన్య మపుడు. 89

సీ. కత్తళమ్ములు చించి బత్తళమ్ములు ద్రుంచి
వెడఁదరొమ్ములు దూసి వెడలిపాఱి

కండలు తెమలించి గుండెలు గమలించి
కందనగాయలు గాడిపాఱి
తలలు ముక్కలుజేసి దౌడ లుక్కఱ డాసి
మెదడు బైలురుకంగఁ బొదువఁ బాఱి
వీనులు వదలించి జానులు విదళించి
తిత్తులు దిగదీయ హత్తిపాఱి

తే. పిక్క యంకిలి చంకిలి ప్రక్క డొక్క
మూపు వీపనఁ గాళ్లలు ముక్కుఁ జెక్కు
కన్ను వెన్ననకుండఁ జీకాకుపఱచె
సుడుసుడులు గట్టి యగ్గలంబ్లసోనవాన. 90

మ. కరియూథమ్ములు మొగ్గి బెగ్గిలెఁ దురంగశ్రేణిపై వ్రాలెఁ ద
త్తురగస్తోమము కాల్బలంబులపయిం దూలాడుచుం గూలెఁ
ద,త్త్వరపాదాతిచయంబు బాఱుగ గజతండంబుపై సోలెఁ
జెం,దిరఫుం గొండలువోలె నెత్తు రొలుకన్ ధిక్కారముల్
మానుచున్. 91

వ. అది మఱియునుం గాక కాకోలకబళనారంభసమయ సంరం
భ విజృంభిత శాంభవ ఫాలఫలకవిలోకన జ్వలన కరాళాయ
మానకీలాకలాపంబులం బోనిశితఘ్నికాపరంపరలు నఱపి
నం దెఱపియీక మంటలు గ్రక్కుచుం గ్రిక్కిఱిసి చుఱు
కుచుఱుక్కనం గాడిపాఱం బోఁడిమి చెడి పుడమిం గూలు
మాతంగంబులును మతంగజవ్రజంబుల తిరుగుడులం గుది
వడివడి దప్పి దప్పిగొని కుప్పలుగా నొఱగు తురంగంబు
లును దురంగమనిపాతవేగంబునం గొందలం బంది క్రిందం
బడి నలిగి బొందులు వదలు రాహుత్తులును రౌతులసం

దడిఁ బడి కాలు చే యాడక వ్రాలు కాలుబలంబులును
బాదాతిజాలంబులు పలువలుఁకఁ బాఱినజజాయీగుండ్ల
తాఁకునఁ దేకువ సడలి వడి దరగి తొఱఁగు గడిదీసమూ
హంబులును రేకలా రాకరకు మైమఱువులు రువుల్లుగా
డుస్సి పాఱినఁ గాయంబులవెంబడిఁ బాఱు నెత్తురుటేరు
లఁ దేలియాడు యవనపుల్కసాదికళేబరంబులును దుపాకీ
ధమాధమీకారంబులకు నాకులఁ బంది డిందఁ బాఱి
కొఱప్రాణంబులతో విలవిలఁ గుదులుకొను రాజన్యమండ
లంబులును దండధరపురోన్ముఖులై యాత్మవర్గంబులఁ ద
లఁచి నెవ్వగలఁ బొగలు రజపుత్రవ్యూహంబులును
పరాసు లగు ఫరాసులును గాందిశీకు లగు ఫారసీకులును
శరణాగతవింధ్యపక్కణు లగు ధక్కణులును బలాయ
నాయత్తు లగు దలాయత్తులును నొగిలిన వీరభటులును
సాధ్వసస్వాంతు లగు సార్జంతులును నిగూఢప్రచారు
లగు మయూరులును నధిగతార్తప్రణాదు లగు సోలుదా
దులును విహ్వాలితాకారు లగు సుబేదారులును దెగిన
కుత్తికలును జిమ్మనగ్రోవులఁ జిమ్మిన వడువున న్వెడలు రక్త
ధారాపూరంబులును వండఁ దఱిగినట్లుండు కండలకొండ
లును బ్రేవుల ప్రోవులును బిండిలిపిండు లైన గుండియలును
ఖండంబు లైన కాలఖండంబులును రజంబు లైన భుజం
బులును జెక్కుచెక్కైనడొక్కలును బరెవరె లైన పుఱి
యలును దుత్తునియ లైన మేనులును బగిలిన యురంబు
లును దుమ్ము లైన యమ్ములును లుంఠితంబు లైన కంఠంబు
లును దుండంబు లగు కోదండబులును నిసుము లైన యసి

ముసలంబులును సంజాతవినిపాతంబులగు కేతనంబులునుం గలిగి రౌద్రరసాతిరేకంబునకు సూచకంబై లులితకేశజాలంబు శైవాలంబుగా గళితమణిభూషణమణివిసరం బిసుముగాఁ దేలి యాడు చిందంపుపరువు నురువుగా నడుగునఁ జేరిన మెదడు కర్దమంబుగా నంతరాంతరంబులం గనుపట్టుప్రపదంబులు కూర్మంబులుగా ముక్తాహారవారంబులు జలవ్యాళంబులుగాఁ గరవాలచక్రంబులు నక్రంబులుగా నవిరళంబుగాఁ బ్రవహించుశోణితతరంగిణీగణంబులవలనం దలంపను విలోకింపను దరంబు గాక భీభత్సాత్మకంబై కుత్తుకబంటిగా నెత్తురులు గ్రోలి మొత్తంబులై నృత్తంబులు సలుపుచుం బాతరలాడు భేతాళంబులును గ్రొవ్వుముద్ద లుద్దవిడి దద్దయు దనివిదీఱ నారగించి గుఱ్ఱునం ద్రేచుపిశాచంబులును గండలు మెసఁగి కొటికలు గొఱికి కందనగాయలం గలిగిన చవులు వరికించి గుండియలు దిని పిండుఁగట్టి తాండవం బొనరించు భూతంబులును పీనుంగులై పడియున్న నేనుంగుల ఫాలంబులు గద్దియలుగాఁ గులంబు పెద్దల నాసీనులం జేసి కపాలపాత్రంబుల నతిహితంబు లగు లోహితజలంబులు దెచ్చి యర్ఘ్యపాద్యంబులం దేల్చి ఖేటకంబులు పళ్లెరంబులు పఱచి మేదోమాంసమస్తిష్కమజ్జాదిపదార్థంబులు వడ్డించి చుట్టంబులకు విందులువెట్టుఢాకినీలోకంబులును కుణపప్రతానంబుల పయింబడి యాంత్రంబు లురలం దిగిచి మెసఁగు సృగాలకంకగృధ్రంబులుం గలిగి భయానకంబునకు దానకం బై

దురవలోకనీయం బగుతత్సంగరం బభంగురభంగిం గను
పట్టె నయ్యవసరంబున. 92

శా. చెల్లాకుం జెదరైన సైన్యసమితిం జేఁ జాఁచి రావించి యా
కిల్లాలగ్గల కెక్కుటొక్కగణనా కేడించి పోరా దటం
చల్లాడూ మొదలైన జట్టిమగలయ్యాజిఁ విజృంభించుచుఁ
ఫల్లంబుల్ గొని గోడపైఁ దొడరి దోఃపాండిత్యముల్ జూ
పుచున్. 93

చ. బురుజుల నిచ్చెనల్ బెనఁచి భోరున గైతలు లంప తాలుభీ
కరగరిమఁ గిలార్చుచును గత్తులుఁ గేడెములుం గరంబులఁ
శిరమునఁ జూచి పట్టి తనచేతికరామిడి మించునట్లుగాఁ
గరమరుదొప్పఁ జిల్లపరిగా నడిపించెను లాడు గోడకున్. 94

ఉ. తగ్గ ఫరాసుమండల ముదగ్రతమై బిరుదుల్ వచింపుచుఁ
లగ్గల కెక్కి రాబురుజులఁ దగు మన్నెకుమారసైన్యముల్
వెగ్గలమైన కోపమున వెన్కొనుచుఁ నురుమాఁడు వీఁకచే
నగ్గలికఁ దుపాకులఁగిలార్చుచు నేయుచు రోయుచు న్వడిన్.

సీ. పొంగులు రాఁ గాగి పొరలు నూనియ ముంచి
గరిగెల వంచి యుక్కరగఁ జల్లు
జిగురుటంబలి వేడి దిగుపాఁజాఁగాఁ
గుండలకొలఁదిగాఁ గుమ్మరించి
వసియార్పు దారుయంత్రసముత్కరంబులు
మేను లుచ్చి చనంగ మీఁటివైచి
యొండొంటిఁ దోడుగా గుండియ లొదలల్
గుఱి చేసి తెంచె నాగుండ్లు దొలిపి

తే. బిరుసులఁ దెరల్చి క్రొంబొగల్ గురియ నినుప
గొట్టములు రాల్చి మొద్దిటెగుముల గ్రుచ్చి
చిచ్చుబుడ్ల నగల్చి నిస్త్రింశతతులఁ
బొడిచి పడఁద్రోచి రాసేన కడిమిదొరఁగ. 96

ఉ. బాకుల మొద్దుటీటెయుల బల్లెములం జుఱకత్తులం గటా
రీకయి జాగులం బొడిచి క్రేళ్ళురుకం బడఁ ద్రోచి రేఁచి ఖ
ల్లాకరు దెంచు నయ్యవనులం ద్రుటిమాత్రములోన నంత స
మ్మూఁకలలోనలాడు తనముఖ్యతకొంచెము వచ్చెనంచొగిన్.

ఉ. కేడెము నెత్తి నుంచుకొని కేవలరౌద్రరసంబు పొంగి రాఁ
బ్రోడ యితం డనంగ నధిరోహిణివెంబడిఁ బెళ్కురౌతులం
దోడుగ నెక్కి రాఁదొణఁగెదుర్ధదరోషవిఘూర్ణమానుఁడై
లాడుతుపాకిదెబ్బలఁ గలంకక కైదువఁ గేలఁ ద్రిప్పుచున్.

మ. తనదర్పం బిరువాగువారుగన నౌద్ధత్యంబునం బేర్చి ని
చ్చెన వెంటన్ బురుజెక్కు నప్పుడదె వచ్చెన్ వ్రేయుఁ డం
చొక్కగుం,డున వ్రేయం దలప్రక్కలై చెదర లాడూఖా
నుఁ డల్లాన బీ,యనుచుం బిల్లమిరంబు వైచెను గతాహం
కారుఁడై యుర్వికిన్. 99

సీ. దంభోళిధారావిదారితంబై డస్సి
యవనిపైఁ గూలు కులాద్రిపగిది
హర్యక్షఖరనఖరాంకురచ్ఛిన్నమై
తొరఁగెడు మత్తకుంజరముకరణి
వైయాఘ్రనిశితదంష్ట్రాయాసితంబయి
పొడ వణంగెడు నాలపోఁతుభంగి

శాతపరశ్వధాఘాతనిర్దళితమై
కడువడి నొరగు వృక్షంబుమాడ్కి
తే. బురుజుపై నుండి వ్రాలు నిష్ఠురతరంపు
దెంచె నాగుంటితాఁకు నుదీర్ణమైన
నెత్తిచేఁ దూలి యిలఁ బడి నెత్తు రొలుక
లాడుఖానాఖ్యుఁ డూడఁ గలంగిరంత. 100

శా. హాహాక్రందననిస్వనాకులము భీత్యావేశసంత్యక్తచే
తోహంకారము విస్మృతప్రహరణస్తోమం బుదారస్పృహా
రావాలుత్తాశ్వచయంబు విహ్వలితవీరవ్రాతముత్సారితో
త్సాహాందోళితరాజకంబు నగుచుం దత్సైన్య మూర్తిం
గనెన్. 101

చ. పిడుగులు రాలినట్టు లతిభీషణవేగసముద్గమంబులై
పడియెడు లోహనాళముఖభాంకృతి మద్ఘుటికాపరంపరల్
కడువడి మేను లుచ్చి చనఁగా వెర గాసిలి నిల్వరించుచొ
ప్పడరమి వీఁగి పాఱె యవనాధిపసైన్యముదైన్యమందుచున్.

చ. విశకలితాశ్వికావలియు విహ్వలితోరు చమూసమూహ
ముల్, భృశపరిధావమానకరిబృందమునై వెఱ పేది యిట్లు
క,ర్కశుఁ డగు లాడుపాటుఁ గని గాఢవిషాదమనస్కతం
జతు,ర్దిశలకుఁ బాఱు సైన్యసమితిం గని ధైర్యదశావశా
త్ములై. 103

చ. కనుకనిఁ బాఱు సైనికులఁ గ్రచ్చఱ హైదరుజంగు సాం
త్వన,ధ్వనులు నిగుడ్చుచుఁ బహువిధమ్ముల రమ్మని క్రమ్మ
రించి త,ద్ఘనరథినీపరంపరకుఁ గాపులుగాఁ బురికొల్పి

కొందఱక్, మొనల నమర్చె లాసుముఖమూర్ఖఫరాసుల
శౌర్యరాసులన్. 104

మ. నిబిడక్రోధరసంబు జొబ్బటిల ధన్నీలానుకుప్పీముఖుల్
శిబికావల్గితకాయులై నిజభుజాసివ్రాతరోచిచ్ఛటా
శబరీభూతదిశాదశాంతు లగుచుఁ శౌర్యంబు దీపింప కో
టబురుంజుల్ గదియంగ డాసిరి గరిష్ఠం బైన వేగంబునన్.

తే. ఇత్తెఱంగునఁ బుడికొల్పి హెచ్చరింపఁ
గొత్తడములకు లగ్గ కెక్కుటకు నేగి
యాత్మవర్గంబుఁ దోడ్తోడ నరుగు దేర
మార్కొనఁ గడంగెను ఫరాసుమండలంబు. 106

తే. ఇత్తెఱంగున గదియంగ నేగుదెంచి
తన్మహోవప్రదుస్సాధ్యదార్ఢ్య మరసి
మొఱకులయ్యును నొచ్చెడివెఱవుదొట్టి
గరిమ దమలోన నొండొరుఁ గాంచికొనుచు. 107

ఉ. ఎక్కడికయ్యెపుం దమికి నేత్తెర మార్కొనుటబ్బుపౌరుషం
బక్కట యెట్టులైన వెడయాసల గెల్తు మటంచు నిగ్గడీ
కెక్కఁ దలంచి కొండపయి కెక్కుపిపీలిక లట్లు ప్రాకుచో
నుక్కరవ్రాలుగుండ్లజడి నొక్కట రూపరకుండు టెట్లకో.

మ. అనుచుం గొందలమందు డెందములతో నాందోళనోద్వృ
త్తి గైకొనుచుం గొత్తల నప్పరాసులు ననేకుల్ ఖిన్నతం
జెంది ఖా,నుని నిందించి రితం డెపో మనల నున్మూలంబుగా
నొంప వ,చ్చిన దుశ్శీలుఁడ కారణంబ యని తచ్చేష్టావిధు
ల్ దల్పుచున్. 109

చ. రణధరణీతలంబుల ఫరాసు లజేయు లటంచు నెంతయుం
బ్రణుతి వహించి యి త్తఱి నపాకృతవిక్రము లన్న దుర్యశో
వ్రణము భరింప నోపమని వారలు గోడకు లగ్గ కెక్కఁ గా
రణమునఁ గాలు ప్రోలి కెదురం గమకించిరి చంచలాత్ములై.

ఉ. అప్పుడు పూసపాటికులజాగ్రణి రాజు ఫరాసువారి కిం
పొప్పఁగఁ దోడు వచ్చి సమరోచితకృత్యములైన యుద్ధతుల్
ముప్పిరిగాఁ గిలార్చి బలముల్ బురికొల్పి తుపాకి నాదుచే
నుప్పరవీధి బిట్టదుర నోహరిసాహరిగాఁ బెనంగఁగన్. 111

సీ. పొగబాణములగముల్ నిగుడింప గ్రిమ్మెడు
ధూమంబు పెనుమొగుల్ దొంగలింప
నొరనెడలించిన తరవారుమిసమిస
ల్దొలుకాడు మెఱుఁపుల చెలువుఁజూప
రామసింగులభీకరము లైన మోఁతలు
యురువడియురుముల తెఱఁగునింప
బారుతుపాకుల మేరమీఱినగుండ్లు
వడగండ్లపాటున వడువు దెలుప

తే. వీను లానంగఁ దిగిచిన విండ్లపెంపు
లిందధనురాకృతిస్ఫూర్తి నీసడింప
వాడివాలంపుఁదుంపరవానగురిసె
రామరాజన్యసైన్యధారాధరంబు. 112

ఉ. దానికి వన్నెవెట్టినవిధమ్మున దర్ప మెలర్పఁగా శత్రుఘ్నని
చయంబు రంజకము నించుట యేయుట కన్నుఁ వ్రాల్చినం
తైన యెడంబుఁ జూపక దయఁ డిగి రీతిపులాములాసుమ
ర్తేనుముఖుల్ ధరాసులడరించిరియార్చి గుభాల్గుభాలునన్.

ఉ. చూపఱ కిట్టిబెట్టిదముఁ జూపు ఫిరంగులతాఁకులన్ గడీ
రూపఱకుండునే యని నిరూఢముగా మదిఁ దోఁచనయ్యె న
ట్లాపటువేగదర్పితమహాధ్వనికి న్వెఱఁగంది నింగి తా
రాపథమధ్యసీమ నమరప్రకరంబు కరంబు మొత్తమై 114

ఉ. ఒండొరు లెచ్చరించుకొని యుక్కున గోడకు డాయ నేగి రు
ద్దండతమై షరాసులును ధాత్రిపసైన్యము లొక్క పెట్టునన్
గొండకు నేత్తెఱన్ గదియు గొఱ్ఱపొట్టేళ్ల తెఱంగున న్వియ
న్మండలిఁ బీట లెత్తఁ గరిమన్ మొరయించు రణానకార్భటిన్.

చ. బురుజులవెంట నిచ్చెనలు పూనిచి చీమలు ప్రాకినట్టు లు
ద్ధురగతి నెక్క రమ్మగలు దుర్వహగర్వహృతిప్రచండని
ష్ఠురతరలోహనాళముఖశుంభదురుస్వననిస్సరన్మహా
త్తరఘుటికానికాయపరితఃపతనంబున కళ్కుపూనకన్.116

ఉ. అంతట రంగరాయవసుధాపతిచంద్రుని వీరయోధుల
భ్రాంతసమున్నతిం జెలఁగునట్టిబురుంజులమీఁద నుండి ది
గ్దంతిచయశ్రవఃస్ఫుటవిదారణకారణదారుణాయసా
త్యంతవిశాలనాళగళితామితగోళము లార్చి రుప్పినన్.117

సీ. వడివాట్ల కెక్కి వెన్నడితాఁకు రేకలా
లగ్గలం బైనచో డిగ్గ నుఱికి
బెదరక పైనెక్కి బెడిదంపు టడిదంపు
పోటుల బెగడొంది పుడమిఁ గూలి
సాబాలు మిడిమించి సాగిరానురవడి
క్రొవ్వాడి కైదువుల్ గ్రుచ్చదుల్లి
కోటకొమ్మలు డాయఁ గుఱుచయీటెలనాటి
పడఁద్రోయఁ జదికిలపాటుఁ గాంచి

తే. రక్తధారపరంపరాసిక్తమైన
ధరణినరుణితకాయులై పరిణమించి
పొరలుచుండియుఁ గ్రమ్మఱ నురువడించి
లగ్గలకు దూఁగిరి ఫరాసు లగ్గలికల. 118

శా. వేలారుల్ పటుశౌర్యవిస్ఫురణచే వీఁకన్ గడీ కెక్కఁ దాఁ
గేలిం బెట్టుచు రేకలాజబరుజంగీరామసిం గీఫిరం
గీ లాకుక్కమ్మడిఁ గ్రందుకో నురవడిం గిల్లాపయి న్బొల్చువా
రాలంపుం గినుకం గిలార్చి ఘనలక్ష్యస్ఫూర్తి బై ల్వ్రేల్చినన్.

శా. అంగాంగంబుల వ్రయ్య నుక్కరిపులిందానీకినీశ్రేణిత
ద్రంగల్లోహవిశాలనాళనిగళద్రాఘిష్ఠగోళావళిన్
భంగంబందుచు వ్రాలెనయ్యహిమరుగ్భానూష్మలంగ్రాఁగిఖ
ట్వాంగశ్రేణుల రాలు మత్కుణగణవ్యాపార మేపారఁగన్.

మ. డిగి లీలాసుముఖు ల్ఫరాసుదొర లుడ్డీనాభియానోత్పత
త్ఖగవేగంబున గోడపై కెగరి రాకల్పాంతవేళానట
న్మృగభృచ్ఛేఖరశూలసన్నిభములౌ నిస్త్రింశముల్దుస్సి యా
పగఱం దాఁకి ఘుసుక్కునం బొడిచి చంపం గూలి రుర్వీస్థ
లిన్. 121

చ. ఉరువడి నోహటించి నిజయోధవరు ల్పరవాహినీసము
త్కరముల నీటెనూటులను గైదువపోటుల గుండ్ల యేటులం
బరిపరిలై పడం జదుపుపాటవము ల్గనుఁగొంచు రంగభూ
వరతిలకంబు మెచ్చెఁ బెఱవారల ధైర్యవిజృంభణోద్ధతుల్.

చ. అరిమురిరావువంశమణి యక్కజమంద ఫరాసువారిఁ గొం
దఱ బురుజెక్కి పాలకిపదస్థుల దన్నియు దొమ్మిపేరు నా
బరఁగిన జోదుల న్మెఱుఁగుపారినకత్తుల నోదివంపఁగాఁ

గఱకుకఱుకున్న న్నరికి గండలు జేసిరి పద్మనాయకుల్.

చ. ఎడయిడ కయ్యుసిళ్లు తెర మెత్తినచాఱ్పున నగ్గి చాయకు
న్మిడుతలు వోలిమెక్కి మిసిమించుచు మాఱుశిఘాయిగుం
పున గ్గడలఁ గిలార్చి నాదు దుముకత్తుల సాగులఁ చిప్పటీలు
లం,బొడిచి పడంగఁ ద్రోచిరి రిపుప్రతతు ల్వారఁ గంది చూ
డఁగన్. 124

శా. శ్రీరామాస్త్రనికృత్తరావణశిరశ్శ్రేణిక్రియ న్రావురం
గారాయప్రభువీరయోధవరదోఃఖడ్గప్రహారంబులన్
ఘోరాకారతురుష్కసైనికులు చెక్కుంజెక్కు లై వారు ప
ల్గాఱున్ మార్కొనువారు నై యరిది గ్రక్కుం బోరి రాఁగుబ్బఁ
గన్. 125

వ. మఱియు నిత్తెఱంగునం బవరంబున కెదరి యదరుగుండె
యుం బిక్క చెదురు లేక యుగ్రకోపులై గగ్గోలుపడ నడిచి
పొడిచి నెచ్చినం గెడలుకొనుచు బిలుకుమార్పం దక్కిన
జోదు లెదురెక్కుచుం దనివిసనక యోల మాసగొనినవీకం
బెనంగువారును నై సయప్పనాయకానీకినీకరంబు లశి
దంబులం గ్రుచ్చియు గదాఘాతంబులఁ దెరలించియుఁ
గటారంబులఁ గ్రుమ్మియుఁ జప్పయీటెలం జిమ్మియు లగ్గదిం
పులం బొంపిరివోవునట్లు వైవం జేవ సడలి యడలుచుం
బురివిచ్చి విస్రస్తశిరస్త్రాణంబులును విధ్వస్తకంకటంబులును
విశీర్ణతనుత్రాణంబులును విగళితకరవాలంబులును విదారి
తకోదండంబులును విభ్రష్టఖేటకంబులును విలుంఠితకంఠ
నాళంబులును విఖండితభుజాదండంబులును విచ్ఛిన్నఫాల
ఫలకంబులును విసున్నకర్ణపుటంబులును వినిపాతితకేతనం

బులును విశకలితమతంగజంబులును విపాటితఘోటకంబు
లును విభీతపాదాతంబులును విస్ఫుటితపటహాజాలంబులు
నుం గలిగి యత్త్రోలిగల నంబరాసులు గతాసులై పడినం
దిక్కరి గభీరనీరకాసారంబు గండ్లువడిన వడువునం బటా
పంచలై చాంచల్యంబు నొంది పుళిందులఘోఁజు భగా
యించి చనుటయు. 126

మ. కృశమై మేనులు డుస్సి పాఱెడు ఫిరంగీగుండ్లచే డస్సి ఘోఁ
జుశిక స్త్రయ్యో ఫరాసులెల్లను బరాసుత్వంబునం బొంది ర
శ్వశతాంగేభభటాలి వ్రాలె ననుచుం జారుల్నివేదింప ఖా
నుశహా యుక్కురిఁ జెందె లేఁత మొగము న్మూర్చ్ఛనము
చ్ఛ్రియమున్. 127

ఉ. మానసుయోధనుం డయిన మన్నెకుమారుని వీరయోధు లు
చ్ఛానశతఘ్నికల్బరపుబోడిమిరీతి పులాములాసుల
స్సేనులసీనులై కలన జిందఱవందఱ లైనవార్త యా
ఖానునిమానసంబునకు గాఢవిషాదము నించె నయ్యెడన్.

మ. షుకురుల్లాహసనల్లిఖాన్మఖతురుష్కఖ్లానునిం డాసి మ
న్నెకుమారాగ్రణికోట చేకురమికి న్నీవింత చింతింప నే
టికి లాడూప్రభృతుల్యమావసథవాటిం జేరుమాత్రానఁ దా
వకశౌర్యం బరివోయెనే యకట యీవంత ల్క్షతి న్మానుమీ.

చ. అరిజయశౌర్యధుర్యమహిమాతిశయాన్వితు లయినవారి మ
మ్మరయుము సీరిపుప్రతతి యంతయు నుచ్చి చనంగఁ గోట
చే,కురు పనిఁ బూని దూగెదము కోలు మసంగెద మోట
లేక మా,బిరుదుమగంటముల్కలను పెంపు గ్రహింపు మ
టంచుఁ దెల్పినన్. 130

క. తెప్పిరి లేచి బిరాలున
ముప్పిరిగొను కినుక విత్తు మోసులు చూపన్
దెప్పరపుదిటముఁ దాల్చుచు
కప్పెరశివసత్తిపోల్కె ఖానుం డంతన్. 131

వ. తత్కాలంబున. 132

సీ. బిరుదువక్కాణించి భిన్నని వేనవే
త్రేజీలు గొలువ సిద్దిబిలాలు
సూరెల సమకట్టి బారుతుపాకుల
తండము ల్నడువ నుద్ధతులముల్కు
పాలకీ యిరువంక బలసి యీలెలవారు
పరపంజికొన పూసపాటిరాజు
డాసిరాహుత్తులు డాల్తరవారులు
డుస్సిరాపీఠిని హన్ననల్లి
తే. ఛత్రపతిరామచందురుజానుఖాను
లాదిగాఁ గల్గుజోదు లంతంత నరుగ
నరుఁ గవియవచ్చు కురుబలోన్నతి వహించి
తురకదళకోటి లగ్గల కురువణించె. 133

తే. జలజబంధుండు దాఁ గర్మసాక్షి యయ్యు
దారుణము పుట్టఁగలదని తపనుఁ డగుచుఁ
జూడ నోపక తొలఁగె నాశోభ దొలఁగి
చరమగిరిగహ్వరముఁ జేర నరిగె నపుడు. 134

తే. అరసి చూడ రజోరుణావరణదీని
నంటఁ గాఁ గూడ దనక లోలాత్ముఁ డగుచు
బగలు పద్మినిఁ గూడిన పాతకంబు

దివసమణి కప్రకాశతఁ దేకయున్నె. 135

చ. రణహతవీరయోధతను రక్తతరంగిణులం బరాంతగాం,గణ
ములు ముంచి పాఱె నన గాఢరుచిం బొలు పొందె యాత్ర
జ్యం,భణము నెలార్చుచుం గడుజపాకుసుమప్రతిమానశోణి
తా,గణితనవీనకాంతికలికాకలితమ్ములు సాంధ్యరాగముల్.

సీ. అరుణకంఖాణరింఖాఘాతమై మించు
నస్తగిరికరజోవ్యాప్తి యనఁగ
సమయవసంతము తమిరాలియవ్వని
సొబఁగొందు చివురాకుజొంప మనఁగ
నినని వేశంబున కిడుప్రతీచీశైల
రక్తరాంకవకుటీరం బనంగ
రవిహరిత్వముఁ దాల్ప రహిఁ గొల్వ నేతెంచు
గరుడుని ఱెక్కల కళ యనంగ

తే. నపుడు మూర్తిత్రయీమయుఁ డైనలోక
బాంధవునిరాక కెదురేగు పశ్చిమాచ
లాశ్రమర్షికషాయవస్త్రాంశు వనఁగ
సంజకెంజాయ తారకాసరణిఁ బొదలె. 137

చ. కొలకొలఁ గూయుచుం గుములు గూడి కులాయగృహాం
గణంబులన్, మెలఁగెవిహంగమావళులుమిత్రశిలాతతియుం
గవోష్ణమై, చెలఁగె మరీచికాప్రభలు జీర్ణములై నిబిడాభివృ
ద్ధులుం, దొలఁగె మలీమసస్థితులతోఁ దులదూఁగె దిగంత
రంబులున్. 138

చ. దినమను పెందటాక మతితీవ్రగతిం దెగి కాలనీర మె
ల్లను జనఁగాఁ దదంతరవిలక్షితకోకనదంబు తూలి వాఁ

లినగతి వ్రాలె హేళి కడలిం దదుదారసరోరుహోన్నమ
ద్ఘనతరభృంగసంఘములై వడిఁ బెల్లగసెఁ దమచ్ఛటల్.

సీ. గగనతమాలవృక్షము తమోంబుదలీలఁ
బొలుపొంది పూచినపువ్వు లనఁగఁ
గటికచీఁకటిపేరికాళిందిలోపల
మొనలెత్తు వెలిదమ్మిమొగ్గ లనఁగ
స్వర్లోకమానులు సాంధ్యార్చనకు సేయు
గంగాఘసైకతలింగము లన
భయదశతఘ్నికార్భటులకుఁ జదలేటి
నదటు నేచినయంచకొదమ లనఁగ

తే. ఘోరసమరస్థలీహతవీరవార
పరిణయావసరాప్సరోభామినీప్ర
కల్పితవితానకలితముక్తాగుళుచ్ఛ
బంక్తు లనఁ దారకాతతు ల్బలసె మింట. 140

మ. తమిసాయాహ్నవిరోధిహేళిపయి సంధ్యారాగరక్తప్రవా
హముగాఁ బోరుచుఁ బట్టి యస్తగిరిదుర్గాంతంబున న్వైవఁ
ద,త్క్రమ మాలించి వియోగచింత సతికార్శ్యం బొందు
చుం బద్మినీ, రమణీరత్నము నించు నూర్పు లనఁగాఁ రాజి
ల్లెఁ గ్రొంజీకటుల్. 141

సీ. జంభారిపురిసరిద్దుంభనం బెదఁగోరి
వర్ధిల్లు యమునాప్రవాహ మనఁగ
గమకించి చక్రవాళము దాఁటి యుద్వృత్తిఁ
బొదలినతిమిరంపునది యనంగ
నస్పంద మగుచు మేరుస్పర్ధఁ బెరిగిన

గజ్జలాచలవలత్కాంతి యనఁగ
గగనలక్ష్మీతనూస్థగితమై నిబిడత
దులకించు పచ్చికస్తురి యనంగ
తే. దండధర గదాదండ వేదండ తుండ
నీల నీరద నీలిమ లాలితంబు
జారిణీజారసమ్మోదకారి యగుచు
నంధతమసంబు పర్వె రోదోంతరమున. 142
తే. అట్లు ఘోరాంధకారమాయావరణము
రణ మొనర్పఁగఁ దివురువారలకె కాక
యఖిలజనులకు నిమ్నోన్నతానభిజ్ఞ
తావిచారంబుఁ గఱపె నత్తఱి గణంగి. 143
ఉ. నెక్కొని కర్కశుం డయిననిష్ఠురపుందురకాతఁ డెంతయుఁ
వెక్కసమైన కోపమున వెన్కొని తమ్మిగి హెచ్చరింపఁగా
నెక్కొనుకోట నగ్గడల నిక్కడ నక్కడ నాక తేకువం
గ్రిక్కిఱియంగఁ బాఱి పరికింపఁగ రానిబలం బసంఖ్యమై.
శా. దట్టంబై యపసవ్యసైన్యచయ ముద్ఘాటించుచున్మించి తా
రిట్టట్టై కరదీపికాతతు లిలాయీలు న్మతాబా ల్గడీ
చుట్టు న్నిల్పిరి వేనవే ల్వేలమరాజోదు ల్రయాయత్తులై
లట్టాల్గట్టిగఁ బట్టి బిట్టడచి రా రావుత్తుల న్బొత్తిగాన్.
ఉ. వెన్నెల దీర్చి కాచినచవిం గడుచందురుజోతివెల్లువల్
చె న్నెసలార విస్ఫురదసిప్రముఖప్రకరాదిసాధనా
భ్యన్నతి నొంచి చించి రిపుయోధతతిం బదివేవు రన్యమా
సన్నత లైకభాగవినిమగ్నులఁ జేసిరి మన్నెసైనికుల్. 146
తే. కోటచుట్టును బ్రతికోట గొలిపినట్లు

బిట్టులముఁ గాఁగఁ బీనుంగుఁ బెంట లయ్యె
నట్టులయ్యును బిరుతీక యవనబలము
లక్షలకొలంది పొదువుచు లగ్గ కెక్కె. 147

శా. అర్ణోరాశితరంగమండలభరన్యాయంబుగాఁ బైపయిన్
గర్ణాన్గండులు నిండి మెండుకొనుచున్ గాఢోద్ధతింబర్వినా
కీర్ణాంతర్గ్రహాపంక్తి నంగడుల ముంగిళ్ల న్బజారంబులన్
నిర్ణిద్రంబుగఁ గోటలో రిపుభటానీకప్రయుక్తంబులై. 148

ఉ. అప్రతిమాభిమాననిధి యైన మహాగుణశాలి రావువం
శప్రభుమాళి యిబ్బల మసంఖ్యము దీని వధించు టెట్లు భీ
మప్రదరంబునం బిలుకుమాఁగియు నోటమిలేక మించి యీ
వప్రము నిండబారె ననివారణమై యిఁక నిల్వ వోవునే.

ఉ. వేలకొలంది చచ్చుచును వీఁగుచు దక్కినవీరు లెక్కుచుం
బోలినకిన్కచే మిగులఁ బోరుచు నుండెద రిట్టిపట్టునన్
నాలుగువేలకాల్బలమునం దిట మూడి యపారమైన యి
య్యాలమునన్ జయించుటడియాసనిజంబని తావితాకుఁడై.

సీ. తనతమ్ము నవనిభృద్ధైర్యమహాశౌర్యు
వేంగళరాయభూవిభుని నొకనిఁ
దనదుమామ నమేయదర్పదర్పాధీశు
చెలికాని వేంకటక్షితిపు నొకనిఁ
దనబాంధవుని రిపూత్కరవనీఘోరద
వాగ్ని దామర్లదమ్మన్న నొకనిఁ
దనసైనికాగ్రణి ననుపమదోర్వీర్యు
నినుగంటి నర్సానవనీశు నొకనిఁ
తే. బిలిచి యసమానకక్ష యిబ్బలము పెంపు

తెంపు సైరింపరా దింకఁ దెగువ జేసి
మనల శుద్ధాంతకాంతా ప్రమాపణంబు
నెఱపి యభిమానధనమె మన్నింప లెస్స. 151

మ. బలవంతుం డగు వైరి పైఁ దొడరి దోఃపాండిత్యముల్జూపిరే
విలసత్ఖ్యాతియు మానరక్షణము సద్వృత్తిం బ్రవర్తిల్లిరే
కులముం బెద్దలు మెచ్చికొంటయును గల్గున్నీఁద నాతారకా
జలజాతాప్తనిశాకరం బగు యశస్సంపత్తియుం బర్వెడిన్.

ఉ. మానము గాచుకోఁదలఁచుమానుషముల్గలవారు పౌరుషే
యానకు భూషణంబుకుల మారడిఁ బుచ్చక సాహసించి నా
కీనిపుణప్రతాపధృతి యెన్నిక గావున నస్థిరంపుఁ బ్రా
ణానకు డాగి శాశ్వతధనంబు యశం బది మాపుటొప్పునే.

చ. అనిబహుభంగులం దెలియ నాడినమీఁదటఁ దత్సహోదరుం
డనియె విరోధిదుష్టమతి యైన దురాత్ముఁడు రాజు యావనా
వనిపతితద్వశుం డగుచు వర్తిలుఁ గావున వారి నోర్చుచిం
తనమును దాలదవ్వ లన తారసిలం గల దంచుఁ దెల్పితిన్.

క. వినవైతి రిట్టిహేతువు
జనియింపఁగ వలసె మనకు సాంఘాతికమై
మొనకొనియె మరణకాలం
బనుమానం బింక నేమి యనవుడు నంతన్. 155

క. చెలికానివంశసంభవు
నలఘుతరస్థైర్యు ననిచె నవరోధవధూ
కులకంఠనాళకృంతన
కలనాదారుణవితానకఠినత నెఱపన్. 156

తే. అతఁడు నభిమానరక్షణార్హప్రచార

దారుణాకారసాహసోద్ధత్య మమర
నంతిపురి కేగ మొఱసె దిగంతరములు
ధరణి వడవడ వడఁకె భూతలముబెగడె. 157
తే. రాయమణి రాణితనకుమారాగ్రియాయి
నపుడు కొండొకదాదికి నప్పగించెఁ
గోట వెడలించి బ్రతికించుకొమ్మటంచు
నట్లు గావించె నద్దాయి యడలువోడమి. 158
తే. మఱియు నారాయమన్నినిమానవతియుఁ
బాణితలమున శాతకృపాణిఁ బూని
దానిచే మేను దొరఁగె మద్వైరివంశ
మకట నిర్వంశ మగుఁగాక యని శపించి. 159
తే. అపుడు పశుపక్షిమృగములు నవనిజనము
లభ్రవాణియు విస్మయం బందికొనుచు
నమ్మహావీరపత్ని శాపమ్మువలన
నట్ల కాఁగల దని కొనియాడి రంత. 160
క. ఘననిశితఖడ్గధారల
మొనకొని చెలికానివంశమూర్ధన్యుఁడు పెం
పున వడివడి నంతఃపుర
వనితాజనతాతిచిత్రవధ విధి నడపెన్. 161
తే. తక్కఁగల యట్టి యభిమానధనులు వెలమ
లొక్కనారిండ్లవా రనలోగ్రశస్త్రి
నిహతులై రంగనాశిశుసహితు లగుచుఁ
దద్విదారణ మెంతని తలఁపవచ్చు. 162
తే. దేవతిర్యఙ్మనుష్యాలం దీవిధంబు

పెంపు గనలే దటంచు నిలింపులెల్ల
వెలమవర్ణంపుసాహసవిక్రమములు
భళిభళీ యని పొగడి రభ్రమున నుండి. 163

మ. అపు డాశాకరికర్ణకోటరపుటాహంకార నిర్వాపణా, నుప
మస్వానవిఘూర్ణమానపటహం బొక్కంట మ్రోయించి
రో, షపరీతం బగు మానసంబున ధరా జంభారి రంగ
క్షమా, ధిప రత్నంబు బురుంజు లెక్కిన విరోధిశ్రేణిపై
మార్కొనెన్. 164

శా. దివ్యాస్త్రప్రణిపాతనంబునకు నుద్విగ్నంబుఁ గైకోక పద్మ
వ్యూహం బభిమన్యుఁ డేత్తెర విభేదప్రౌఢిమై చొచ్చినట్టవ్వా
జోద్ధతి నేకవీరుఁడయి ఘోరారాతివిభ్రాంతిశ, స్త్రవ్యాపా
రము చీరికిం గొనక యాశౌర్యాఢ్యుఁ డూల్కొంటయున్.

ఉ. సింగపుఁబిల్ల బారిఁ బడి చిందరవందరలైన కొమ్ముటే
నుంగులుపోలె బెబ్బులిఁ గనుంగొని పారెడు లేళ్లపోల్కినా
రంగనృపాలుఘాటి కెదురన్నిట మించుకయేని లేనిపే
ర్మిం గడుభీతి నొందియును మేటిమగల్తు రకల్మషోగ్రులై.

చ. పలువురుగూడి యొక్కమొగి బాణకృపాణపరంపరాసము
జ్జ్వలతరచాకచక్యము దిశావలయంబుల కెక్క పాఱ నూ
ర్పులు నిగిడించుచుం జెలగి పోరికిఁ దార్కొనునంత వాలునుం
బలుకయుబూచిపట్టెనరపాలశిఖామణియోహటించుచున్.

చ. తరమిప్రతాపదర్పితులఁ ద్రిపుయోధుల నూచముట్టఁగాఁ
గరములు పెందొడల్దలలు కంఠతలంబులు చెక్కుచెక్కఁగా
నరకుచు దూగి పాఱ వడి నల్వుర ముప్వుర హత్తికుత్తుక
ల్దరగెఁ జలంబు చేధుమికి లాఘవలంఘనలక్ష్యచాతురిన్.

చ. పరేవరలైన మేనుల నపారములై ప్రవహించుచుండ నె
త్తురు జడిసోన వెల్లువలు తూములు వెట్టినయట్టు వచ్చి పె
న్నురువులు గట్టిపాఱ యవను ల్బెగ డందుచు వీఁగి వచ్చియు
ద్ధురశరజాలము ల్వఱపి త్రుంచిరి రాయకరాగ్రఖడ్గమున్.

ఉ. ఉక్కున మిక్కుటంపుఁ దమి నొక్కట నుక్కుటలుంగుటీలు
కెం, పెక్కఁ గనుంగవం దొరఁగు నింగిలపు స్రజ ముప్పతిల్లఁ
గాఁ, గ్రక్కున బూచి పట్టి భుజగర్వసమున్నతు జానుఖాను
నిఙ, డొక్క యగల్ప వాఁ డవనిఁ ద్రెళ్లను రాయనికుంత
సంహతిన్. 170

మ. ఉదితక్రోధమునం బెనంగు నృపవర్యుం జూచి జంత్రాల్లహా,మ్మ
దుహాబస్సేనుమయూరుదారుణరణోన్మాదంబుసం డాసి యు
న్మదుఁడై యమ్మరిఁ బోసి రేఁచి తునిమె న్రావ న్వయోత్తంసు
చే, తిదృఢం బైనని శాతకుంతము హఠా ద్వేగంబు చేసత్తెఱిన్.

ఉ. రావుకులాగ్రగణ్యుఁడవురా భళిజోదువునీవె యంచు వీ,రా
వలి మెచ్చఁ గ్రచ్చఱ శరాసనముం గొని యంబుఁ గూర్చి నీ
చేవ యణంతుఁ జూడు మని శాతశరంబునఁ ద్రుంచె నిష్ఠురా
రావ మెలర్ప వానితల రౌతులు భీతిల జాతశౌర్యుఁడై. 172

చ. అది గని రోషరూషితహృదంతరుఁడై తరవారు దుస్సిదో
ర్మదము వెలార్చుచుం బిలుకుమార్చె ననేకులయోధవీరులం
గొందగొని సంకెలలైడపుక్రొల్పులిపోలిక నీతఁ డింక నే
జడిపెద వీరినం చెదిరి సాహసశాలిబిలాలురాయనిన్. 173

తే. అట్లు చనుదెంచువాని దురాగ్రహాగ్ర
హాగ్రసితచిత్తు నతిమత్తు నప్రవర్గ్య
ఘోరరథినీయుతునిఁ జూచి యార వీని

సాహసోత్సాహ మని కడు సరభసమున. 174

మ. చల ముష్పాంగ నభంగసంగరకళాసంరంభియై యిట్లు మి
న్నులు ముట్ట న్గరులంటఁ దూపుగముల న్సోనై నేసి యే నేసి
య,మ్ములకు మ్ముల్వాడి రొమ్ము లెమ్ములగల న్మన్నేసి యన్నేసి
మా,ఱులుచే వెళ్లినపోటు లోటుగని తీరుగ బాకు సారిం
చుచున్. 175

మ. అరివర్గంబులు జుట్టిముట్టి తన బాహాహాంకృతిస్ఫూర్తిఁ జూ
పఱు లగ్గింప నిలింపకోటిచదలం బైపై నిరీక్షింపఁ ద
త్కరవాలమ్మున రంగరాయవసుధాకాంతుండఖండోద్ధతిన్
శిరముం ద్రుంచెఁ గరీంద్ర మజ్జముబలెం శిద్దీబిలాల్ఖానునిన్.

వ. ఇట్లమ్మహీమండలాఖండలుం డుగ్రవేదండంబు శుండాదం
డంబునం గమలషండంబు దెమల్చినపగిది నిజభుజాగ్రజా
గ్రన్మండలాగ్రంబున నుదగ్రభంగిం గదిసి సవ్యాపసవ్య
ప్రచారంబులం జెలంగి సెలగి నైచుచుం బ్రచండగతి నఖం
డదోఃపాండిత్యంబు నెఱపునప్పు డుప్పరం బెగసి ఛత్రపతి
ప్రభృతిరజపుత్రవ్యూహంబును షుకురుల్లాదిసాదినికురుంబం
బులును బహుపదాతివిసరంబులుం బ్రసారిత కరవాల భిం
డివాల నిశిత విశిఖ జాల ప్రముఖ నిఖిల సాధనులై యా
యోధనంబున నయ్యాశోధనుం బొదివి పదివేవు రేదు వెఱి
కినకరణిం గఱకుటంప జల్లుజల్లునం బయిం జల్లుటయు గా
యమ్ము గాయమ్ముల వఱ్ఱుగా నోనాటినం దొరఁగు శోణితా
సారంబు మేర మీఱం గుసుమితకింశుకాకారంబు పూని
యుం దిటంబు సడలక కొంతసేపటికిం బడలిక గ్రమ్మం గ్రమ్మ
ఱఁ జముదాడు వెఱికి జళిపించుచుం బ్రత్యాలీఢపాదస్థుం

డయి నిలిచి హుంకరించుచుం దఱుముచుం గదిరివయిచు
చుం గొంతదడవు పోరి యనంతరంబ బలిమి దఱగి మైసోలి
తొరఁగి మింటికెగయు తగరుజక్కెలికపోలికం బ్రద్యోత
మాన జ్యోతిర్మయస్వరూపమ్మున నమ్మహావీరపురుషమూర్తి
మూర్తిత్రయీమండలుం డగు మార్తాండునిమండలంబుఁ
జించుకొని యభ్యంచితప్రకారంబున నిద్దివిజపురి కరుగు
దెంచె నప్పుడు. 177

ఉ. అవ్వల నెట్టులుండెను దదాత్మజుఁ డాధరణీశుసోదరుం
డెవ్విధిఁ గానరై రిదుర మిట్టి విదారుణవృత్తిఁ బర్వుచో
నెవ్వగ మానె నిట్టికరణిం ధరణీజనకోటికాత్మ సం
చవ్వోయిగంట్లవేల్పుడుగ నాలపుదింట్ల యగార లిట్లనున్.

వ. అంత నగ్గిడీదుర్గంబుసందుఁ గ్రందుకొని యమందమంద
రాచల విఘూర్ణమానార్ణవమథ్య ప్రభూతభీతికరకాలకూ
టానలజ్వాలాభీలంబై దవానలావేశితకుత్కీలంబుచందంబు
నం గీలిలీలాకలాపం బపారంబై ప్రళయకాలానలంబై ప్రవ
ర్తితవైశ్వానరప్రతాపంబులం దిరస్కరించుచుఁ జిటచ్ఛిట
చటచ్ఛటార్భటీనిర్దళితదిక్కూటరం బగుచు నుద్దండ దండ
ధరమండలాగ్రంబులం బోని చండ జిహ్వామండలంబులు
పుండరీకప్రభవాండభాండంబు మండిపడం జేయ భూయః
ప్రకారంబున నిండికొనుచుం గండు మిగిలి యనేకప్రకార
విధ్వస్తస్త్రీబాలవృద్ధాది బహుప్రాణిలోకభీకరంబై తొంటి
కాలంబునాఁటి ఖాండవదహనంబుచందంబున నిర్ధూమ
ధామంబుగా మండం జొచ్చె నప్పు డుప్పరం బెగసి బురుంజు
లెక్కిన ఫరాసుమండలంబు లుద్దండ వేణుదండ మండలా

ఖర్వాపర్వపటపటాత్కారంబు ఘోరంబై యనేకశతఘ్నీకా
నికాయనికామ భైరవారావశంక ననుకరింపం జంకు వోడ
మి పుడమికిం దిరుగ నుఱికి మహోద్భుతరసవిభుగ్నమానమా
నసులై గడీక నతిదూరంబునం దిరుగువారం బరువకట్టి
నిలిచి రాసమయంబున. 179

తే. దాది గొనిపోవు రంగరాట్తనయమణికి
నడ్డమే తెంచికొని పోయి యవనపతికి
నప్పగించిరి తద్భటు లాదరమున
నతఁడు నబ్బాలు నతికరుణార్ద్రుఁ జేసి. 180

ఉ. ఆదొరసోదరుం డగు బలాఢ్యుఁడు వెంగలరాయమౌళి తా
హైదరుజంగులస్కరున కై నడవం దలఁచె న్యుగాంతవే
ళాదవపావకాకృతి నలంఘ్యపరాక్రమదర్పితాత్మ సే
నాదృఢబాహుసాహస మనంతవికాసము నింపఁ దృప్తుఁడై.

ఉ. భాసురశౌర్యుఁ డాంధ్రకులపావనుఁ బాపనృపాలవర్యు ము
న్నే సమకొల్పె రంగధరణీధవమౌళి మదగ్రజుండు దు
శ్శాసను నోహటింపఁ దగు సాహసవంతుఁడు భీమసేనుఁ డే
కాసడి సన్నవాఁ డనినకై వడి రాజు బలంబు డింపఁగన్. 182

ఉ. కావున నింక లష్కరుచి కాకుపడ స్జగడం బొనర్చుటే
చేవ యటంచు నెంచి నృపసింహ మఖండితరోషఘూర్ణమా
నావిలమానసుం డగుచు నాహవదోహళకాహళానకా,రా
వము మిన్నగల్ప నగరాజితగోపుర మెక్కి యుక్కునన్.

తే. ప్రకటబలుఁ డందు నిలిచి నాలుకలు గోరియు
నుగ్రతఱుకకరోత్కటకోపమాన

మానసీయశతఘ్నికామండలంబు
నాదుకొలిపించె లష్కరుమీఁదఁ బెనఁచి. 184

సీ. ఒకఫిరంగీగుండు నికటస్థలీవల
ద్బృహుసామజములఁ గుప్పలుగఁ గూల్చె
నొకజజాయీవ్రేటు ప్రకటధాటీనట
ద్వరఘోటకములఁ జుప్పర మడంచె
నొకరేకలాదెబ్బ యుద్ధతారాతిరా
ట్పటకుటీరములకంబము లగల్చె
నొకతుపాకీతాఁకు సకలారిసైనిక
నికరాంగలతికల వికలపఱచె

తే. మాటుమఱుఁగున గుఱిఁ జూచి వేటకాండ్రు
మెకములఁ దెరల్చుచాడ్పున నొకట నొకట
లష్కరు చికాకుపడ నేయ లలి దొరంగి
రాజుశిబిరంబు లేచి దూరంబు దొలఁగె. 185

చ. అపు డుదయాద్రిమీఁదఁ గన నయ్యె సుధాంశుఁడు దచ్ఛ
తఘ్నికా, విపులరవార్భటు ల్వెలియు వేడ్క నభోభువనం
బున న్సరి,న్నృపపతి లేచి పూర్వశిఖరీంద్రము పేరిటి ఫుట్టు నె
త్తున,న్బృహుఫణామణి తత్కలిత శార్ఙ్గపదం బనఁ దోఁచు కం
దుతోన్. 186

క. నెలవొడిచెం జెంగలువలు
నలివిడిచెం జక్రవాకనయనోదకముల్
జలజలవిడిచె న్వెన్నెల
జిలజిలదిక్కులకు నొడిసెఁ జీఁకటు లెడసెన్. 187

వ. తదవసరంబున. 188

సీ. కదనరంగస్థలి కలియుగార్జునుఁ డన
నలరారు రావుచిన్నయ్యగారు
కాకర్లపూడివెంకటరామరాజాది
తేజోదివాకరుల్ రాజపరులు
యినుగంటివంశపావనులు ధర్మారాయ
నరసింహరాయభూనాథముఖులు
పరుషాభియాతిభీకరసాహసోద్ధత్య
బాహుశౌర్యులు కంది బండవార
తే. లాదిగాఁ గలశూరాగ్రయాయులెల్ల
బలసి యిరుదెస నడతేర నలఘుపటిమ
భర్గభార్గవవిక్రమపరిక్రమంబు
డంబు నెఱపంగ గదలి బీరంబు మెఱయ. 189

సీ. బిన్నినిఁ బఱతెంచు బిరుదు రాహుత్తుల
కత్తులతళతళ లాఁరొాఁనంగ
నిరుచక్కిఁగనుపట్టి యెలగోల్తుపాకుల
మూకలకలకలంబులు చెలంగ
బారుగా నిలిచిన పందీటిమొనగాండ్ర
కనుగాండ్రతనము భీకరత నెఱప
నురువడిఁ బఱతెంచు నొంటివస్తాదుల
ముస్తాదు లంతంత మురువుఁ జూప
తే. వెలమదొర లెందతేని దోర్వీర్యకలనఁ
గలనఁ బిరుతీనిమగఁటము ల్దెలుప నుఱక

కఱకుదన మొప్ప నపుడు లష్కరున కెదుర
వెంగలనృపాలమణి కోటవెడలి నడచె. 190

ఉ. ఏనిక దోయిమీఁద నెనయించు డమారపుటోకు లాకసం
బానఁ బ్రభాసమానసముదార్భటిమద్భటకోటిసింహనా
దానకు దానకుంభితమదద్విరదాకృతి గాంచి శత్రుసం
తానము భీతిలన్నడచి డార్కొనె వెంగళరావు లష్కరున్.

మ. అవనిం బెల్లుగఁ బద్మనాయకులు దృప్యద్వైరివర్గంబుపైఁ
గవియం దానును బద్మనాయకసమాఖ్యం బూని యిట్లొం
డుట, ట్లౌనె యంచు నృపచే మహోన్నతగ[illegible]మూర్ధస్థితిం
బొల్చె నా,రవిబింబం బుదయాచలేంద్రశిఖరాగ్రం బెక్కె
శోణద్యుతిన్. 192

ఉ. దృప్తసరోధియూధములతో నెదిరించుటకై చతుస్సహా
స్రాప్తబలంబుతో నెదిరి సాహసధుర్యుఁ డితండు జూడ సం
సప్తకకోటిపైఁ దొడర సాగిన క్రీడియె కానిచో సము
ద్దీప్తము లక్షపాయదళి దీని నెదుర్పగ నొర్గ్ల కొప్పునే. 193

చ. అని యవనీజనంబులును నభ్రచరుల్వారఁ గంది చూడము
న్మనుఁ నిశీకిమార్కొనుట ముఖ్యముగాఁ దలపోసి తూగునె
కొ్కనుకినుక న్నిజాప్తభటఘోరశరాగ్నులఁ జుట్టుముట్టి క్ర
క్కున రవళించుచుం దదధికారి పుళిందవని న్దహించుచున్.

చ. అతులితబాహువిక్రమసమగ్రత నిట్లురుదెంచు వెంగళ
క్షితిపుబలంబుమీఁద జినిసీపయి కాపు వసించు యోధసం
తతులు ఢమాఢమీనినదదర్పితభూరిశతఘ్నికప్రయో
ద్ధతి నిగిడింప నప్పగఱఁ దాకి మగంటిమిచూపు తెంపునన్.

సీ. బహువీరభటవారకహాకహోర్భటులకు
రణభేరికాఢాంవిరావములకుఁ
జటులతురంగహేషానిస్వనములకుఁ
గరిఘటాపటలఘీంకారములకు
రాహుత్తఖడధారాచకచ్చకలకుఁ
గోదండశింజినీనాదములకుఁ
గరలి మ్రోఁగెడు తుపాకీఢాంఢమీలకు
రహాఫిరంగీగుండ్ల రాకడలకు
తే. దిటము చెదరక బెదరక యడరుదొట్టి
కిట్టిలముగాక జినిసీని జుట్టుముట్టి
కుప్పికుప్పాము మొదలుగా నొప్పువారిఁ
దదధికారులఁ జంపిరి దర్ప మెసఁగ. 196

తే. అప్పటిరణంబునం దైన నొప్పి దప్పు
లెన్న నిరువాగునందు న న్నిన్నియనక
జరిగె నభిమన్యుయుద్ధావసరసముద్ధ
వీరరససంహతానేకవీరసరణి. 197

చ. కదన మపారమై పఱచెఁ గత్తులు గత్తులు నీటె లీటియల్
గదియ నెకాయెకిం బడి చెకాచెకలై తునియంగ నొండొ
రుల్, చెదరక గ్రిప్పు నెత్తురులు చిమ్ముకరమ్మున జొత్తుపాపలై
చిదురుపలై ధరం దొఱగి చెయ్వులు దక్కి భయంబు నిం
పుచున్. 198

మ. అమరుల్దానవులు న్సరోషకలనాహంకారులై తారసిల్లి ము
దం బుచ్చి చనం బెనంగునటు లోలిం దాఁకి యన్యోన్యఖ

ద్గముఖాఘాతముల న్నిరశ్చరణవక్షఃకంఠము ల్వ్రస్సి తు,ష్టు
ముక్కై రయ్యిరువాగువార లపు డాదోర్నిర్యుద్ధంబునన్.

సీ. ఈటె లీటెలఁ జుట్టి యెగచి కటారము
ల్పెఱికి పేరురముల విరియఁ గ్రుమ్మి
తరవారు తరవారు నొఱసి మిణుంగురు
లురియంగ జబ్బల కుఱికి నఱికి
బల్లెము ల్బల్లేలఁ బాపి చంకిలి డాసి
యలుగక డంబాన నంటఁ గ్రుచ్చి
కత్తికత్తి నగల్చి తుత్తునెత్తై రాల
విసరి యొండొరుపులఁ గసి మసంగి
తే. గుండియ ల్వ్రీల నేజాల గ్రొలఁది గ్రుద్ది
ప్రేవు లురులంగ సాదుల జావఁ బొడిచి
పోటుదోటొనిబిరుసునఁ బోరి రిట్టు
లుభయసైనికయోధు లాయోధనమున. 200

చ. కణఁగి పరస్పరంబు సెలకట్టకపోరుడు ఘోరయుద్ధ మా
ఫణిపతికి న్వచస్పతికి భారతికి న్వశిపోవ దెంతయుఁ
గణుతి యొనర్పనైననది గన్గొనఁ జొప్పడు తొంటి రామరా
వణు లరణంబుకన్నఁ గురుపాండవయుద్ధముకన్న మిన్నయై.

వ. మఱియు నవ్వీరపుంగవుం డగు వెంగళరాయధరాపురంద
రుని బలంబులు భుజాస్ఫాలనంబులు సలుపుచుం బలంబున
నావిష్కృతక్రోధరసాధీనులయి ముష్కరతురుష్కధాను
ష్కానీకినీనికాయంబుఁ బొదివి హతప్రత్యాహతంబులు
గాఁ బోరిపోరి యితరేతరకరవాలధారానిపాతంబును బర
స్పరకఠారికావిపాటనంబును నన్యోన్యకుంతనికృంతనంబును

మిథఃకరక్రశగదావిదారితశారీరావయవంబునుం గావించు చుం బిరుతివియక ఖడ్గాఖడ్గియుం గుంతాకుంతియుం గచాక చియును బాహాబాహియునుంగా సంకులాహవం బతి భయావహం బయి పరఁగం బ్రవర్తిల్లు నప్పుడు. 202

క. ఒకధూము రేఁగి లస్కరు
పికపికలై తుములరణము పెంపున నన్యో
న్యకరాసిసంహతులచే
వికలతఁ గని రొరులు తమరు వీ రనుకొనకన్. 203

సీ. సంకెల ల్దెగ నూడ్చి సాధ్వసావిలములై
బెగడొంది పఱచు స్తంబేరములును
గట్టుత్రాళ్లు గలించి కళ్లెల కాఁగక
భీతిల్లి పరువెత్తు వీతితతులు
తరవార్లు మఱచి కత్తళములు జీరాడ
నూడనిఁబాడు రావుత్తవరులు
దండుకల్లిల్లిచే నొండొండుగానక
కానకై జరగెడు కాల్బలంబు
తే. లాయురవశిష్టులై తారుగాయగాండ్రు
జీవితాశలు వదలి భుజించుకొనుచు
నొరలు బిబ్బిలు నగుచు లష్కరు చలించె
మందరోన్మథితాంభోధిచంద మొంది. 204

చ. అపుడు నబాబుదుర్గమతమాద్భుతశౌర్యపరాంగవేంగళా
ధిపభటనిర్నిరోధసముదీర్ణపరాక్రమదీర్ణనైజయూ
థపగతదైన్య మారసి నితాంతసమాకులచిత్తవృత్తియై,నృ
పవరుఁ బూసపాటికులునిం గని యిట్లనియె న్రియమ్మునన్.

ఉ. వెంగళరాయుఁ డెంత రణవీరుఁడొ కాని నితాంతవిక్రమా
భంగురశక్రసూతియయి భాసిలుచు స్మదుదగ్రసర్వసే,నాం
గములెల్ల త్రుళ్లడచె నాతని యాహవకేళి కిప్పు డె,న్నం
గఁ ద్రిగర్తసైన్యము లనం గనుపట్టెడు నిబ్బలావళుల్.

క. రేచెర్లగోత్రసంభవు
లై చెన్నగు వెలమవారి యభినవశౌర్య
ప్రాచుర్యబలముఁ బోలిన
దేచాయం జూడ మవని హిందువులందున్. 207

సీ. మెకములనడుము చించుకవచ్చు బెబ్బులి
పోలికె బొబ్బిలిపురినృపాలుఁ
డుడివోని కినుకచేఁ దోడరి యాశిబిరంబు
నడిబారు చొచ్చి వెన్నడినవారు
ఘోరదావాగ్నిచే నీరసారణ్యంబు
బోడ వడంగుదునట్లు కడిమివొరఁగి
చనియె నస్మత్సేనసంగ్రామరంగంబు
పీనుంగుపెంటయై పేర్చె నింక

తే. నేమిసేయంగ నోపుదు నేర్పరించి
వీరు నెవ్వాని నోడఁగూర్తు వీరినోర్వ
మున్నె సేనాధిపతులెల్లఁ జన్నవార
లంతకునియింటి కంతంత నతిథు లగుచు. 208

తే. వారు స్త్రీబాలవృద్ధసంహారఘోర
దారుణవిపత్తి కోడఁబడి బారుకట్టి
మరణమున కెత్తివచ్చు నస్మానధనులు
బహుజనహతంబు సేయరే భండనమున. 209

తే. రావువారల యుగ్రశౌర్యప్రసంగ
మది యమానుష మని వింటి మ త్లెఱింగి
నీదురాలోచనాసముత్పాదనమునఁ
గానలే నైతి నిటువంటిహాని యగుట. 210

మ. తెగి వంచించినఁ గార్యహాని యగు నీతీవ్రప్రతాపంబు గా
నఁగ నో మీఁదటఁ దద్బలప్రథితజన్యప్రౌఢితో నుండి రా
పగ సాధించుట కీవు సైన్యపతివై బాహాబలోద్వృత్తి చూ
పిగురుత్వంబు వహింపు మింక యనినన్ భీతిల్లి రాజోర్వునన్.

క. విధివోమినట్ల యగు నని
పృథురభసం బొప్పఁ దురగభీషణహేషా
విధురితదిఙ్ముఖుఁ డగుచుం
బ్రధనమునకు నరుగుదెంచి పార్థివుఁ డలుకన్. 212

మ. భుజగక్రూరశరాసవల్లరికరాంభోజంబునం గీలుకొ
ల్పి జిరాగుట్టపుఘోఁటుతోడ నతఁడుం బెల్లార్చి కాకస్లిపూ
డి జగన్నాథధరాధినాథు లగు రాడ్వేదండము ల్పుట్టి రా
నిజదోశ్శౌర్యము చూపఱు ల్మిగులమన్నింపంగ నత్యుద్ధతిన్.

తే. నడచె వెంగలరావుసైన్యంబుమీఁదఁ
దనభుజాదండమండితధనురఖండ
చండమౌర్వీనినాద ముద్దండ మగుచు
సకలదిక్కాండజనములఁ జెవుడు పఱప. 214

చ. పరుషపరాక్రమాభినవభార్గవమూర్తికి వెంగళక్షమా
వరున కెదుర్ప లేననియొ వారక తాంద్రకులీనుహేతిశాం
కరికసుభిక్షుసేయనగు కాంక్షనో నెమ్మదిలో జనించె న
త్యురతరమై పలాయనపుయోజన యాజననాథమౌళికిన్.

శా. ఆరాజన్యునిపౌఁజుపైఁ బ్రళయరౌద్రాకారుఁడై పేర్చుచున్
వీరగ్రామణి రావువంశమణి దోర్వీర్యాధరీభూతనా
నారాతిం జెలికానివంశజుని నన్యాసాధ్యుదమ్మన్ననున్
ధీరస్వాంతుల కందిబండకులులం దీకొల్పె నుద్వేగుఁడై;

శా. వారు న్ఘోరశరాసవల్లరుల నిస్వానంబు లభ్రింపగా
నీరేజాంతరధార్తరాష్ట్రభయకృన్నిరంధ్రమంద్రధ్వనిన్
మీఱ న్రాజవతంసుసైనికులపై మేకొంటయుం దచ్చమూ
వారంబు ల్పురికొల్పి డాసి రతిదుర్వారాసిధారారుచిన్.

మ. పులులుం గ్రొవ్విలులుం గరుల్కగులునున్ భూమీధ్ర
ము ల్భూధరంబులు సంభోనిధులం బుధుల్గదియు చొప్పౌ
లెల్పుచున్ రాచబిడ్డలునుం వెల్పదొర ల్డురమ్మునకు నొడ్డా
రించి క్రొవ్వాఁడి బాకులతో గ్రుమ్మెసలాడ సాగి రలుకన్
గోవిందశబ్దార్భటిన్. 213

సీ. కరికాండతుండద్రుఘనతాడనంబుల
వకవకలై కృకాటికలు పగుల
భీకరకరవాలభిండివాలాదుల
దాఁకుల నొగిలి కంధరము లగలఁ
బరిఘనిష్ఠురభూరిపరిఘాతనమ్ములఁ
దుండమ్ము లగుచుఁ బెందొడలు విఱుగఁ
బుంఖానుపుంఖప్రపూరితశరవృష్టి
నెమ్మోముఁ దమ్ములయెమ్మె చెఱుప
తే. నిరుపమానాహవోద్వేగనిర్ణిరోధ
విక్రమక్రమనైపుణీవినిహతాత్మ

పరచమూమండలముగాఁగ నురువడించి
యొండొరులఁ దాఁకి పెనఁగిరి గండుమెఱసి. 219

మ. హయరింఖాతతధూళిధూసరితమై యాగ్నేయయంత్రావళీ
రయనిర్యద్బహుధూమసంవళితమై రక్తాంబుధారాసము
చ్చయసంఛాదితమై ధనుర్విగళితాస్త్రధ్వస్తసేనాతనూ
భయదంబై కనుపట్టెఁ దత్సమరభూభాగంబు భీభత్సతన్.

సీ. శాక్తికప్రతతిపై శాక్తికానీకంబు
చక్రిహస్తులమీఁదఁ జక్రిధరులు
శస్త్రపాణులమీఁద నైస్త్రింశికావళుల్
నైస్త్రింశికులమీఁద నస్త్రధారు
లస్త్రధారులమీఁద నసిముసలాయుధు
లసిమౌసలికులపై నాశ్వికులును
నాశ్వికసమితిపై నలుకగౌంతికులును
గౌంతికవ్రజముపైఁ గావచికులు

తే. తూఁగి యిరులాగుదొరలతోఁ దొడరునపుడు
తుమురుతుమురును బొడిపొడి దుమ్ముదుమ్ము
నున్నినున్నియు నురుమునై చూడనయ్యెఁ
గదనరంగంబు నూర్పుడికళ్ల మగుచు. 221

మ. మరణేచ్ఛారతిఁ బద్ధనాయకులధర్మవ్యక్తదోస్సారసం,గరు
లై రాచకులంబువారు సరిగాఁ గయ్యంబు వాటించుచోఁ
బరుషారాతితమస్సముద్ధతిహృతిబ్రజ్ఞాసరోజాప్తులై, యురు
సంరంభవిజృంభితాగ్రహముచే నొప్పారు వేంద్రంబునన్.

క. జగడంపుటంచులేనుఁగులపై కుఱికి బి
ట్టురిమి తుండంబులు నరికినరికి

పందీటు లలుగంటిపార నుక్కున శిలే
బక్తరుగుజ్జాలబసికిబసికి
వెన్నులు సరికట్టి విసిరి సిఫాయీల
చిప్పయీటెలఁ గ్రుచ్చి చిమ్మిచిమ్మి
కడిఖండములుగాఁగఁ గాల్వుర పేరెద
ల్చికిలీకటారులఁ జించిచించి
తే. యలుకమై సూర్యసోమవీథులు పడంగఁ
గొట్టి గోరించి లష్కరిట్టిట్టుపఱచి
తూలితుండెంబు వాడుచు దురమునందు
విక్రమప్రౌఢి నెఱపిరి వెలమదొరలు. 223

మ. అరిరాజన్యపయోధి నిర్మథనదీక్షారంభసంరంభమం, దరు
లౌ వారలఁ గిట్టి నెత్తురు వసంతంపుం జడిం దోఁగఁగా
శరవర్షంబులు గప్పి రప్పు డలుకన్ క్షత్రాగ్రణుల్ క్రూరకో
త్కరమౌర్వీనినదంబు లంబునిధినాదంబు న్విడంబింపఁగన్.

మ. కరవాలమ్ము లొఱ ల్వెడల్చుకొని ఖడ్గాఖడ్గిగా నంత దా
మరదమ్మప్రభుఁ డాదియైన వెలమ ల్మత్తద్విపశ్రేణితా
మరపువ్వు న్గొలనుంబలెన్ గలనభీష్మప్రౌఢదోఃక్రీడ చూ
పి రొగిన్ నెత్తురుటేటివెల్లివరద ల్పొంగెత్తలై పాఱఁగన్.

మ. అపు డన్యోన్యశరాసిభీషణరణవ్యాపారపారీణతన్
రిపులాటోపము లొప్ప రాచకొమరు ల్వెల్మ ల్బహుక్రోధవై
రపరీతాత్ములునై పరస్పరహతిం బ్రాణాంతపర్యంతముం
జపలత్వంబు వహింప కిట్లు పెనఁగెన్ సంగ్రామరంగంబునన్.

తే. శోణితనదీపరంపర లూనడనయ్యెఁ
దేలియాడెడు మత్తశుండాలజాల

చలదురుకళేబరముల నావలగమించు
మావటీల్కర్ణధారుల ఠీవిఁ దెలుప. 227

తే. అట్టిజగడంబుఁ బటిమభయంబుగొలుపు
టంతయు నెఱింగి బొసట యనిచెఁ దనదు
మూలబలముల నారాజముఖ్యుఁ గవియ
నపుడు హైదరుజంగు రయంబు మెఱయ. 228

ఉ. ఆదళమీఁద మార్కొని యహంకృతి మత్సరవాహినీసము
త్పాదితఘోరవీరరణపాండితి యొప్పుచుఁ జెండుబెండుగా
మోదిరి వెల్మవార లసి ముద్గర పట్టిస భిండివాల శూ
లాదుల సాదులం ద్రిజగదద్భుతశౌర్యరసంబు పెంపునన్.

శా. ఆదుస్సాధులు సాదు లప్పుడ యుతాశ్వాసాదితస్తోములై
మీఁదం జెందెడుబాణవర్షములచే మేను ల్సరంధ్రంబులై
ఛేదచ్ఛేదములై పడ న్నడఁచి కాశీసేతుపర్యంతభూ
ప్రాదుర్భూతయశోభిరాము లగుచున్ భాసిల్లి రాభూపతుల్.

క. శంకాతంకములేక ని
రంకుశగతి నడచి బలచయంబులతోడన్
వెంకయ్యమొదలు గలవీ
రాంకుల మైదొరగి చేరి రమరావతికిన్. 231

తే. వెంగళనృపాలమణియు నిజాంగలతిక
గాయములవట్టుగా మహోగ్రాజియందు
ఖానుసాహెబుఢేరాకు గదియ నడచి
చేర్చె నిల మేను ప్రాణావశిష్టుఁ డగుచు. 232

తే. లక్షదళమీఁద నాలువేల్దళముతోడ
కయ్యమున కెక్కుట సమానకక్ష యనుచు

నిర్వైరపడంగ వలువదు నవ్వుగాదు
దీపమింతైన గొలుపదే తిమిరహృతికి. 233

ఉ. ఆరణమధ్యసీమ హతులైన బలంబుల నిందు నందు వే
ర్వేర వచింప నేలపటువిక్రమధుర్యులు రావువారిలో
వారల రందరుణ్ యవనవర్గములో గజరాజసంగతం
బైరహినొక్కలక్షపడిరందుల నొక్కరుండు దక్కఁగన్.

వ. అప్పు డయ్యవనశిబిరంబు గ్రందుకొని. 235

సీ. వాజిశాలలు రిక్తవాహంబు లగుటయు
నదరురాహుత్తుల రొదలుకతన
నాలానములవారణావలిఁ గానని
హస్తిపకుల యంగలార్పుకతన
భర్తృజామాతృసోదర్యపుత్రాదు లాజిలో
వ్రాలుట కొంఱలు బిబ్బీలకతన
రహితాస్త్రవస్త్రమై బహువిలాపస్థితిఁ
బొరలు సైనికసముత్కరముకతన

తే. నొంచి శోకిం పహించి యత్యుగ్రుఁ డగుచుఁ
దడయ కేతెంచి యప్పు డుద్ధతులములుక్క
చాల నిందించె హైదరుజంగుఁ బిలిచి
యిట్టిదురవస్థ నినుఁ గూర్చి పుట్టె ననుచు. 236

ఉ. బొబ్బిలివారితో మనకు బొం దుచితం బని మున్న మందరుం
డుబ్బి లిఖించె నాతనిహితోక్తి గ్రహింపక జిద్దు దెచ్చి పై
నబ్బురమైనకీర్తిపుటంబుధి ముంచితి వింతవట్టు నీ
కబ్బదె కొద్దినాళ్ల కహహా యిఁకఁ జేసినయంతఁ దప్పకన్.

క. అని నిష్ఠురోక్తు లాడుచు
ననిలో మఱికోటలోన నరయుచుఁ దత్త
జ్జనవిసరమరణదీక్షా
జనితాశ్చర్యంబు మదివిషాదముఁ గొలుపన్. 238

తే. యుద్ధరంగంబునం బడియున్న వీరు
జీవశేషుని వెంగళరావు నరసి
చాల మన్నించెఁ దనకృపాచ్ఛాదనమున
నతని యగ్రజతనయ సంయుతముగాఁగ. 239

శా. మూసాబూసి కృపాప్రసాదమున కామోదించి యా వెంగళ
క్ష్మాసంక్రందనుఁ డన్న లేకొమరుతో శారీరశస్త్రవ్రణా
యాసంబుం బెడబాసి సర్వధరణీశాభ్యర్చితఖ్యాతిచే
భాసిల్లెం దనమేల్సహింపనిరిపుప్రాణాలిజాలిం బడన్. 240

తే. విజయరామరాజు వెంగళరావుతో
ననియె నీదు బంధుహితజనంబు
చనిన పిదప నీవు సంత్యక్తనుండవై
చనక బ్రతికి తేల యనెడు సంత. 241

క. నీవిభవమెల్లఁ గనుఁగొన
జీవించినవార మిట్టిచేష్టకు నీకుం
గావలయు పనులు దైవము
గావించు నటంచుఁ బలికెఁ గసలి యతండున్. 242

శా. ఆ రాజన్యుని రాకపోకడల తూర్యస్వాన మాలించి దు
ర్వారక్రూరతరాఘపుంజ మితఁ డౌరా యంచు నీనేలపైఁ
బారేచీమలు మింటిత్రోవ నరిగేపత్తుల్మోద ల్గాగ సం
సారు ల్దూరనివారు వానవెలిగాఁ జన్వారు లే రుర్వినిన్.

వ. తదనంతరంబున నారాజకుంజరుండు దనయభీష్టసిద్ధికిఁ దద్ద
యుం బ్రమోదం బందుచు నిజశిబిరంబునం బటకుటీరం
బులో నోలగం బుండి బొబ్బిలిపురంబునం బట్టాభిషిక్తుండ
నగుదు నని తత్పురాలంకరణంబునకుం దత్సమయసముచిత
మంగళద్రవ్యానయనంబునకు నచటికిం దన దేవుల నమా
కర్షణంబునకుం బ్రయత్నంబునం బొరలుచుండె నంత
మఱునాటిదివసంబున. 244

శా. రాజన్యైకవధావధానవిధికై రంగత్కుమానేతమ్ముఁ, రాజీ
వాప్తసమానతేజు ననివార్యస్థైర్యధైర్యాచలుఁ, రాజాం
కోట నమర్చె నేఘునుని ధీరస్వాంతుఁ డాత్రి వి, భ్రాజచ్ఛౌ
ర్యుఁడు తాంధ్రవంశజుఁడు తద్భారంబు తాఁబూనుటన్.

మ. తనజాయాదినిబర్హణజ్వలితవార్తాకర్ణనోత్థవ్యథా, జనితంబై
పెరరేఁచురోషపటిమన్ క్షత్రాగ్రిగణ్యైకహిం, సనదీక్షార
తిమై పరాక్రమము మించం దాంధ్రపాపయ్య చ,య్యన నా
త్మీయుల నిర్వైరం దనకు సాహాయ్యంబుఁ గావించుచున్.

ఉ. దేవులపల్లి పెద్దనృపతిప్రవరుండును బుద్ధరాజు వెం
కావనిభృచ్ఛిఖామణియు హైహయుసన్నిభవిక్రమాఢ్యులై
క్రేవల నేగు దేరఁ దనకేవలశౌర్యరసప్రభావనం
భావనపిక్కటిల్ల రణపార్థుఁడు తాంధ్రకులీనుఁ డత్తఱిన్.

తే. అధికబలుఁ డైన యతనితో నాహవమున
కెదిరి నడచుట కూడని యిచ్చఁ బేర్చి
యొరు లెఱుఁగకుండ గూఢసంచరణకలనఁ
గడఁగి పరిమార్చు టుచితంబుగా యటంచు. 248

సీ. రామచంద్రునివంటి రాజత్పరాక్రమ
శాలి వాలిని ద్రుంచు జాణతనము
పార్థునంతటిజోదు పరఁగ దేవవ్రతు
మఱుపెట్టి నొంచిన నెఱతనంబు
ధర్మనందనుని యంతటిమేటికుంభజ
హరణార్థమై బొంకు దొరతనంబు
ననిలజుఁ డట్టివాఁ డతిరహస్యంబుగాఁ
గీచకుఁ దునిమిన రాచతనము
తే. తప్పు గనకుండుటలు ప్రసిద్ధంబుగాదె
జగతి నటుగాన గూఢప్రచారచర్య
నహితు నొంచుట ధర్మవే యని గ్రహించి
పనిచె నొకచారు నతఁ డుండుపట్టుఁ దెలియ. 249

క. ఆకంచుకి యల్లనఁ జని
యాకఱకుఁ రాచతేనియావసథసమా
లోకన మొనర్చి క్రమ్మఱి
యాఁకి లెఱిఁగింప నెఱిఁగి యెఱిఁగి యతండున్. 250

శా. అంతం దత్సహచారియుగ్మకముగా నారాత్రి వేళ న్మహా
ధ్వాంతం బెంతయు నిండికొన్నయెడఁ దద్రాజన్యసేనానివే
శాంతస్సంచరణంబున న్సమయపర్యంతంబు ప్రొద్దుచ్చి ని
శ్చింతం జేరిరి శత్రురాట్పటగృహశ్రేణీబహిర్ద్వారమున్.

తే. చేరి యచ్చేరువ నొకింతసేపు దడసి
యాలకించుచుఁ గడునిశ్చలాకమైన
తరిని ఢేరాకనాతుకుట్టొరసి దానిఁ
దనక రాచూలిచేఁ జించుకొనుచు నేగి. 252

చ. తెలతెలవేగునంతట నతిస్థిరత న్నృపసుప్తమందిర, స్థలనిక
టస్థజాగ్రదురుదర్శకయుగ్మము హెచ్చరించుచున్, నలికిడి
పుట్టనీక నిశితాసి నగల్చి మృగంబునొంపు బె, బ్బులిగతిఁ
బొంచి పొంచి చని భూపతి యున్నతిరంబు డాయుచున్.

సీ. మణికుండలద్వయీఘృణిమండలంబుల
దుమికెడు చెక్కుటద్దములవాని
నల వసంత జయంత నలకూబరాదుల
నట్టిట్టుపఱచు సోయగమువాని
భాగ్యలక్ష్మీసభాభవనాయితము లైన
తామరసాభనేత్రములవాని
హంసనంసత్తూలికాభ్యంచితంబైన
హొంబట్టుపఱుపుపై నొప్పువాని

తే. హస్తకములకృతోపబర్హంబువానిఁ
గించిదున్మీలితాక్షుఁడై మించు విజయ
రామరాజవసుంధరారమణుఁ గాంచి
తాండ్రపాపయ్య కోపంబు దీండ్రిలంగ. 254

తే. పులిపులి యటంచు మిగుల నార్పులు నిగుడ్చు
నంతలో మేలుకాంచి యయ్యవనిపాలుఁ
డియ్యెలుంగెల్లఁ దాండ్రపాపయ్యపలుకు
తెఱఁగుఁ దెలిపెడు నంచుఁ జింతిలుచు లేచి. 255

క. తరవా రరసెడునెడ త
త్తర వాఱక తాండ్రకులసుధాధాముఁ డుదా
త్తరవారభటిస్మదవ
త్తరవారణమునకుఁ దూగు తద్రిపుసరణిన్. 256

తే. కదిసి పైఁ బడి యొకకేల నదిమినట్టి
వాఁడివాలున వక్షఃకవాటపాట
నంబు గావించె నతని యానాభికుహర
విదళితాంత్రవ్రజంబులు వెలికి నుఱుక. 257

సీ. నరసింహనఖరకోణప్రభిన్నహిరణ్య
కశిపుప్రకారంబు గారవించి
మరుదాత్మసంభవు కరవాలదళితదు
శ్శాసనాకారంబు నీసడించి
కుంభజాతాత్మజాకుంఠకృపాణికా
భిన్నధృష్టద్యుమ్ను చెన్ను వడసి
వైనతేయత్రోటికానిర్దళత్స్వహో
రగరాజతేజంబు రహి వహించి

తే. ధరణిఁ దొరఁగెడు పార్థివోత్తమునిఁ జూచి
నల దిలీప భగీరథ ~~నహుష~~ రంతి
శంతనులపోల్కిఁ దగెడు రాజన్యమణికి
నీకు నిటువంటిదశ యబ్బెనే యటంచు. 258

మ. అపుడాతాండ్రకులాభిమాననిధి యాహారాజదేవేంద్ర నీ
విపులప్రాభవశక్తి నీనిఖిలపృథ్వీభారధౌరేయతా, నిపుణ
త్వంబును భాగ్యము న్వృథ చన నీచేయు దుశ్చేష్ట ని
ట్లుపభోగింపఁగ నయ్యె నిట్టివెత యంచుద్వృత్తి వర్తిల్లఁగన్.

తే. తాండ్రపాపయ్య నలుపు ధౌర్త్యంబువలన
క్షత్రివర్యుండు పులివాతకండ యయ్యె
ననుడు రౌద్రపుట్టె నంత నయ్యవనినాథు
బలము లార్తరవంబునఁ గలయఁ బర్వె. 260

సీ. తనచావు సర్వసిద్ధంబుగా మది గోరి
సాహసకృతికినై చన్నవానిఁ
దనయేలికవిరోధిదర్పంబు మాపుట
పరమార్థ మని యెఱుపఱచువానిఁ
దమపడినట్టి బన్నముల కిక్కార్యంబు
ఫలరూప మని యాత్మఁ దలఁచువానిఁ
దనకులస్వాములందఱు మెచ్చుకొన నోర్చి
పగదీర్చుకొన్న సంభ్రమము వానిఁ
తే. దాండ్రకులజునిఁ బొదివిరి దారుణముగ
ఘోరయుద్ధంబు సలిపి యవ్వీరవర్యు
జిదిమి వైచిరి కఠిననిస్త్రింశతతుల
నతనిసహచరయుగళసంగతముగాఁగ. 261

సీ. లీలమై జాభర్లీయుబాదుర్లాది
సర్లస్కరుల గిట్టి జయముఁ గాంచి
యసురు లాఖానుని యంతలేసి సుబాల
నొగిజిలేబునను గొల్వొంచి మించి
కిమిడిచీఁకటిరాజ్యరమలు చూఱలు గొని
తద్దుర్గములమీఁద దాడివెట్టి
యాగౌతమీకటకాంతరాళక్షమా
తలము నేకాతపత్రముగ నేలి
తే. గరిమ జగదేకవీరవిఖ్యాతి నొంది
విక్రమము గన్న రాజన్యచక్రవర్తి
వకట నేఁ డిట్లు తాండ్రపాపయ్య యనెడి
వెలమబెబ్బులిపాలైతివే నరేంద్ర. 262

తే. అనుచుఁ బరివేదన మొనర్చి రమ్మహీశు
హితపురోహితబాంధవప్రతతులెల్లఁ
దిట్టితే గుద్దినట్లును గట్టికుడుపె
నితనిదుష్కృత మని పల్కి రితరజనులు. 263

ఉ. ఆతదనంతరంబున మహాకులతన్ శిబిరంబులోన్ జన
వ్రాత మొనర్చు క్రందలివిరావముచే నిదమిత్థ మన్న వా
ర్తాతతిశూన్యమై కలవరంపుఁదనంబున నెట్లొ కాకయున్
భీతిపరాసు ఱేడు కొలిపించె నగాదు ఫిరంగు లాపయిన్. 264

తే. ఆఫిరంగులరవళికి నానృపాలు
శిబిరమెల్ల చికాకయి చెదరఁ దొణఁగె
నపు డరాజక మైన తదావసథముఁ
గొల్లపఱచిరి కొల్లరు గ్గొల్లగాండ్రు. 265

వ. అంతట. 266

తే. రావువారిసంబంధి యుగ్రముగ వచ్చి
నృపునిఁ జంపుట నుభయసైనికులు వినిరి
రాజుచావుకు నంత ఫరాసుబలము
సంతసం బందె హైదరుజంగు తక్క. 267

మ. చని యారాజకళేబరంబు గని తచ్ఛారీరసంబంధు లం
త నితాంతార్తిని రోదన ల్సలుపుచు న్నానావిధానూనత
ద్ఘనసైకాద్భుతకృత్యసంపదలచందంబు ల్వితర్కించుచుం
దనరం దన్మరణాతిచిత్రమహిమ ల్తర్కించి వాక్రుచ్చుచున్.

వ. అంత. 269

సీ. సంపూర్ణరుచి మించు చంద్రబింబములేక
పరఁగెడు నక్షత్రపంక్తిమాడ్కి

వృషభహీనం బైనవిహ్వలత్వముఁ గాంచి
కనుగని పరచు గోగణముభంగి
సురుచిరాకృతిఁ బొల్చు తరలరత్నము వీడి
దొరఁగెడు ముత్తెంపుసరులరీతిఁ
గరచరణాంగరేఖావైఖరులు గల్గి
శిరముఁ జెందని కళేబరముభంగిఁ
తే. జతురచతురంగనికరసంగతము నయ్యు
రాజమణి శూన్య మగుట ని స్తేజ మగుచుఁ
దస్మహారాజసైన్య మంతయును గదలి
వేగ తరయానమునఁ జేరె విజయనగరి. 270

శా. గంధాంధద్విపమండలంబులు మొదల్గా తద్ధరిత్రీభుజ
స్కంధావారముచూఱగొన్నతుదమూసాబూసికీరావుసం
బంధుం డొక్కరుఁ డేగుదెంచిబలిమిం బై వ్రాలి రాజన్యహృ
ద్గ్రంథిచ్ఛేదన మాచరించె నను వార్తల్వచ్చుచో న త్తఱిన్.
చ. వెలమలసాహసం బమరవీరులయందు సురేంద్రనందనా
దులయెడ నైనఁ గాన మని తోరపుటక్కజమంది యందిపై
నలఘుపరాక్రమాతిశయుఁడై దగు తాంధ్రకులాగ్రగణ్యుదో
ర్బలము నుతించె బూసి బహుభంగులఁ దత్కృత మాత్మ
మెచ్చుచున్. 272

శా. ఎన్నన్రాని మహాభిమానినిధులౌ యీవెల్మవారింటిపై
కెన్నండున్వినలేని కృత్యమున కిట్లెంచు రాజన్యహా
పౌన్నత్యంబునఁ దాంధ్రపాపనృపవర్యాకారత స్మృత్యువా
పన్నంబై తెగటార్చె దుష్కృతి ననిష్టప్రాప్తి గా కుండునే.

క. అనుచు పరాసులదొరతన
మనమున నివ్వెరఁగు గాంచి మన్నేహంవీ
రుని రావువంశసంభవు
ననఘమతిం బిలువ బంచి యాదర మొదువన్. 274

ఉ. వెంగళరాయభూవిభుని విశ్రుతకీర్తిని గారవించి త
త్సంగరపాండితీమహిమ తద్విజయద్రఢిమంబునుం దదీ
యాంగబలప్రభావము ముదావహమై బరగ న్నుతించి యి
చ్చెం గడువేడ్కఁ గొత్తపలిసీమ మొదల్గలకొన్ని రాజ్యముల్.

క. హయములు మఱియుం గుంజర
చయములు మృదులాంబరములు జాగీరు లుదా
రయశుఁడు మూసాబూసియు
రయమున నిడి యేగె హైదరాబాదునకున్. 276

తే. అంత నా రావువంశసీహారధరుఁడు
కొత్తపలిరాజ్య మేలుచోఁ గొమరుమిగిలి
కలితకళ్యాణవిభవసంగతి వహించె
భావిసౌభాగ్యసూచకప్రౌఢి మెఱయ. 277

మ. కలితప్రాభవధుర్యుఁడై కొనియె వెంగల్రాయ డంతఁ వని
శ్చలశౌర్యోన్నతిచేఁ దలిర్చుచు నమంచల్లీలఁ జెల్వొందు బొ
బ్బిలిరా జాములువాటియందు మును తత్పృథ్వీశ్వరాజ
ప్తి ను, న్న లనతైన్యముమీఁదఁ దారసిలుచుఁ దాణా
లుఠాయించుచున్. 278

సీ. రాజకీయవిధాన యోజనోద్యోగంబు
లంచితస్థితి విమర్శించుకొనుచు

ననిశప్రజానుపాలనమార్గములయందు
విహితక్రమంబులు వెదకికొనుచు
గురువిప్రబాంధవోత్కరములపట్టున
ననువొంద హితవృత్తి నరసికొనుచు
ధర్మార్థసంగ్రహతత్పరజ్ఞానంబు
తెఱఁగు ప్రాజ్ఞులయందుఁ దెలిసికొనుచుఁ
తే. దనయశశ్చంద్రికలు దిగంతమును నిండ
నామృగాంకార్కముగ నతం డాత్మవంశ
ముత్తరోత్తరవృద్ధిఁ బెం పొందుచుండ
సొంపు దీపింప నవని పాలింపుచుండె. 279

క. అని బొబ్బిలిరంగారా
యనృపాలచరిత్ర మెల్ల ననిమిషపతికిన్
వినిపించి నారదుండును
ననుమతిఁ గొని చనియె నంత నంతర్హితుఁడై. 280

క. ఇది యానుపూర్వితముగాఁ
జదివిన వ్రాసినను వినిన జనులకుఁ గడుస
మ్మద మొదవించును సంప
త్ప్రదమై యభిమానశౌర్యధైర్యాస్పదమై. 281

ఆశ్వాసాంతము.

శా. సాధుస్తోమనికామరక్షణకళాచంచద్గుణాలంక్రియా
రాధాసూనుసమానదానకలనా రాజన్నిజప్రక్రియా
బోధాగాధరమాధురీణహృదయా పుంభావశుంభద్వయా
మాధుర్యైకనిదానవాక్క్రముదయా మల్రాజువంశోదయా.

క. విరియాలగోత్రవారా
కరరాకాకైరవాప్తకారుణ్యరస
స్ఫురణాభరణాధరణీ
భరణక్షమదోఃప్రసరణపండితశరణా.

మాలినీ. వనధినిభగభీరా వైరివన్యాకుఠారా
తనురుచిజితమారా ధర్మమార్గప్రచారా
జనవినుతవిహారా సత్యవాచోవిచారా
కనకశిఖరిధీరా కాంతమాంబాకుమారా.

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాశ్యపగోత్ర దిట్టకవివంశ పవి
నామాత్య పౌత్ర పాపరాజకవిపుత్ర శ్రీరామచంద్ర
ణారవింద ధ్యాన పరాయణ నారాయణాభిధానప్ర
మణిప్రణీతం బైన రంగారాయకదనరంగచరిత్రం
మహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును తృతీయాశ్వాస

చెన్నపురి: వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి
ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము— 18-9-191'.